

Izglītības un apmācību sistēmas Eiropā

Apvienotā Karaliste

Anglija

2009./2010. mācību gads

Eiropas Komisija

APVIENOTĀ KARALISTE ANGLIJA

2009./2010. mācību gads

Sagatavoja

Katerīna Higinsons (*Catherine Higginson*)

ar Natālijas Kadijas (*Natalia Cuddy*)

(Apvienotās Karalistes *ReferNet* nodaļa) atbalstu

Papildu informāciju par izglītības sistēmām Eiropā skatiet

EURYBASE datubāzē (<http://www.eurydice.org>),

Cedefop datubāzē ([http://www.cedefop.europa.eu/etv/Information resources/NationalVet/Thematic/](http://www.cedefop.europa.eu/etv/Information%20resources/NationalVet/Thematic/)) un

Eiropas Izglītības fonda tīmekļvietnē (<http://www.etf.europa.eu/>)

Šo publikāciju ir izdevusi Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra (*EACEA P9 Eurydice*).
EACEA P9 Eurydice
Avenue du Bouget 1
B-1140 Brussels

Publikācija ir pieejama angļu valodā (*Structures of Education and Training Systems in Europe, United Kingdom – England, 2009/10*) internetā (<http://www.eurydice.org>).

©Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra, 2010.

Daļēja šī dokumenta pārpublicēšana ir atļauta nekomerciālos nolūkos, pirms teksta fragmenta norādot tā izdevēju „*Eurydice*, Eiropas izglītības sistēmu informācijas tīkls” un dokumenta publicēšanas datumu. Atļauju pārpublicēt pilnu dokumentu var pieprasīt *EACEA P9 Eurydice* nodaļā.

Tulkojumu latviešu valodā nodrošināja Valsts izglītības attīstības aģentūra
© Valsts izglītības attīstības aģentūra, 2010

ISBN 978-9934-8204-5-8

Saturs

Ievads. Vispārīgs politiskais konteksts	5
1. Sākotnējā izglītība un apmācības: struktūra, finansējums un kvalitātes nodrošināšana	7
1.1. Sākotnējās izglītības un apmācību sistēmas struktūra	7
1.2. Atbildīgās institūcijas	8
1.3. Finansējums	13
1.4. Kvalitātes nodrošināšana	15
2. Pirmsskolas izglītība	19
2.1. Uzņemšana	19
2.2. Mācību laika, grupu un norises vietas organizēšana	19
2.3. Izglītības saturs	20
2.4. Vērtēšana	21
2.5. Skolotāji	21
3. Sākumskolas izglītība	22
3.1. Uzņemšana	23
3.2. Mācību laika, grupu un norises vietas organizēšana	23
3.3. Izglītības saturs	24
3.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajām klasēm un izglītības dokumenta izsniegšana	26
3.5. Karjeras atbalsta pasākumi	27
3.6. Skolotāji	27
4. Vidējā izglītība	29
4.1. Uzņemšana	31
4.2. Mācību laika, grupu un norises vietas organizēšana	32
4.3. Izglītības saturs	33
4.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajām klasēm un izglītības dokumenta izsniegšana	34
4.5. Karjeras atbalsta pasākumi	39
4.6. Skolotāji un apmācību vadītāji	41
5. Izglītība pēc vidējās un pirms augstākās izglītības	43
5.1. Uzņemšana	43
5.2. Mācību laika, grupu un norises vietas organizēšana	43
5.3. Izglītības saturs	43
5.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajām klasēm un izglītības dokumenta izsniegšana	43
5.5. Karjeras atbalsta pasākumi	43
5.6. Skolotāji un apmācību vadītāji	43
6. Augstākā izglītība	44
6.1. Uzņemšana	46
6.2. Studentu iemaksas un finansiālais atbalsts	47
6.3. Akadēmiskā gada ilgums	49
6.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajiem kursiem un izglītības dokumenta izsniegšana	49
6.5. Karjeras atbalsta pasākumi	49
6.6. Akadēmiskais personāls	49
7. Tālākizglītība un profesionālā pilnveide	51
7.1. Rīcībpolitika un normatīvie akti	51
7.2. Atbildīgās institūcijas	52
7.3. Finansējums	53
7.4. Programmas un izglītības iestādes	53
7.5. Kvalitātes nodrošināšana	54
7.6. Karjeras atbalsta pasākumi	54
7.7. Skolotāji un apmācību vadītāji	54
Bibliogrāfiskās atsauces un tīmekļvietnes	55

IEVADS. VISPĀRĪGS POLITISKAIS KONTEKSTS

Anglija ir Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes daļa.

Anglijai nav atsevišķas valdības, un Anglijas likumdošanu nosaka Apvienotās Karalistes valdība Vestminsterā. Apvienotā Karaliste ir konstitucionāla monarhija, kuru pārvalda valsts galva (karalis vai karaliene) un valdības vadītājs. Apvienotās Karalistes valdībā ietilpst likumdevējvara (parlaments), izpildvara (Ministru kabinets, kurā ir apmēram 20 ministri (parasti šie ministri ir valdības ministriju vadītāji, un tos ieceļ premjerministrs) un tiesu vara.

Parlamentu veido karaliene, Lordu palāta (tās locekļi amatā ir gan ievēlēti, gan tādi, kas titulu saņēmuši mantojumā) un Apakšpalāta (tās locekļi tiek ievēlēti). Parlaments pieņem likumus, pārrauga valdības politiku un administrāciju, kontrolē finanses, dod iespēju valdībai iekasēt nodokļus, aizsargā un nodrošina personu tiesības, iepazīstas ar Eiropas Savienības (ES) priekšlikumiem un apspriež kārtējos svarīgos jautājumus. Apakšpalātā ir 646 ievēlēti parlamenta locekļi, kas vada lielāko daļu parlamenta darbu. Vairākums parlamenta locekļu ir politisko partiju biedri. Lielākās politiskās partijas ir leiboristu, konservatīvo un liberāldemokrātu partija. Tā politiskā partija, kura vispārējās vēlēšanās iegūst vairākumu parlamentā, veido nākamo valdību (izpildvaru). Šīs partijas līderis kļūst par premjerministru un vada valdību. Pēc 2005. gada maija vispārējām vēlēšanām leiboristu partija vada valdības darbu jau trešo reizi pēc kārtas.

1999. gadā Apvienotās Karalistes valdība piešķīra Skotijai, Velsai un Ziemeļīrijai⁽¹⁾ decentralizētas pilnvaras pārvaldīt iekšlietas, tomēr tās joprojām saglabā pārstāvniecību Apvienotās Karalistes parlamentā Vestminsterā, kas kā suverēns parlaments saglabā pilnvaras izdot likumus par jebkuru jautājumu, tostarp par decentralizētajiem jautājumiem, taču parasti to nedara bez šo valdību piekrišanas.

Turklāt 2006. gada Līdztiesības likums Anglijā, Velsā un Skotijā nodrošina vienlīdzību daudzās jomās. Tas bija pamats Līdztiesības un cilvēktiesību komitejas izveidei. Šīs komitejas mērķis ir samazināt nevienlīdzību, novērst diskrimināciju, nostiprināt labas attiecības starp cilvēkiem, veicināt un aizsargāt cilvēktiesības. Komiteja īsteno to tiesību aktu vienlīdzīgu ievērošanu, kuri attiecas uz vecumu, invaliditāti, dzimumu, rasi, reliģiju vai uzskatiem, seksuālo orientāciju vai transseksuāļu statusu, un sekmē to atbilstību Cilvēktiesību aktam.

Anglijas izglītības sistēmas struktūru nosaka vairāki parlamenta likumi, daudzi no tiem daļēji ir spēkā arī Velsā. Skolu sistēmas pamatā ir 1996. gada Izglītības likums, kas definē sākumskolas izglītību, vidējās izglītības pirmo un otro posmu un tālākizglītību, kā arī nosaka obligātās izglītības principus. Skolu sistēmas pamatā ir arī 1998. gada Skolu standartu un ietvarstruktūru likums, kas izveidoja jaunu tiesisko regulējumu pašvaldību sākumskolām un vidusskolām. Tālākizglītības vadlīnijas noteiktas 2000. gada Mācību un prasmju likumā. 2008. gada Mācību un prasmju likums ietver noteikumus, kuri, sākot ar 2015. gadu, palielinās obligāto līdzdalības vecumu izglītībā, praktiskajās apmācībās vai mācībās darba procesā (*work-based learning*).

Augstāko izglītību nosaka 1988. gada Izglītības reformas likums, taču augstākās izglītības iestādes ir dažādas, un nav vienota tiesiskā regulējuma, kas noteiktu to darbības tiesisko pamatu. Valdība kontrolē augstākās izglītības iestāžu tiesības piešķirt grādus. Šīs tiesības noteiktas 1992. gada Tālākizglītības un augstākās izglītības likumā.

Pašvaldību struktūra nav vienota visā valstī. Dažās valsts daļās visus sabiedriskā sektora pakalpojumus nodrošina viena līmeņa vietējā pārvaldes iestāde, kas var būt, piemēram, Londonas rajona, metropoles rajona vai centralizēta administratīvā institūcija. Citās valsts daļās darbojas divpakāpju sistēma, proti, augstākā līmeņa pašvaldības un grāfistu domes nodrošina lielāko daļu pakalpojumu, piemēram, izglītības

(1) 2002. gadā politiskās situācijas dēļ Ziemeļīrijas asamblejas darbību apturēja un tā nonāca Vestminsteras valdības tiešā kontrolē. Ziemeļīrijas asamblejas pilnvaras atjaunoja 2007. gadā, un kopš tā laika tai ir tiesības izdot likumus decentralizētajās jomās.

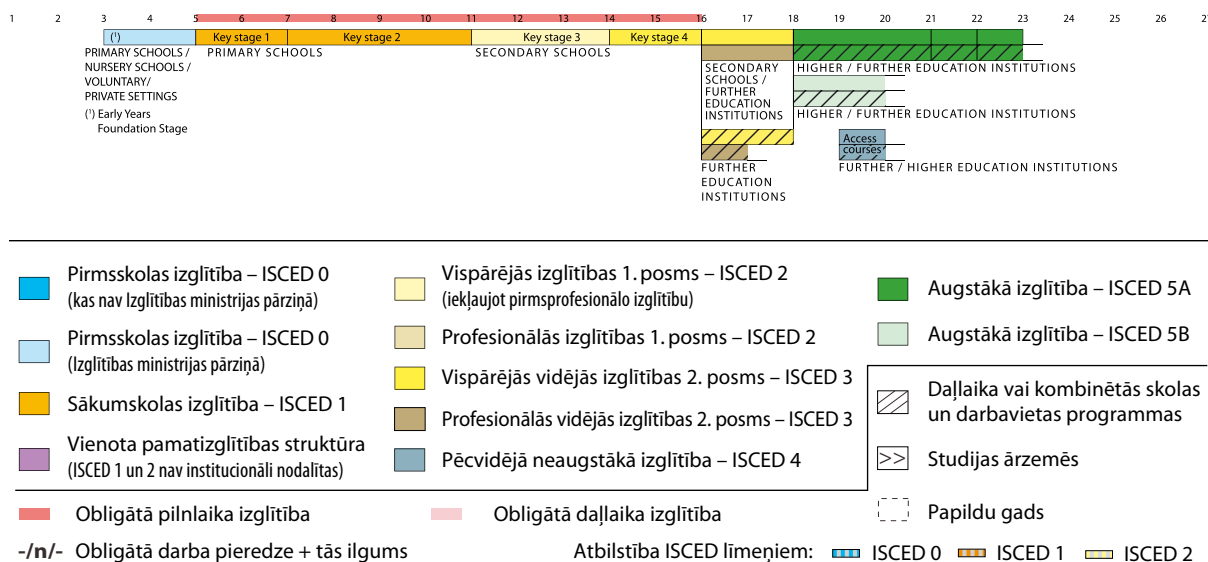
un sociālos pakalpojumus, mazākās apgabalu domes - tādus pakalpojumus kā mājokļu nodrošināšanu un atkritumu savākšanu.

2008. gadā iedzīvotāju skaits Anglijā bija 51 446 200. Visā Apvienotajā Karalistē iedzīvotāju skaits bija 61 383 200. Atbilstoši ierastajai praksei valsts valoda ir angļu valoda. Tā ir arī mācībvaloda. Taču imigrantu kopienās runā daudzās citās valodās ⁽²⁾. Visbiežāk dominējošā grupa ir Dienvidāzijas valodas, piemēram, pandžabu, urdu, gudžaratu, hindu un bengāļu valoda.

(2) Apvienotās Karalistes Valsts valodu centra 2005. gada pētījumā konstatēts, ka skolēni Anglijas skolās runā ne mazāk kā 300 valodās.

1. SĀKOTNĒJĀ IZGLĪTĪBA UN APMĀCĪBAS: STRUKTŪRA, FINANSĒJUMS UN KVALITĀTES NODROŠINĀŠANA

1.1. Sākotnējās izglītības un apmācību sistēma

ISCED 0 aptver pirmsskolas izglītību. Pirmsskolas izglītība ir brīvprātīga, taču publiski līdzfinansētas mācības ir paredzētas visiem bērniem vecumā no trim līdz četriem gadiem, un arī nelielam skaitam divgadīgu bērnu trūcīgo rajonos. Pirmsskolas izglītību nodrošina skolas vai citas publiski finansētas iestādes privātajā un brīvprātīgajā sektorā. Agrīnā vecuma pamatposms (*Early Years Foundation Stage – EYFS*), kuru ieviesa 2008. gada septembrī, paredz vienotu izglītības satura un aprūpes prasību sistēmu bērniem no dzimšanas līdz piecu gadu vecumam.

ISCED 1 aptver sākumskolas izglītību bērniem vecumā no pieciem līdz vienpadsmit gadiem. Sākumskolas izglītību iedala divos posmos: pirmais pamatposms (*key stage 1*) (bērniem vecumā no pieciem līdz septiņiem gadiem) un otrais pamatposms (*key stage 2*) (bērniem vecumā no septiņiem līdz vienpadsmit gadiem). Sākumskolā skolēni apgūst valsts izglītības satura norādēs noteiktu vispārīgu izglītības programmu.

ISCED 2 aptver vidējās izglītības pirmo posmu, kas paredzēts skolēniem vecumā no vienpadsmit līdz četrpadsmit gadiem. Šo posmu Apvienotajā Karalistē sauc par trešo pamatposmu (*key stage 3*), un skolēni tajā apgūst valsts izglītības satura norādēs noteiktu vispārīgu izglītības programmu.

ISCED 3 aptver vidējās izglītības otro posmu, kas paredzēts skolēniem vecumā no četrpadsmit līdz sešpadsmit gadiem. Šo posmu Apvienotajā Karalistē sauc par ceturto pamatposmu (*key stage 4*), un to parasti nodrošina tajā pašā izglītības iestādē, kur skolēni mācās trešajā pamatposmā. Ceturtajā pamatposmā skolēni izvēlas izglītības programmas, kas šī posma beigās (parasti sešpadsmit gadu vecumā) nodrošina valstī atzītas kvalifikācijas jeb izglītības dokumenta ieguvu. Eksāmenus izglītības dokumenta ieguvei var izvēlēties kārtot vai nu profesionālās izglītības mācību priekšmetos, vai - visbiežāk – vispārīzglītojošos mācību priekšmetos. Obligātā izglītība beidzas sešpadsmit gadu vecumā.

ISCED 3 aptver arī pēcobligātās padziļinātas apguves programmas. Šajās programmās skolu beidzēji parasti mācās divus gadus (vecumā no sešpadsmit līdz astoņpadsmit gadiem) un to beigās kārtu ārēji novērtējamus pārbaudījumus. Ir iespēja izvēlēties vai nu vispārīzglītojošus (akadēmiskus), vai profesionālus mācību priekšmetus vai kursus, vai arī mācību priekšmetus no abām programmām. Šo posmu, kurā skolēni apgūst pēcobligātās padziļinātas apguves programmas, sauc par „6. klasi”. Tās vairāk piedāvā vispārīzglītojošas programmas, lai gan ir arī iespējas apgūt profesionālas programmas.

Vispārizglītojošo programmu galvenās īstenotājas ir „6. klašu koledžas”. Vēl skolēniem ir iespēja pāriet uz tālākizglītības koledžu (skatīt 4. nodaļas ievadu).

ISCED 3 pakāpē visu vecumu izglītības ieguvējiem ir iespējas apgūt vispārējās izglītības un profesionālās izglītības programmu plašu klāstu. Tālākizglītības koledžas ir galvenās tālākizglītības īstenotājas jauniešiem vecumā no sešpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem un vecākiem. ISCED 3 programmu ilgums gados vecākiem izglītības ieguvējiem ir dažāds.

ISCED 4 attiecas uz vienu īpašu programmu veidu – sagatavošanas kursiem. Tos nodrošina tālākizglītības koledžas, un tie ir paredzēti topošajiem studentiem, kas vairs nav jauniešu vecumā, tomēr vēlas iestāties augstākās izglītības iestādē. Sagatavošanas kursi ir veidoti tā, lai atbilstu pieaugušo izglītības ieguvēju vajadzībām.

ISCED 5 un ISCED 6 aptver augstākās izglītības programmas bakalaura grāda, maģistra grāda un doktora grāda ieguvei, kā arī virkni programmu, kas ir orientētas uz profesionālo izglītību. Augstāko izglītību var iegūt 133 augstākās izglītības iestādēs, tostarp 90 universitātēs. Augstāko izglītību var iegūt arī dažās tālākizglītības koledžās.

1.2. Atbildīgās institūcijas

Izglītību Anglijā pārvalda valsts un vietējā līmenī. Izglītības sistēmai raksturīga decentralizācija. Atbildība par dažādu izglītības pakalpojumu aspektu sniegšanu ir dalīta – to veic centrālā valdība, pašvaldība, baznīcas un citas brīvprātīgas institūcijas, izglītības un pedagoģijas vai skolotāju iestāžu valdes.

Papildu informāciju par atbildīgajām institūcijām dažādos izglītības sektoros skatiet tālāk.

Atbildīgās institūcijas skolu izglītībā

Skolu izglītība ietver:

- sagatavošanas klasi pie sākumskolām bērniem vecumā no četriem līdz pieciem gadiem; to klasificē kā ISCED 0;
- sākumskolas izglītību bērniem vecumā no pieciem līdz vienpadsmit gadiem; to klasificē kā ISCED 1;
- vidējās izglītības pirmo posmu skolēniem vecumā no vienpadsmit līdz četrpadsmit gadiem; to klasificē kā ISCED 2;
- vidējās izglītības otro posmu skolēniem vecumā no četrpadsmit līdz astoņpadsmit gadiem; to klasificē kā ISCED 3.

Valsts līmenī **Bērnu, skolu un ģimenes lietu ministrijai** (*Children, Schools and Family Affairs Department*) ir kopējā atbildība par visu izglītības aspektu un ar to saistīto pakalpojumu centrālo vadību, izņemot tālākizglītību un augstāko izglītību, kas ietilpst Uzņēmējdarbības, inovāciju un prasmju ministrijas (*Business, Innovation and Skills Department*) kompetencē. Bērnu, skolu un ģimenes lietu ministrija ir atbildīga par izglītības pakalpojumu plānošanu un pārraudzību pirmsskolas izglītības iestādēs un skolās, kas nodrošina integrētus pakalpojumus, kā arī par bērnu un jauniešu jautājumu rīcībpolitikas tuvināšanu.

Bērnu, skolu un ģimenes lietu ministrijas galvenās funkcijas ir ministru konsultēšana par izglītības rīcībpolitiku un tiesību aktu sagatavošanu, pārskatu sniegšana par izglītības sistēmas efektivitāti, resursu piešķiršana, pārraudzība un to izlietojuma pārskatu sniegšana.

Ministrijām nepiesaistīta valdības iestāde – **Izglītības, bērnu aprūpes un prasmju standartu birojs**

(Office for Standards in Education, Children's Services and Skills (*Ofsted*)) – informē Bērnu, skolu un ģimenes lietu ministriju par izglītības un aprūpes kvalitāti. Informāciju par *Ofsted* biroja darbu skatīt 1.4.

Ir arī virkne kvazi nevalstisko organizāciju (NVO)⁽³⁾, kas darbojas atbilstoši statūtiem, tās nav ne valdības ministrijas, ne to nodaļas. Šīs institūcijas darbojas nozaru ministru noteiktās politikas ietvaros, un to pienākumos ietilpst izpildvaras, pārvaldes, likumdošanas vai komerciālu funkciju izpilde. Tām ir savs personāls.

2009. gada novembrī pieņēma Mācekļības, prasmju, bērnu jautājumu un mācīšanās likumu (*Apprenticeships, Skills, Children and Learning Act*), saskaņā ar kuru nodibināja **Kvalifikāciju un izglītības satura attīstības aģentūru** (*Qualifications and Curriculum Development Agency (QDCA)*) (kas darbojas iepriekšējās institūcijas – Kvalifikāciju un izglītības satura pārvaldes (*Qualifications and Curriculum Authority (QCA)*) vietā), un tā ir jauna, ministrijās neietilpstoša valsts institūcija, kuras pienākumos ietilpst pirmsskolas izglītības, sākumskolas izglītības un vidējās izglītības pirmā un otrā posma satura izstrādāšana, Nacionālo izglītības satura norāžu un agrīnā vecumposma izglītības vērtēšanas pilnveidošana un nodrošināšana, kā arī kvalifikāciju⁽⁴⁾ pārskatīšana un pilnveidošana.

Minētais likums oficiāli arī noteica **Kvalifikāciju un eksāmenu regulatora** (*Qualifications and Examinations Regulator (Ofqual)*)⁽⁵⁾ - jauna, neatkarīga kvalifikāciju, pārbaudes darbu un eksāmenu regulatora - izveidi. Šī regulatora darbības galvenais aspekts ir nodrošināt, ka organizācijas, kuras piedāvā un īsteno kvalifikācijas (informāciju par tādām institūcijām un organizācijām sk. tālāk tekstā), rīkojas atbilstoši noteiktai pamatotai sistēmai un ir atbildīgas par savu darbību, kvalifikāciju, pārbaudes darbu un eksāmenu standartu īstenošanas uzraudzību un to rezultātu paziņošanu, vienlīdzīgu piekļuvi eksāmeņiem un augstu vērtēšanas kvalitāti.

Anglijas ārējo kvalifikāciju sistēma ir kopīga ar Velsu un Ziemeļriju (papildu informāciju skatīt 4.4.). Izglītojamie šīs programmas parasti apgūst vecumā no sešpadsmit līdz astoņpadsmit gadiem (ISCED 3), un tās organizē neatkarīgas **kvalifikāciju institūcijas vai organizācijas** (*awarding bodies, awarding organisations*). Tās finansē no eksāmenu maksas un ir pakļautas tiesiskajam regulējumam. To pienākumi: sagatavot kvalifikācijas (programmas, pārbaudes darbus, vērtēšanas nosacījumus, izglītības dokumentus), novērtēt un nodrošināt kvalifikāciju kvalitāti, piešķirt kvalifikācijas, nodrošināt klientu apkalpošanu izglītības iestādēs (tostarp skolās, tālākizglītības koledžās un pieaugušo izglītības centros), piedāvājot kursus un programmas, pēc kuru pabeigšanas piešķir konkrētas kvalifikācijas.

Anglijā trīs galvenās kvalifikāciju organizācijas ir:

- Vērtēšanas un kvalifikāciju alianse (*Assesment and Qualifications Alliance*);
- „Edexcel”;
- Oksfordas, Kembridžas un Karaliskās mākslas biedrības eksāmenu centrs.

(3) Kvazi NVO (*quasi non-governmental organisation or quango*) ir valsts izveidota un finansēta bezpeļņas organizācija, kurai valsts deleģē noteiktas pilnvaras. Anglijā plašāk izmanto nosaukumu „*non-departmental public body*”, kas izmantots arī šī tulkojuma oriģināltekstā. – Tulk. piez.

(4) Kvalifikācija (*qualification*) Anglijas izglītības sistēmas izpratnē ir apvienots termins, kas sevī ietver gan izglītības programmu, gan tās beigās kārtotu pārbaudes darbu, gan pēc programmas pabeigšanas piešķirtu izglītības dokumentu/kvalifikāciju (t.i., prasmju apguves apliecinājumu)/grādu. Atkarībā no konteksta vārdam „kvalifikācija” var būt arī tikai viena no minētajām nozīmēm. – Tulk.piez.

(5) Kvalifikāciju un izglītības satura pārvaldi nodibināja, pamatojoties uz 1997. gada Izglītības likumu, lai izveidotu un regulētu nacionālās izglītības satura norādes, vērtēšanu skolās un kvalifikācijas. 2007. gadā valdība nolēma nodibināt neatkarīgu eksāmenu regulatoru (*Ofqual*), kas šobrīd ir pārņēmis lielāko daļu Kvalifikāciju un izglītības satura pārvaldes funkciju. 2008. gada aprīlī *Ofqual* nodibināja pagaidu formā. Oficiāli to nodibināja 2009. gada novembrī, pamatojoties uz Mācekļības, prasmju, bērnu lietu un mācīšanās likumu. Šis likums noteica Kvalifikāciju un izglītības satura attīstības aģentūras (*QCA*) izveidi. *QCA* īsteno un papildina savu veikumu, veic ar likumdošanu nesaistīto darbu.

Šīs kvalifikāciju organizācijas piedāvā gan vispārējas, gan profesionālas kvalifikācijas. Tiek piedāvātas viena veida centralizēti apstiprinātas kvalifikācijas, taču eksāmenu specifiskā skolas var brīvi izvēlēties jebkurā no piecām kvalifikāciju organizācijām, kas darbojas visā Anglijā, Velsā un Ziemeļīrijā.

Skolu apmācību un attīstības aģentūra (*Training and Development Agency for Schools (TDA)*) ir Bērnu, skolu un ģimenes lietu ministrijas veidota kvazi NVO, kas ir atbildīga par visu skolu darbinieku, tostarp skolotāju un atbalsta personāla (arī skolotāju palīgu), sākotnējo izglītību un profesionālo pilnveidi.

Nacionālā Skolu un bērnu dienestu vadības koledža (*National College for Leadership of Schools and Children's Services*) ir vēl viena Bērnu, skolu un ģimenes lietu ministrijas pakļautības organizācija, kas piedāvā skolu direktoriem, skolu vadītājiem un vecākajiem bērnu dienestu vadītājiem profesionālas vadības prasmju attīstības iespējas.

Becta ir valdības finansēta aģentūra, kas darbojas visā Apvienotajā Karalistē un sadarbojas ar Bērnu, skolu un ģimenes lietu ministriju un citiem partneriem, lai nodrošinātu pēc iespējas plašu tehnoloģiju sniegto iespēju iekļaušanu valdības rīcībpolitikā. Aģentūra vada valdības stratēģijas koordinēšanu, izstrādi un īstenošanu, lai veicinātu tehnoloģiju izmantošanu izglītības un prasmju attīstībā un bērnu dienestu darba pilnveidošanā.

Līdzās kvazi NVO ir daudzas iestādes, kuras papildus citām funkcijām konsultē valdību vai pārstāv atsevišķu grupu vai sektoru intereses. To vidū ir arī **Anglijas Vispārējā pedagoģiskā darba padome** (*General Teaching Council for England (GTC)*) ir neatkarīga, profesionāla, pedagoģiska iestāde. Visiem skolotājiem, kas vēlas strādāt pašvaldību skolās, jāreģistrējas šajā padomē. Tā uztur skolotāju reģistru un skolotāja profesijas prakses kodeksu.

Izglītības vadība un administrēšana netiek veikta reģionālajā līmenī. Tomēr ir deviņi **reģionālie valdības biroji**, kas ir atbildīgi par atsevišķu valdības plānu un programmu vadību un īstenošanu izglītības un prasmju sektorā. Valdības biroji darbojas kā sistēma, kuras mērķis ir veidot saikni starp centrālo valdību un pašvaldību, organizācijām un iedzīvotājiem, uzlabot valsts politiku, nodrošinot katra reģiona īpašās vajadzības, integrēt reģionālās stratēģijas un nodrošināt valdības programmu efektīvu īstenošanu reģionālā un pašvaldību līmenī.

Vietējā līmenī par izglītības vadību un administrēšanu atbild 150 **vietējās pašvaldības**.

Liela pārmaiņas izglītības pārvaldē pašvaldību līmenī notikušas pēc dokumenta „Katrs bērns ir svarīgs: zaļā grāmata” publicēšanas 2003. gadā. Šajā dokumentā ierosināts veikt virkni pasākumu, kā reformēt un uzlabot bērnu aprūpi un nodrošināt bērnus ar visu nepieciešamo, lai sasniegtu piecus mērķus: būt veselīgiem, būt drošībā, priecāties un gūt panākumus, sniegt pozitīvu ieguldījumu un dzīvot labklājībā. Pamatojoties uz Zaļo grāmata, izdeva 2004. gada Bērnu likumu. Šī likuma galvenais mērķis ir integrēt bērniem sniegtos pakalpojumus un efektīvāk vērst tos uz bērnu, jauniešu un ģimeņu vajadzību apmierināšanu. Likuma iespaidā vietējās pašvaldības ir nodibinājušas integrētas nodaļas, kuru atbildības lokā ir bērnu un jauniešu izglītība, bērnu sociālie dienesti un bērnu veselība, kā arī starpniecības funkcijas.

Vietējās pašvaldībās ir ar likumu noteikta prasība nodrošināt bērniem vecumā no pieciem līdz sešpadsmit gadiem sākumskolas izglītību un obligātos vidējās izglītības posmus. Citi galvenie pašvaldību pienākumi, kas saistīti ar izglītību, ir uzņemšana skolā, finanšu administrēšana, augstu standartu veicināšana un skolēnu spēju un talantu izmantošana, personāla nodrošināšana un pilnveide, regulāra skolas apmeklējuma nodrošināšana, iekļaujošās izglītības nodrošināšana, atbalsta sniegšana speciālās izglītības vajadzību un disciplīnas nodrošināšanai, sūdzību izskatīšana, nodrošināšana ar stipendijām, pabalstiem, skolas maltītēm un transportu.

Pēdējos gadu desmitos vietējo pašvaldību kontrole izglītības sistēmā ir mazinājusies. Pēc skolu pašpārvaldes ieviešanas, kas notika, pamatojoties uz 1988. gada Izglītības reformu likumu, lielākā daļa skolu pārvaldes un vadības funkciju ir nodotas skolu valdēm.

Skolu valdes (*governing bodies*) ir atbildīgas un sniedz pārskatus par visiem svarīgākajiem lēmumiem, kas attiecas uz skolu un tās nākotni. Skolu valdēs parasti ir deviņi līdz divdesmit locekļi, un viņi, veicinot augstu izglītības standartu sasniegšanu, ir juridiski atbildīgi par skolas vadību. Skolas valde, ievērojot valsts izglītības satura norāžu prasības, pieņem lēmumu par skolas un tās izglītības programmas pamatievirzi. Skolai jānodrošina Nacionālo izglītības satura norāžu izpilde un reliģiskā izglītība skolā. Skola arī plāno budžetu, nosaka personāla skaitu un sastāvu, ieceļ amatā direktoru un citus skolas vadības locekļus. Skolas direktors un personāls sniedz pārskatus skolas valdei par darbības rezultātiem, savukārt skolas valde par to ziņo vecākiem un vietējai sabiedrībai. Kopš 2007. gada septembra skolu valdēm ir pienākums veicināt skolas kopienas saliedētību.

Visām skolām ir **direktori** (*headteachers*), kas ir atbildīgi par skolas iekšējo organizāciju, vadību un kontroli. Direktoriem ir daudz profesionālo pienākumu, tostarp - noteikt skolas galvenos mērķus un uzdevumus, iecelt un pārvaldīt personālu, novērtēt mācīšanas un mācīšanās standartus skolā, noteikt un īstenot skolai piemērotu izglītības programmu, vērtēt personāla darbu, nodrošināt skolēnu sekmju pārraudzību un reģistrēšanu, nodrošināt pieņemamu skolēnu uzvedības standartu ievērošanu un veicināt labas attiecības starp skolu un vecākiem.

Skolas darbinieku personāla struktūrā parasti ir iekļauta arī **skolas administrācija** (*Senior Leadership Team (SLT)*). Tajā ir skolas direktors, viens vai divi direktora vietnieki un viens vai divi direktora palīgi. Mazai sākumskolai var būt tikai viens direktora vietnieks, kas apvieno vadības pienākumus ar mācīšanu. Lielai vidusskolai var būt pat seši direktora vietnieki un palīgi, kas pavada klasē tikai nelielu daļu sava laika. Dažkārt skolas administrācija var ietvert arī darbiniekus, kas nav skolotāji, piemēram, kasieri vai saimniecības vadītāju.

Personāla struktūrā parasti ir arī **vidējā līmeņa vadītāji** (*middle managers*): nodaļu vai dažādu izglītības satura jomu vadītāji (vidējās izglītības pirmajā un otrajā posmā), atbildīgie par mācību priekšmetu mācīšanu noteiktās jomās, atbildīgie par noteikta gada klasēm vai pamatposmu⁽⁶⁾ un arī atbildīgie par skolēnu pastorālo aprūpi.

Vecākiem ir pienākums nodrošināt, lai obligātā skolas vecuma bērni saņemtu efektīvu pilnlaika izglītību atbilstoši viņu vecumam, spējām, interesēm un jebkādām speciālās izglītības vajadzībām. Vecāki var pieteikties darboties skolas valdē.

Daudzās skolās ir skolu padomes, kurās **skolēni**, pārstāvot dažādas vecumu grupas, var dot aktīvu ieguldījumu skolas vides un gara uzlabošanā.

Atbildīgās institūcijas tālākizglītībā

Sākotnēji tālākizglītības sektora galvenais mērķis bija tehniskās izglītības nodrošināšana. Pieaugot tālākizglītības nozīmei, tiek nodrošinātas plašākas izglītības iespējas. Tālākizglītības sektors nodrošina izglītību:

- skolu beidzējiem, sākot ar sešpadsmit gadu vecumu, ISCED 3 programmās (skatiet 4.),
- pieaugušajiem pamatprasmjuursos ISCED 1 programmās vai vispārīzglītojošajās vai profesionālajās programmās ISCED 3 pakāpē (skatiet 7. un 4.),
- pieaugušo izglītības ieguvējiem augstākās izglītības sagatavošanasursos ISCED 4 pakāpē (skatiet 5.).

Uzņēmējdarbības, inovāciju un prasmju ministrija atbild par tālākizglītības politiku. Tās kompetencē

(6) Normatīvajos aktos noteikto obligāto izglītību īsteno četros pamatposmos (*key stages*): pirmajā pamatposmā (vecumā no pieciem līdz septiņiem gadiem), otrajā pamatposmā (vecumā no septiņiem līdz vienpadsmit gadiem), trešajā pamatposmā (vecumā no vienpadsmit līdz četrpadsmit gadiem) un ceturtajā pamatposmā (vecumā no četrpadsmit līdz sešpadsmit gadiem gadiem).

ietilpst arī zinātne un inovācijas, augstākā izglītība un uzņēmējdarbība. Tās misija ir „radīt labvēlīgus apstākļus uzņēmējdarbībai, veicinot inovācijas, uzņēmējdarbību un zinātnes attīstību un sniedzot ikvienam prasmes un iespējas gūt panākumus”.

2000. gada Mācību un prasmju likums integrēja visu sešpadsmit gadus vecu un vecāku izglītojamo izglītības un apmācību plānošanu un finansēšanu vienā sektorā (izņemot augstāko izglītību) **Mācību un prasmju padomes** (*Learning and Skills Council*) pakļautībā. Šī padome savu darbību nodrošina ar valsts biroja Koventrijā (*Couventry*) un deviņu reģionālo biroju starpniecību. Šie valsts biroji pārrauga vietējo partnerības grupu darbu visā valstī.

Plānots, ka nākotnē veiks sešpadsmit gadus vecu un vecāku izglītojamo izglītības un apmācību pārvaldes un tās īstenošanas reformu. Tās pamatā būs Mācību un prasmju padomes likvidācija un atbildības par jauniešu vecumā no sešpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem nodošana vietējo pašvaldību pārziņā, sākot ar 2010. gadu. Vietējās pašvaldības būs atbildīgas par izglītības nodrošināšanu un finansēšanu visiem bērniem no viņu dzimšanas līdz deviņpadsmit gadu vecumam. Vietējo pašvaldību darbību atbalstīs jauna organizācija – **Jauniešu mācīšanās aģentūra** (*Young People's Learning Agency (YPLA)*).

Atbildību par to jauniešu izglītību un apmācībām, kuri ir vecāki par deviņpadsmit gadiem, nodos jaunai institūcijai – **Prasmju finansēšanas aģentūrai** (*Skills Funding Agency (SFA)*). Sākot ar 2010. gadu, to atbalstīs divi jauni dienesti – **Pieaugušo attīstības un karjeras dienests** (*Adult Advancement and Careers Service (AACCS)*) un **Darba devēju valsts dienests** (*National Employer Service*), kas piedāvās konsultācijas un atbalstu lielākajiem valsts darba devējiem. Sākot ar 2009. gada aprīli, Prasmju finansēšanas aģentūras paspārnē darbojas vēl viena jauna institūcija – **Mācekļu valsts dienests**. Tas nodrošina vadību un atbalstu mācekļu programmām.

QCDA, Ofqual un kvalifikāciju organizācijas ir atbildīgas par tālākizglītības un pieaugušo izglītības un apmācību nodrošināšanu. Papildu informāciju par šo pienākumu būtību skatiet iepriekš tekstā par skolu.

Mācību un prasmju pilnveides dienests (*Learning and Skills Improvement Service (LSIS)*) ir jauna izglītības sektora organizācija, kas uzsāka darbu 2008. gada oktobrī. Tā atbalsta izcilības, līderības attīstību un pašpārvaldi tālākizglītības sektorā.

Tālākizglītības koledžas ir publiskas korporācijas, kas veic savu darbību saskaņā ar uzņēmumu likumdošanu. Katrai tālākizglītības koledžai ir **valde** vai **korporācija**, kurā parasti ir no desmit līdz divdesmit locekļiem. Tālākizglītības koledžas valde vai korporācija veic funkcijas līdzīgi tām, ko veic direktoru valde uzņēmumā. Tiesību aktos noteiktajos ietvaros tās ir atbildīgas par visiem lēmumiem, kas skar institūciju. To galvenie uzdevumi ir noteikt institūcijas stratēģisko mērķi, misiju un izglītības raksturu, garantēt atbildību, pārraudzīt un novērtēt institūcijas sniegumu.

Direktora un administrācijas galvenie pienākumi ir pārvaldīt, organizēt un virzīt institūcijas ikdienas darbu, kura pamatā ir valdes noteiktās vadlīnijas un rīcībpolitika. Direktors ir tieši atbildīgs valdei vai korporācijai par institūcijas darbību gan studiju, gan finanšu jautājumos.

Tālākizglītības institūcijās (izņemot 6. klases koledžas) ir prasība izveidot akadēmisko valdi, kas konsultētu direktoru par izglītības iestādē notiekošo studiju standartiem, plānošanu, koordinēšanu, attīstību un uzraudzību.

Valstī nav noteikta obligāta tālākizglītības koledžu iekšējā organizatoriskā struktūra, un tās var brīvi pielāgot savas struktūras mainīgajiem apstākļiem. Vairākumā tālākizglītības koledžu ir izveidotas nodaļas atbilstoši studiju jomām.

Atbildīgās institūcijas augstākajā izglītībā

Augstākās izglītības iestādes, kas nodrošina ISCED 5 un ISCED 6 programmas, klasificē kā valdības daļēji finansētas privātās izglītības iestādes. Par augstāko izglītību Anglijā ir atbildīga Uzņēmējdarbības, inovāciju un prasmju ministrija. Lai gan valdība kontrolē tiesības piešķirt zinātniskos grādus un lietot nosaukumu „universitāte”, citos jautājumos, piemēram, jautājumā par grādu struktūru, grādu nosaukumiem, programmu sagatavošanu un kvalitātes nodrošināšanu, tai ir ilgas autonomas tradīcijas. Pārstāvju organizācijas - *Universities UK* un *GuildHE* - un Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas aģentūra, kas ir neatkarīga institūcija, darbojas izglītības nozarē visā Apvienotajā Karalistē.

1.3. Finansējums

Pārskats

Valdība ar Bērnu, skolu un ģimenes lietu ministrijas un Uzņēmējdarbības, inovāciju un prasmju ministrijas starpniecību finansē dažādas valsts un neatkarīgās izglītības aģentūras, tostarp Mācību un prasmju padomi (tā nodrošina izglītību jauniešiem, kas ir vecāki par sešpadsmit gadiem) un Anglijas Augstākās izglītības finansēšanas padomi (*Higher Education Funding Council for England (HEFCE)*). Centrālā valdība arī paredz līdzekļus vietējām pašvaldībām izglītības pakalpojumu nodrošināšanai reģionos. Turklāt valdība finansē arī īpašas - pašvaldību noteiktās - izglītības prioritātes.

Pirmsskolas izglītības finansējums

Pirmsskolas izglītību klasificē kā ISCED 0.

Informāciju par skolās nodrošinātās pirmsskolas izglītības finansēšanu skatiet tālāk nodaļā par sākumskolām un vidusskolām.

Sadarbojoties ar privāto un brīvprātīgo sektoru, valdība paplašina un attīsta valsts finansētu agrīnā vecumposma izglītību (skatiet 2.1.). Brīvprātīgā un privātā sektora agrīnā vecumposma izglītības iestādes var saņemt finansējumu trīs un četrus gadus vecu bērnu izglītošanai sagatavošanas klasē. Lai saņemtu finansējumu, izglītības iestādei jāveic *Ofsted* pārbaude un jāsaņem apmierinošs kvalitātes novērtējums.

Sākumskolu un vidusskolu finansējums

Sākumskolas nodrošina ISCED 1 izglītību bērniem vecumā no pieciem līdz vienpadsmit gadiem. Vidusskolas nodrošina ISCED 2 izglītību skolēniem vecumā no vienpadsmit līdz četrpadsmit gadiem un ISCED 3 izglītību skolēniem vecumā no četrpadsmit līdz astoņpadsmit gadiem.

Vietējās pašvaldības saņem finansējumu dotāciju veidā no centrālās valdības. Dotācijas var papildināt no citiem resursiem, un pēc tam tās sadala skolām attiecīgajā pašvaldībā. Pašlaik skolas saņem finansējumu „6. klasei” (jauniešiem vecumā no 16 līdz 18+ gadiem) no Mācību un prasmju padomes (papildinformāciju skatiet tālāk).

Lielākais finansējums skolām (kārtējais finansējums, piemēram, skolotāju un atbalsta personāla algām, grāmatām un mācību līdzekļiem) ir no īpašām skolas dotācijām (*Dedicated Schools Grant (DSG)*), kas aptver trīs gadu periodu. Skolas dotācijas lielumu, kas no centrālās valdības nonāk pašvaldībām, aprēķina, pamatojoties uz plānoto skolēnu skaitu, prognozēto deleģēto finansējumu atsevišķām skolām un plānoto budžetu citiem vietējās pašvaldības pakalpojumiem, piemēram, speciālās izglītības vajadzību nodrošināšanai.

Vietējām pašvaldībām ir tiesības noteikt „skolu individuālā budžeta” kopējo līmeni. Nosakot skolu individuālo finansējumu, skolēnu skaits ir vissvarīgākais faktors. Ir ļoti daudz citu faktoru jeb kritēriju, ko ņem vērā, un dažādās pašvaldībās tie atšķiras. Piemēram, plānojot finansējumu, tajā var iekļaut skolēnu

speciālās izglītības vajadzības, tādu skolēnu daudzumu, kuriem angļu valoda nav pirmā valoda, vai algas skolā. Visām pašvaldībām jāievēro sociālās atstumtības rādītājs skolēnu vidū.

Valdība nodrošina skolas arī ar dotācijām, kas paredzētas īpašām izglītības prioritātēm. Galvenais finansējuma avots šajā jomā ir Standartu fonds (*Standards Fund*). Valdība sagaida, ka skolas un vietējās pašvaldības uzskatīs Standartu fonda ieguldījumu par papildu līdzekli savām attīstības un pilnveides programmām, tostarp individuālas pieejas nodrošināšanai mācībās.

Kapitāla finansējums veido vai aizsargā ilgtermiņa aktīvus, piemēram, ēkas, mehānismus vai lielas aprīkojuma vienības. Kapitālo finansējumu var iedalīt trīs lielās kategorijās.

- **Finansējums vietējām pašvaldībām un skolām.** Lielu daļu šī finansējuma nodod tieši skolām. Tām skolām, kuras nav modernizētas, finansējums ir lielāks. Skolām, kurās to platība ir modernizēta vairāk nekā 80 procentu apmērā pēdējo desmit gadu laikā, finansējums ir zemāks (50 %). Šī kategorija ietver arī finansējumu, ko saņem vietējās pašvaldības un kas ir paredzēts valsts un vietējām prioritātēm: modernizācijai, pieejamībai un mācību vietu nodrošināšanai skolā. Finansējuma piešķiršanas pamatā ir relatīva nepieciešamība, modernizētu un nmodernizētu skolu daudzums un skolēnu skaits.
- **Ilgtermiņa stratēģiskās programmas.** Tajās ietverta programma „Būvējam skolas nākotnei” (*Building School for the future (BSF)*) vidusskolām un „Pamatkapitāla programmas” (*Primary Capital Programmes*). Šo programmu mērķis ir pārbūvēt un labiekārtot nākamajos 15 gados visas vidusskolas un ne mazāk kā pusi sākumskolu.
- **Mērķprogrammas.** Šīs programmas atbalsta valdības noteiktās prioritātes pašvaldībās ar steidzamākām vajadzībām. Tās nodrošina kapitāla finansējumu atbalsta sniegšanai augstākiem izglītības standartiem un izglītības daudzveidībai, tostarp veicināšanas projektiem, „jaunam sākumam” (ja skolu, kuras eksistence bijusi problemātiska, slēdz un tās vietā atver jaunu skolu), jaunām skolu federācijām, veiksmīgu un populāru skolu paplašināšanās darbiem. Ir arī finansējums, kas paredzēts, lai sniegtu atbalstu virtuvju ieviešanai reģionos, kur tās ir nepieciešamas. Šī kategorija ietver arī vietējo pašvaldību finansējumu, lai iesaistītos programmā „Būvējam skolas nākotnei”, finansējumu, lai sniegtu atbalstu diplomu ieviešanai (skatiet 4.4.), un finansējumu, lai uzlabotu ēkas bērniem, kam ir nepieciešama speciālā izglītība, un bērniem ar invaliditāti.

Tālākizglītības koledžu finansējums

Tālākizglītības sektors nodrošina izglītību skolu beidzējiem, kas ir sasnieguši sešpadsmit gadu vecumu, ISCED 3 programmās (skatiet 4.), pieaugušajiem pamatprasmju kursus ISCED 1 programmās vai vispārizglītojošajās vai profesionālajās programmās ISCED 3 pakāpē (skatiet 7. un 4.), kā arī pieaugušo izglītības ieguvējiem augstākās izglītības sagatavošanasursos ISCED 4 pakāpē (skatiet 5.).

Mācību un prasmju padome (skatiet 1.2.) 2008. gadā ieviesa jaunu finansējuma modeli, kuru īsteno, ievērojot pieprasījumu, izglītības un apmācību nodrošināšanai jauniešiem pēc sešpadsmit gadu vecuma. Pašreiz ir atsevišķi finansējuma modeļi jauniešu vecumā no sešpadsmit līdz astoņpadsmit gadiem izglītošanai, tādas pieaugušo izglītības nodrošināšanai, kas atbilst izglītojamo un darba devēju vajadzībām, kā arī jauna valsts finansējuma formula. Šīs formulas visām Mācību un prasmju padomes programmām pamatā ir izglītojamo standartskaits, noteikti izglītības nodrošinājuma faktori un izglītības atbalsta faktori. Izglītojamo standartskaits pamatā ir uzņemšanas dati. Izglītības nodrošinājuma faktoru pamatā ir piedāvātās kvalifikācijas vai programmas (dažādām programmām ir atšķirīgas izmaksas, un papildu finansējumu piešķir, pamatojoties uz kvalifikācijas vai programmās reģistrēto izglītības sasniegumu un/vai mācību gadu atkārtotības rādītāju), papildu izmaksas jauniešiem, kas nonākuši nelabvēlīgā situācijā, vietēja rakstura izmaksas (piemēram, Londonā un Anglijas dienvidaustrumos tās ir būtiski palielinājušās).

Pamatojoties uz Mācību un prasmju padomes noteiktajiem kritērijiem, iestādēm, kas nodrošina izglītību tiem, kuri ir vecāki par sešpadsmit gadiem, jānosaka mācību maksa, jāpiešķir kvalifikācijas un jāorganizē izdevumu atmaksa no skolēniem, darba devējiem u.c. Izglītība un apmācības ir bez maksas jauniešiem vecumā no sešpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem. Pieaugušajiem izglītība un apmācības parasti ir jāapmaksā. Taču tiem jauniešiem vecumā no deviņpadsmit līdz divdesmit pieciem gadiem, kuri gatavojas iegūt savu pirmo kvalifikāciju (Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvara (*Qualifications and Credit Framework (QCF)*) 3. līmenī), un pieaugušajiem, kas mācās lasīšanas, rakstīšanas un rēķināšanas pamatprasmju apguvesursos Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvara 2. līmenī, apmācības ir nodrošinātas bez maksas. (papildinformāciju par Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvaru skatiet 4.4.).

Augstākās izglītības finansējums

Augstākās izglītības iestādes, kas nodrošina ISCED 5 un ISCED 6 programmas, saņem finansējumu no dažādiem sabiedriskajiem un privātajiem avotiem, tostarp studiju maksām, taču lielāko daļu finansējuma nodrošina valdība. Valdība nodrošina finansējumu studiju un pētniecības infrastruktūrai ar iestādes, kas atrodas „rokas attālumā”, proti, - Anglijas Augstākās izglītības finansēšanas padomes (*Higher Education Funding Council for England (HEFCE)*) - starpniecību. Augstākās izglītības finansēšanas padome nosaka metodiku plašas vadlīniju politikas ietvaros, ko nodrošina Valsts sekretārs. Finansēšanā ņem vērā studentu skaitu un studiju priekšmetu skaitu, ar studentiem saistītus faktorus (papildu izmaksas studentu uzņemšanai un atbalstīšanai no reģioniem, kuri ir maz pārstāvēti augstākajā izglītībā, studentiem invalīdiem un daļlaika studentiem), kā arī ar iestādi saistītus faktorus - piemēram, papildu izmaksas augstākās izglītības iestādēm Londonā un tām iestādēm, kuras atrodas vecās un vēsturiskās ēkās. Ik gadu pētniecības finansējumu sadala, ņemot vērā kvalitāti, kuru nosaka pēc rezultātiem pēdējā veiktajā pētniecības vērtēšanas pārbaudē, un darbības apmēru. Studiju un pētniecības infrastruktūras finansējums ir apvienots vienotā finansējumā, kuru iestādes var brīvi izmantot atbilstoši savām prioritātēm. Specifisku pētniecības projektu tiešās izmaksas finansē nevis Augstākās izglītības finansēšanas padome, bet gan septiņas Pētniecības padomes, kas darbojas visā Apvienotajā Karalistē. Pētniecības padomes līdzekļus piešķir, pamatojoties uz individuāliem pētnieku iesniegumiem, kurus izvērtē neatkarīga speciālistu komisija. Augstākās izglītības finansēšanas padome finansē arī noteiktas augstākās izglītības programmas, kuras īsteno tālākizglītības koledžās.

1.4. Kvalitātes nodrošināšana

Izglītību nodrošina, ievērojot likumdošanā noteiktu atbildību par studentiem, vecākiem, sabiedrību, valdību un tās pakļautības iestādēm. Svarīga loma ir ārējām pārbaudēm un izglītības iestāžu sasniegumu, statistikas un citas informācijas publicēšanai, skaidrojot arī izglītības sistēmu plašākā aspektā. Īpaši svarīga loma gan kvalitātes pilnveides procesā, gan kā galvenajam faktoram ārējā vērtēšanā ir iestādes pašvērtējumam. Vēl viens svarīgs elements atbildības sistēmā ir institūciju valdes (publiskā sektora finansētās skolās, koledžās un universitātēs pārskatus par savu darbu sniedz valdes, kurās iekļauti galveno ieinteresēto pušu pārstāvji, piemēram, skolās vecāki, personāls un vietējās sabiedrības pārstāvji).

Pārbažu kārtība izglītībā, bērnu aprūpē un prasmju nodrošināšanā

Izglītības, bērnu aprūpes un prasmju standartu birojs (*Ofsted*) ir valdības iestāde, kas atbild par dienas aprūpes centru un bērnu sociālās aprūpes pārbaudēm un regulējumu, bērnu aprūpes, skolu, koledžu, sākotnējās pedagoģiskās izglītības iestāžu, jaunatnes darba, mācību darba procesā (*work-based learning*) un pieaugušo izglītības iestāžu pārbaudēm (aptver ISCED 0-4 un sākotnējās pedagoģiskās izglītības iestāžu gadījumā – ISCED 5).

2009. gada martā Izglītības, bērnu aprūpes un prasmju standartu birojs publicēja pārbažu un regulējuma vienoto sistēmu, ko sāka ieviest 2009. gada septembrī (ii). Sistēma nosaka principus un kopīgu praksi, kas veido pārbažu un regulējuma pamatu. Sistēmas mērķis ir nodrošināt konsekvensi, kā arī pārbaudes un regulējuma saskaņotību, lai gan ir atsevišķa sistēma, kas nosaka detalizēti sagatavotu procedūru kopumu īpašiem sektoriem, piemēram, kopš 2009. gada septembra ir noteikts pārbažu procedūru

kopums pašvaldību finansētajām skolām.

Kopīga novērtēšanas kārtība ir viens no galvenajiem sistēmas elementiem, kas veido Izglītības, bērnu aprūpes un prasmju standartu biroja veikto pārbaudi un regulējuma pamatu. Tajā izklāstīta pārbaudi struktūra un noteikti galvenie vērtējamie aspekti. Pārbaudes notiek „bez brīdinājuma” vai pēc brīdinājuma 20 dienu laikā. Novērtējums ir četru punktu skalā: izcili, labi, apmierinoši un prasībām neatbilstoši.

Izglītības iestādes saņem vienu novērtējumu par vispārējo efektivitāti, pamatojoties uz pārbaudi un regulējuma gaitā veiktajiem secinājumiem. Izglītības īstenošanas vērtē arī pēc izglītojamo rezultātiem. Vērtēšanas pamatā ir pieci dokumentā „Katrs bērns ir svarīgs” noteiktie mērķi: būt veselīem, būt drošībā, priecāties un gūt panākumus, sniegt pozitīvu ieguldījumu un sasniegt ekonomisku labklājību (papildinformāciju skatiet 1.2.).

Vadītājus un pārvaldītājus vērtē pēc viņu darba efektivitātes. Novērtē izmaksu lietderību, nodrošinājuma vienlīdzību un daudzveidību, drošību partnerību, mērķtiecību, lietotāju interesi, prioritāšu noteikšanu, pašvērtējumu.

Pašvērtējums ir galvenā izglītības iestāžu pārbaudi un regulējuma iezīme. Visām izglītības iestādēm jāsniedz inspektoriem sava pašvērtējuma pierādījumi. Tie ir pirms pārbaudēm veicamās analīzes pamatā un norāda uz pārbaudamajām un regulējamajām jomām, kā arī palīdz inspekcijas norises plānošanā.

Daudzos sektoros vērtē izglītības nodrošinājuma kvalitāti, kas ietver mācīšanas un mācīšanās kvalitāti, kā arī ietekmi uz mācīšanos, izglītības saturu, novērtēšanu un aprūpi, karjeras atbalsta pasākumus un atbalstu.

Viens no galvenajiem principiem, kas ir Izglītības standartu biroja veikto pārbaudi un regulējuma pamatā, ir „ievērot proporciju” - pārbaudi un regulējuma apmēram vajadzētu saskanēt ar iepriekšējo pārbaudi rezultātiem. Piemēram, sākot ar 2009. gada septembri, būs biežākas pārbaudes prasībām neatbilstošām skolām vai skolām ar apmierinošu darbību un retākas pārbaudes labām vai izcilām skolām.

Neatkarīgo skolu pārbaude

Neatkarīgās jeb privātās skolas nesaņem valsts finansējumu un pārsvarā gūst līdzekļus no vecāku maksājumiem.

Visām neatkarīgajām skolām jābūt reģistrētām Bērnu, skolu un ģimeņu lietu ministrijā. Reģistrācijas nosacījumi paredz vairāku noteikumu ievērošanu tādās jomās kā, piemēram, izglītības kvalitāte, skolēnu labklājība, veselība un drošība, kā arī īpašnieku un personāla piemērotība.

Pēc sākotnējās reģistrācijas visās skolās veic pārbaudi. Lai nodrošinātu reģistrācijas standartu ievērošanu, lielāko daļu neatkarīgo skolu pārbauda vai nu Izglītības, bērnu aprūpes un prasmju standartu birojs (*Ofsted*), vai Neatkarīgo skolu inspekcija. *Ofsted* veic pārbaudes neatkarīgajās skolās atbilstoši trīs gadu ciklam. Neatkarīgo skolu inspekcija ir valsts apstiprināta iestāde reģistrēto neatkarīgo skolu pārbaudēm, un šīs inspekcijas pārbaudi sistēma ir līdzīga *Ofsted* inspekcijas sistēmai. Neatkarīgo skolu inspekcija pārbauda tās neatkarīgās skolas, kuras ir Neatkarīgo skolu padomei piesaistītās asociācijas locekles. *Ofsted* rūpīgi kontrolē Neatkarīgo skolu inspekcijas sistēmu. Bērnu, skolu un ģimeņu lietu ministrija patur tiesības pieprasīt *Ofsted* birojam veikt jebkuras asociācijai piederīgās skolas pārbaudi.

Vietējo pašvaldību atbildība par skolu kvalitāti

Vietējās pašvaldības ir atbildīgas par kvalitātes nodrošināšanu savās skolās un sākotnējo pasākumu veikšanu skolās ar nepietiekamu vērtējumu. Vietējās pašvaldības pārrauga skolas darbu, analizējot informāciju, kurā atspoguļota standartu īstenošana un citi skolas darbības aspekti, kā arī pārrauga skolas attīstības plānus un rīcības plānus, kas ieviesti pēc veiktās inspekcijas.

Vietējās pašvaldības saņem arī informāciju no skolas pašvērtējuma ziņojumiem un novērojumiem, kas veikti par skolas darbu, savu un inspekcijas, un citu konsultatīvo dienestu pārbaudītu laikā. Šie dienesti nodrošina konsultācijas un atbalstu, lai palīdzētu skolām analizēt standartu ievērošanu, noteikt efektīvākos uzlabojumu veidus, noteikt mērķus un būt informētām par labu praksi.

Skolu attīstības partneri (*School Improvement Partners*) ir galvenā saikne starp skolu un vietējo pašvaldību. Skolu attīstības partneri veic savu darbību kā kritiski, profesionāli skolas draugi, palīdzot vadībai novērtēt skolas darbu, izvirzot pilnveides prioritātes un plānojot būtiskas pārmaiņas. Skolu attīstības partneri ir visām skolām, taču vietējās pašvaldības lemj par konkrēta partnera laika izmantojumu. Parasti partneri velta katrai skolai piecas dienas gadā. Līdz 2010. gadam par skolu attīstības partneru akreditēšanu atbild Nacionālā skolvadības koledža (skatiet 1.2.).

Kvalitātes nodrošināšana izglītības sistēmā kopumā

Informāciju par skolēnu un studentu rezultātiem valsts pārbaudes darbos un kvalifikācijās publicē valsts mērogā. Par visām sākumskolām, vidusskolām, neatkarīgajām un dažām speciālajām skolām publicē salīdzinošas tabulas „Skolu un koledžu sekmju un sasniegumu tabulas”. Tabulās arī ir iekļauti tālākizglītības koledžu skolēnu vecumā no sešpadsmit līdz astoņpadsmit gadiem sasniegumi.

Publicētā informācija ietver:

- skolēnu rezultātus valsts izglītības saturas norādēs noteiktajos pārbaudes darbos noteikta izglītības pamatposma noslēgumā (vienpadsmit gadu vecumā) un līdz 2009. gadam trešajā pamatposmā (apmēram četrpadsmit gadu vecumā) (papildinformāciju skatiet 4.4.);
- rezultātus galvenajos valsts eksāmenos un profesionālās izglītības pārbaudījumos, kurus skolēni parasti kārto vecumā no sešpadsmit līdz astoņpadsmit gadiem;
- pasākumus, kas atspoguļo, cik daudz „vērtības” katra skola ir pievienojusi, pamatojoties uz katra skolēna virzību, pārejot no viena izglītības posma uz nākamo, un kontekstu veidojošo informāciju - skolēna iepriekšējās sekmes, dzimumu vai speciālās izglītības vajadzības.

Tabulās sniegtās informācijas mērķis ir aicināt vietējās pašvaldības un institūcijas pievērst uzmanību jomām, kur nepieciešama rīcība, lai kaut ko mainītu, kā arī mudināt skolēnus un viņu vecākus izdarīt pareizu nākotnes izvēli.

2009./2010. mācību gadā tālākizglītības sektorā uzsākts jauns izmēģinājuma projekts „Izcilības ietvars” (*The Framework for Excellence*). Tas ir jaunums izglītības iestāžu darbības rezultātu pārvaldības un kvalitātes uzlabošanai, kuru pilnībā plānots ieviest, sākot ar 2010. gada septembri. Šo ietvaru veido virkne rezultātīvo indikatoru, kas ietver vairākus koledžas vai citas izglītības iestādes sniegtā nodrošinājuma aspektus. Indikatori, piemēram, var būt izglītības sasniegumu līmenis, izglītojamo un darba devēju viedokļi, izglītojamo karjeras mērķi un finanses. Ik gadu tiks publicēti izglītības iestāžu darbības vērtējums salīdzinājumā ar „Izcilības ietvaru”. Ietvara mērķis ir palīdzēt skolēniem un darba devējiem izdarīt pamatotu izvēli saistībā ar ietvara darbības kvalitāti, palīdzēt izglītības iestādēm pilnveidot izglītības nodrošinājumu un sniegt valdībai iespēju izvērtēt izglītības iestāžu politiku „Izcilības ietvara” ieviešanā.

Anglija piedalās šādās starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmās: OECD valstu organizācijas Starptautiskajā skolēnu novērtēšanas programmā (PISA), Starptautiskajā Izglītības sasniegumu novērtēšanas asociācijas (IEA) Matemātikas un dabaszinātņu izglītības attīstības tendenču starptautiskajā pētījumā (TIMSS) un Starptautiskās Izglītības sasniegumu novērtēšanas asociācijas organizētajā Starptautiskajā lasītprasmes novērtēšanas pētījumā (PIRLS).

Pēdējā laikā ir notikušas pārmaiņas vietējo pašvaldību darba novērtējuma noteikumos. Sākot ar 2009. gada 1. aprīli, vietējo sabiedrisko pakalpojumu, tostarp izglītības, inspekcijas darbā ir

ieviesta jauna sistēma – vispaptverošs teritoriāls novērtējums. Apvienojot septiņu partnerinspekciju perspektīvas, vispaptverošs teritoriāls novērtējums nodrošinās kopīgu rezultātu novērtējumu noteiktas teritorijas iedzīvotājiem un sniegs tālejošu ieskatu ilgspējīgai attīstībai. Izglītības, bērnu aprūpes un prasmju standartu biroja (*Ofsted*) veiktais darbs bērnu aprūpes, tostarp izglītības jomā, novērtējums katrā pašvaldībā sniegs ieguldījumu vispaptverošajā teritoriālajā vērtēšanā.

Par izglītības sistēmas novērtējumu kopumā nav atbildīga kāda konkrēta iestāde, un tas nenotiek vienotā procesā. Viens no mehānismiem, kas regulē izglītības vērtēšanu, ir sabiedrisko pakalpojumu līguma sistēma, kuru ieviesusi Valsts kase un Apvienotās Karalistes Ekonomikas un finanšu ministrija. Papildu budžeta piešķiršana ir tieši atkarīga no rezultātu paaugstināšanās valsts līmenī. Izglītības jomas mērķi galvenokārt ietver noteiktus izglītības sasniegumu rādītājus un aptver visas izglītības pakāpes, sākot ar sākumskolas izglītību līdz pieaugušo izglītībai. Par Bērnu, skolu un ģimenes lietu ministrijas un Uzņēmējdarbības, inovāciju un prasmju ministrijas darbības veikumu ik rudenī sniedz pārskatu.

Kvalitātes nodrošināšana augstākajā izglītībā

ISCED 5 un ISCED 6 programmu akadēmiskos standartus nosaka un uztur augstākās izglītības iestādes, izmantojot kopīgas kvalitātes nodrošināšanas metodes un struktūru. Tās ietver ārējo eksaminētāju, standarta rādītāju un citu ziņojumu plašu izmantošanu, kā arī Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas aģentūras (*Quality Assurance Agency for Higher education*) darbību. Šī aģentūra ir neatkarīga iestāde, kurai finansējumu nodrošina Apvienotās Karalistes augstākās izglītības iestāžu maksas abonementi un līgumi ar augstākās izglītības finansēšanas iestādēm. Kvalitātes nodrošināšanas aģentūras speciālisti, īstenojot koleģiālu vērtēšanu, veic augstākās izglītības iestāžu auditu un vērtēšanu, vajadzības gadījumā – vērtēšanu, kuras pamatā ir studiju priekšmetu vērtēšana. Vērtēšanā izmanto dažādas metodes, un tās nosaka atkarībā no izglītības iestādes veida. Vērtē arī augstāko izglītības iestāžu publicētās kvalitātes nodrošināšanas informācijas precizitāti un adekvātumu. Standartu uzturēšanu profesionālās jomās nodrošina attiecīgās profesionālās, likumdošanas un reglamentējošās iestādes. Kvalitātes nodrošināšanas aģentūra pārskata arī tālākizglītības koledžu augstākās izglītības programmas, izmantojot procesu, kas pazīstams kā integrētā kvalitātes un uzlabošanas pārskatīšana.

2. PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBA

ISCED 0 izglītību Anglijā dēvē dažādi: "agrīnā vecuma" (*early years*), "bērnudārza" (*nursery*), "pirmsskolas" (*pre-school*) vai "pirms sākumskolas" (*pre-primary*) izglītība.

1998. gada Skolu standartu un ietvara likums definē bērnudārzu izglītību kā pilnlaika vai daļlaika izglītību, kuru nodrošina skolās vai citās iestādēs bērniem, kas vēl nav sasnieguši obligāto skolas vecumu (posmu, kas sākas no piecu gadu vecuma). Likums nosaka vietējām pašvaldībām atbildību nodrošināt savā pašvaldības teritorijā pirmsskolas izglītību. Pamatojoties uz 2006. gada Bērnu aprūpes likumu, vietējām pašvaldībām ir pienākums, sākot ar 2008. gada aprīli, nodrošināt pietiekamu bērnu aprūpi savā teritorijā.

Pirmsskolas izglītība nav obligāta. Pēdējā laikā valdība ir noteikusi mērķi paplašināt un attīstīt valsts finansēto pirmsskolas izglītību un bērnu aprūpi, tādējādi visiem trīs un četrus gadus veciem bērniem ir tiesības uz brīvu daļlaika vietu pirmsskolas izglītības iestādē. Brīvas daļlaika vietas paredzētas arī nelielam skaitam divus gadus veciem bērniem trūcīgajos rajonos.

Pašvaldības sākumskolas un bērnudārzi ir galvenie pirmsskolas izglītības vietu nodrošinātāji. To nodrošina gan atsevišķi bērnudārzi, gan bērnudārza un uzņemšanas klases (paredzētas bērniem četru līdz piecu gadu vecumā) sākumskolās. Pirmsskolas izglītību nodrošina arī bērnu centros, kuros piedāvā integrētu agrīnā vecuma izglītību, bērnu aprūpi un nepieciešamos ģimenes atbalsta un veselības pakalpojumus. Bērnu centrus pamatā dibina nabadzīgākajos reģionos. Valdība ir nolēmusi, ka, sākot ar 2010. gadu, katrā pašvaldībā jeb kopienā būs pieejams viens bērnu centrs. Pēdējā laikā vērojams pirmsskolas izglītības popularitātes pieaugums ir skāris arī privāto brīvprātīgo sektoru, kas saņem līdzekļus no valsts budžeta vietu nodrošināšanai izglītības iestādēs.

2006. gada Bērnu aprūpes likums noteica, ka, sākot ar 2008. gada septembri, tiek ieviesta jaunas kvalitātes sistēma - „Agrīnā vecuma pamatposms”. Tas apkopo mācīšanās, attīstības un labklājības prasības neatkarīgi no izglītības iestādes atrašanās vietas, veida, lieluma vai finansējuma un veido vienu kopīgu prasību sistēmu bērniem no dzimšanas līdz piecu gadu vecumam, tādējādi novēršot izglītības, aprūpes un izglītības nodrošinājuma atšķirības starp vecumposmu no dzimšanas līdz trim gadiem un vecumposmu no trim līdz pieciem gadiem. Visām reģistrētajām agrīnā vecuma izglītības iestādēm un vietējām pašvaldībām jāatbilst „Agrīnā vecuma pamatposma” sistēmas prasībām.

Šī izglītības un aprūpes attīstība veido daļu no plašākas reformu programmas „Katrs bērns ir svarīgs”, tā uzsver visu bērnu un ģimeņu jautājumu dienestu integrāciju un uzlabošanu, tostarp veselības un ģimeņu atbalstu, kā arī izglītību un bērnu aprūpi. Papildinformāciju skatiet 1.2.

Bērniem līdz trīs gadu vecumam nav vispārēju tiesību uz brīvu pirmsskolas izglītību un aprūpi. Vecāki var izvēlēties maksāt par agrīnā vecuma izglītību un aprūpi privātajā un brīvprātīgajā sektorā.

2.1. Uzņemšana

Vecākiem ir tiesības izvēlēties bērnam pirmsskolas iestādi. Ja pieprasījums pārsniedz pieejamo vietu skaitu, iestādei jāievēro pašas publicētie uzņemšanas noteikumi. Bērnu, skolu un ģimenes lietu ministrija iesaka vietējām pašvaldībām, nosakot politiku uzņemšanai skolā, dot priekšroku bērniem ar speciālās izglītības vajadzībām un bērniem no sociāli un ekonomiski nabadzīgākām ģimenēm. Citi kritēriji var būt saistīti ar attālumu no skolas līdz mājām un brāļu vai māsu mācīšanos konkrētajā skolā.

Privātā un brīvprātīgā sektora izglītības iestādes pašas nosaka savus uzņemšanas noteikumus.

2.2. Mācību laika, grupu un norises vietas organizēšana

Valsts finansētajām agrīnā vecuma izglītības iestādēm, kuras nodrošina bezmaksas daļlaika izglītību trīs un četrus gadus veciem bērniem, jāpiedāvā ne mazāk kā piecas sesijas nedēļā (vienas sesijas ilgums –

divarpus stundas). Vietām jābūt pieejamām 38 nedēļas gadā. Sākot ar 2010. gadu, šo laiku palielinās no pašreizējām divpadsmitarpus stundām līdz piecpadsmit stundām nedēļā (vēlāk līdz divdesmit stundām nedēļā).

Izglītības iestādes pašvaldību finansētajā sektorā (atsevišķie bērnudārzi un bērnudārzu un uzņemšanas klases sākumskolās) cenšas ievērot tādu pašu mācību laiku kā sākumskolās, tādēļ tās strādā 38 nedēļas gadā, katru dienu no pirmdienas līdz piektdienai. Parasti mācību gads ilgst no septembra līdz jūlijam, un tas tiek iedalīts trīs semestros. Daudzas privātās izglītības iestādes, piemēram, dienas bērnudārzi, ir atvērti visu dienu no pulksten 8.00 līdz pulksten 18.00. Vecāki (īpaši strādājošie vecāki) var izvēlēties maksāt papildus, lai bērns varētu uzturēties bērnudārzā ilgāku laiku par valdības finansētajām divpadsmitarpus stundām nedēļā.

Bērni vecumā no četriem līdz pieciem gadiem parasti apmeklē sākumskolas uzņemšanas klasi. Daudzi no viņiem šī gada beigās sasniedz obligāto skolas vecumu (skatiet 3. nodaļas ievadu).

Līdz ar sistēmas „Agrīnā vecuma pamatposms” ieviešanu 2008. gada septembrī stājās spēkā jauni noteikumi par pieaugušo un bērnu skaita attiecību (skatiet šīs nodaļas ievadu). Tas mainās atkarībā no bērnu vecuma, pirmsskolas izglītības iestādes veida un personāla kvalifikācijas līmeņa. Visās reģistrētajās izglītības iestādēs prasības attiecībā uz bērnu vecumā līdz trim gadiem un pieaugušo skaita attiecību grupu nodarbībās ir:

- viens pieaugušais trim bērniem, kas ir vecumā līdz diviem gadiem;
- viens pieaugušais četriem divus gadus veciem bērniem.

Visās reģistrētajās izglītības iestādēs, kas aprūpē trīs un četrus gadus vecus bērnus, pieaugušo un bērnu skaita attiecībai jābūt šādi:

- viens pieaugušais astoņiem bērniem, izņemot no pulksten 8.00 līdz pulksten 16.00 vai jebkurā laikā, ja personai ir kvalificēta skolotāja statuss, agrīnā vecuma speciālista statuss (skatiet 2.5.) vai cita atbilstoša kvalifikācija. Ne mazāk kā vienam darbiniekam no personāla jābūt ar pilnu un atbilstošu ISCED 3 kvalifikāciju, kā to nosaka Bērnu iestāžu darbaspēka attīstības padome (skatiet 4.4.), un ne mazāk kā pusei no pārējā personāla skaita jābūt ar pilnu un atbilstošu ISCED 3 kvalifikāciju zemākā līmenī atbilstoši Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvaram (skatiet 4.4.);
- viens pieaugušais trīspadsmit bērniem no pulksten 8.00 līdz pulksten 16.00, ja personai ir kvalificēta skolotāja statuss, agrīnā vecuma speciālista statuss vai cita atbilstoša kvalifikācija. Ne mazāk kā vienam darbiniekam no personāla jābūt pilnai un atbilstošai ISCED 3 kvalifikācijai, kā to nosaka Bērnu iestāžu darbaspēka attīstības padome.

2.3. Izglītības saturs

„Agrīnā vecuma pamatposma” sistēma, ko ieviesa 2008. gada septembrī, veicina integrētu aprūpi un izglītību un veido vienotas izglītības satura prasības bērniem vecumā no dzimšanas līdz pieciem gadiem. Tā apvieno iepriekšējās labklājības un agrīnā vecuma mācīšanas sistēmas un liek katrai reģistrētajai izglītības iestādei atbalstīt bērnu izglītošanu. „Agrīnā vecuma pamatposmā” bērni mācās, lai sasniegtu „agrīnās izglītošanās” mērķus, kuros ietilpst sešas mācību un attīstības jomas: personiskā, sociālā un emocionālā attīstība, saziņa, valoda, lasītprasme un rakstītprasme, problēmu risināšana, spriešana un rēķināšanas prasme, pasaules izzināšana un izpratne, fiziskā attīstība un radošā attīstība. Kopumā ir 69 agrīnās izglītības mērķi, kurus lielākā daļa bērnu sasniedz līdz piecu gadu vecumam.

Pamatojoties uz šiem agrīnā vecuma izglītošanas mērķiem, tiek novērota un novērtēta bērna attīstība (papildinformāciju skatiet 2.4.).

Visās valdības finansētajās pirmsskolas iestādēs direktors un personāls var izlemt, kādas mācību

metodes izmantot un kādus mācību līdzekļus iegādāties par budžeta līdzekļiem. Vietējās pašvaldības var dot padomu pedagoģiskā darba organizēšanā, bet tām nav tiesību noteikt pedagoģiskās metodes.

2.4. Vērtēšana

Agrīnā vecuma pamatposma profilu aizpilda (jeb veic vērtēšanas procedūru) visiem bērniem šī pamatposma beigās (izglītības periods – no dzimšanas līdz piecu gadu vecumam). Vairākumam bērnu profilu aizpilda sākumskolā uzņemšanas klases beigās (bērniem vecumā no četriem līdz pieciem gadiem), lai gan to var aizpildīt jebkurā oficiālā bērnu aprūpes iestādē, kur bērni sasniedz mērķus, kas noteikti agrīnajam vecuma pamatposmam. Katra bērna attīstību novērtē, pamatojoties uz noteiktiem agrīnās apmācības mērķiem (skatiet 2.3.) un apkopojot vērojumus un vispārīgo informāciju par bērnu. „Agrīnā vecuma pamatposma” profils sniedz katra bērna attīstības un mācību sasniegumus šī pamatposma beigās. Speciālisti vēro bērnu sasniegumus sešās mācību jomās un vērtē pēc deviņu punktu skalas. Viens punkts, divi punkti un trīs punkti ir „pakāpieni”, kas rāda bērna attīstības virzību agrīnās mācīšanas mērķu virzienā. Četri līdz astoņi punkti atbilst sasniegumiem, kas noteikti agrīnās mācīšanas mērķos. Deviņi punkti norāda uz bērna sasniegumiem, kas pārsniedz agrīnās mācīšanas mērķus. Par profila datiem informē vecākus un 1. klases skolotājus (pirmais mācību gads obligātajā sākumskolas izglītībā ir bērniem vecumā no pieciem līdz sešiem gadiem).

2.5. Skolotāji

Visiem **skolotājiem**, kas ir nodarbināti pašvaldību skolās, tostarp bērnudārzos, tiesības mācīt nodrošina kvalificēta skolotāja statuss. Lai sasniegtu kvalificēta skolotāja statusu, topošajiem skolotājiem jāizpilda Valsts sekretāra noteiktie kritēriji. Lai varētu piedāvāt programmas, kas nodrošina kvalificēta skolotāja statusu, sākotnējās pedagoģiskās izglītības iestādēm ir jāievēro arī apstiprināti kritēriji, un tās ir atbildīgas par programmu plānošanu, saturu un vadību. Lielākā daļa sākotnējās pedagoģiskās izglītības iestāžu ir augstākās izglītības iestādes.

Pedagoga kvalifikācijas ieguve var būt organizēta paralēli vai pēctecīgi. Topošie skolotāji, kas ir izvēlējušies paralēlo modeli, apgūst trīs vai četrus gadu programmu, kurā izglītība ir apvienota ar profesionālajām apmācībām un kura nodrošina bakalaura grāda ieguvu un kvalificēta skolotāja statusu. Izvēloties pēctecīgo modeli, jaunajiem pedagogiem vispirms jāiegūst bakalaura grāds kādā no studiju priekšmetiem un tad jāpiesakās viena gada profesionālās apmācības programmā, lai iegūtu pēcbakalaura (*postgraduate*) sertifikātu pedagoģijā un kvalificēta skolotāja statusu. Programmas, kuru noslēgumā iegūst bakalaura grādu un kvalificēta skolotāja statusu vai pēcbakalaura (*postgraduate*) sertifikātu pedagoģijā, apvieno akadēmiskās studijas ar pedagoģisko praksi skolās.

Piedalīšanās profesionālajā tālākizglītības attīstībā ir līgumā noteikts skolotāja profesionālais pienākums (papildinformāciju par profesionālās tālākizglītības attīstību skatiet 3.6.). Bērnu iestāžu darbaspēka attīstības padome ir sagatavojusi valsts standartu **agrīnā vecuma izglītības profesionāļa statusa** (*early-age education in a professional capacity*) sasniegšanai kā programmas „Katrs bērns ir svarīgs” daļu (skatiet 1.2.). Šis profesionālais statuss būs atbilstošs kvalificēta skolotāja statusam (skatiet iepriekš). Lai saņemtu agrīnā vecuma izglītības profesionāļa statusa kvalifikāciju, kandidātiem jāpierāda, ka viņi saņēmuši 39 valsts profesionālā standarta punktus, kas aptver bērna attīstību no dzimšanas līdz piecu gadu vecumam. Kandidātiem, kuriem ir atbilstošs grāds, piemēram, grāds agrīnā vecumposma studijās, varēs iegūt kvalifikāciju īsākā laikā nekā kandidāti, kuriem nav atbilstoša grāda un kuriem būs vajadzīgas 12 mēnešus ilgas pilnlaika studijas. Agrīnā vecuma izglītības profesionāļa statusa novērtējuma sistēma tiek ieviesta kopš 2006. gada septembra. Valdība ir paredzējusi ieviest agrīnā vecuma izglītības profesionāļu statusu visās pilnlaika dienas aprūpes iestādēs līdz 2015. gadam.

Kvalificētiem **bērnudārza audzinātāju palīgiem** ir nepieciešama atbilstoša bērnu aprūpes kvalifikācija ISCED 3 pakāpē. Piemēram, CACHE 3. līmeņa diploms bērnu aprūpē un izglītībā, BTEC valsts diploms bērnu aprūpē, pedagoģijā un attīstībā vai 3. līmeņa nacionālā profesionālā kvalifikācija bērnu aprūpē, pedagoģijā un attīstībā (vispārēju informāciju par šīm kvalifikācijām skatiet 4.4.). Bērnudārza audzinātāja palīga kvalifikāciju ir iespējams iegūt arī zemākā līmenī (skatiet 2.2.).

3. SĀKUMSKOLAS IZGLĪTĪBA

ISCED 1 izglītību sauc par sākumskolas izglītību (*primary education*). 1996. gada Izglītības likums sākumskolas izglītību definē kā izglītību bērniem vecumā no pieciem līdz vienpadsmit gadiem. Obligātā izglītība sākas no piecu gadu vecuma. Bērni sasniedz obligāto skolas vecumu noteiktā dienā pēc piektās dzimšanas dienas. Bērnu, skolu un ģimeņu lietu ministrs nosaka obligātā skolas vecuma sasniegšanas datumus, un tie parasti ir 31. augusts, 31. decembris un 31. marts. Kad bērni ir sasnieguši obligāto skolas vecumu, viņiem, sākoties jaunam skolas semestrim, jāsāk iet skolā.

1996. gada likums nosaka četrus obligātās izglītības pamatposmus (*key stages*) bērniem vecumā no pieciem līdz sešpadsmit gadiem. Sākumskolas izglītība ietver pirmo un otro pamatposmu: pirmais pamatposms paredzēts bērniem vecumā no pieciem līdz septiņiem gadiem, otrais - bērniem vecumā no septiņiem līdz vienpadsmit gadiem.

Tiem bērniem, kuri sasnieguši obligāto skolas vecumu pirms ISCED 1 sākuma, skolas nodrošina vietu uzņemšanas klasē (ISCED 0). Vietas uzņemšanas klasē var būt arī četrus gadus veciem bērniem visu mācību gadu vai kādā tā daļā (papildinformāciju skatiet 2.2.).

Skolu darba organizāciju nosaka pašvaldība, un, lai gan daudzas sākumskolas ir paredzētas skolēniem vecumā no pieciem līdz vienpadsmit gadiem, dažās pašvaldībās ir atsevišķas pirmā pamatposma skolas jeb mazo bērnu skolas (*infant schools*) bērniem vecumā no pieciem līdz septiņiem gadiem un otrā pamatposma skolas jeb junioru skolas (*‘junior’ schools*) bērniem vecumā no septiņiem līdz vienpadsmit gadiem. Dažos Anglijas reģionos skolas ir organizētas trīs pakāpēs: sākumskolas jeb „pirmās skolas” (*‘first schools’*) bērniem vecumā no pieciem līdz astoņiem vai deviņiem gadiem, „vidusposma skolas” (*‘middle schools’*) bērniem no astoņiem līdz divpadsmit gadiem vai no deviņiem līdz trīspadsmit gadiem un vidusskolas jeb augstākās skolas (*secondary or ‘high’ schools*) skolēniem vecumā no divpadsmit vai trīspadsmit gadiem līdz sešpadsmit un vairāk gadu.

Sākumskolas izglītības galvenie mērķi ir noteikti valsts izglītības satura norādēs (papildinformāciju skatiet 3.3.).

Lai gan izglītība ir obligāta bērniem vecumā no pieciem līdz sešpadsmit gadiem, skolas apmeklējums nav obligāts. Pamatojoties uz 1996. gada Izglītības likumu, vecāki ir atbildīgi par bērna izglītošanu. Tie bērni, kuri neapmeklē skolu, visbiežāk izglītojas māj mācības kārtā.

1998. gada Skolu standartu un ietvarprogrammu likums noteica jaunu tiesisko regulējumu pašvaldību sākumskolās un vidusskolās un iedala tās pašvaldību, brīvprātīgajās un fondu skolās. Vairākums skolu ir vietējo pašvaldību dibinātas un finansētas skolas. Fondu skolas saņem arī vietējo pašvaldību finansējumu, un tās pieder skolas valdei vai labdarības fondam. Brīvprātīgās skolas sākotnēji bija brīvprātīgu institūciju, galvenokārt baznīcu, dibinātas, un dibinātājs saglabāja nelielu kontroli pār skolas vadību. Patlaban tās saņem finansējumu galvenokārt no vietējām pašvaldībām. Visām pašvaldību skolām ir liela autonomijas pakāpe.

Ir arī neatkarīgās skolas, kas plašāk pazīstamas kā privātskolas. Neatkarīgās skolas nesaņem publisko finansējumu, un to izdevumus galvenokārt sedz vecāku maksātā mācību maksa.

Gandrīz visas sākumskolas ir jaukta dzimuma skolas.

Pašvaldību sākumskolas nevar prasīt skolēniem maksu par izglītību, kas tiek pilnībā vai lielākoties sniegta mācībstundu laikā (izņemot pusdienu starpbrīžus). Valsts izglītības satura norādēs noteiktajai ārpuskolas izglītībai, kas notiek pilnībā vai lielākoties ārpus mācībstundām, arī jābūt nodrošinātai bez maksas. Turklāt nedrīkst prasīt maksu par mācību materiāliem, grāmatām, mācību līdzekļiem vai citu aprīkojumu.

Sākumskolas tomēr drīkst prasīt maksu par aktivitātēm, kas neietilpst iepriekš minētajās kategorijās.

Tām jāsagatavo rīcībpolitika, kas nosaka gadījumus, kad paredzēta maksa par aktivitātēm. Tās var lūgt vecākiem brīvprātīgas iemaksas par aktivitātēm, kuras notiek stundu laikā, un par skolas aprīkojuma izmantošanu vai lūgt veikt vispārējas iemaksas skolas fondā.

Visās skolās ir rīta un pēcpusdienas sesijas, kuras atdala ar pusdienu starpbrīdi. Tiem bērniem, kuru vecāki saņem dažādus sociālos pabalstus, nodrošina skolā bezmaksas maltītes. Skolām jānodrošina to telpu uzraudzība, kurās skolēni ēd līdzpaņemtās pusdienas, vai, ja vecāki to vēlas, jānodrošina pusdienas par maksu.

Vietējām pašvaldībām jānodrošina bezmaksas transports skolēniem, kas dzīvo tālu no skolas, t.i., tālāk par divām jūdzēm (attiecas uz bērniem vecumā līdz astoņu gadu vecumam) un tālāk par trīs jūdzēm (attiecas uz bērniem vecumā no astoņiem gadiem un vecākiem bērniem).

3.1. Uzņemšana

Bērniem jāsāk apmeklēt sākumskolu, kad viņi ir sasnieguši obligāto skolas vecumu, tas ir, sākot ar jaunu semestri pēc viņu piektās dzimšanas dienas. Daudzi sāk apmeklēt sākumskolu agrāk - pēc ceturtās dzimšanas dienas. Tas ir atkarīgs no vietējās izglītības pārvaldes politikas un skolas. Četrus un piecus gadus vecu bērnu klasi sauc par uzņemšanas klasi (ISCED 0) (skatiet 2.). Tā ir sākumskolas daļa, un, ja bērns ir uzņemts šajā klasē, tad pārcelšana uz nākamo klasi notiek bez tālākas uzņemšanas procedūras. Taču tā nenotiek ar bērniem, kas mācās sākumskolas bērnudārza klasēs, jo viņiem ir paredzēti īpaši uzņemšanas noteikumi, lai iestātos uzņemšanas klasē.

Vecāki savam bērnam var izvēlēties skolu. Viņiem ir arī juridiskas pārsūdzības tiesības, ja viņu izvēlētajā skolā vietu nepiedāvā.

Skolas uzņemšanas politiku nosaka attiecīgā uzņemšanas iestāde (*admissions authority*), kas ir vai nu vietējā pašvaldība, vai skolas valde - atkarībā no skolas juridiskā statusa un vietējās pašvaldības un skolas vienošanās. Uzņemšanas politikai jāatbilst obligātajiem noteikumiem, kas noteikti „Kodeksā par uzņemšanu skolā” (*Code for school admission*) (iii).

Uzņemšanas politika nosaka iesniegumu pieņemšanas kārtību un paskaidro, kā piešķirt vietas gadījumā, ja iesniegumu ir vairāk nekā vietu skolā. Piemēram, šādā gadījumā priekšroku dod bērniem, kas dzīvo vistuvāk skolai, vai bērniem, kuru brāļi vai māsas jau apmeklē šo skolu. Kopš 2007. gada septembra skolām ir noteikta prasība pārskatīt kritērijus un dot priekšroku „pieskatāmajiem bērniem” (valsts aprūpē esošiem bērniem).

Reliģiska rakstura skolas uzņemšanā var dot priekšroku noteiktas ticības vai pārliecības pārstāvjiem, ja vien tas nav pretrunā ar citiem normatīvajiem aktiem.

3.2. Mācību laika, grupu un norises vietas organizēšana

Skolām jāstrādā 190 dienas gadā. Vietējā pašvaldība vai skolas valde nosaka semestru un brīvdienu laikus, pamatojoties uz skolas juridisko statusu.

Mācību gads parasti ilgst no septembra līdz jūlija otrajai pusei. Mācību gadā ir trīs semestri, apmēram sešas nedēļas garas vasaras brīvdienas jūlijā un augustā un īsākas - divu nedēļu brīvdienas - Ziemassvētkos un Lieldienās, kā arī katra semestra vidū viena brīva nedēļa, ko sauc par „pussemestra brīvdienām”.

Aizvien vairāk skolu pēdējā laikā pāriet uz sešu periodu mācību gadu. Tas ir sadalīts sešos apmēram līdzīga ilguma blokos visa gada garumā: divos septiņu nedēļu blokos pirms Ziemassvētkiem un četros apmēram sešu nedēļu blokos pēc Ziemassvētkiem. Pavasara brīvdienas parasti ir pirmās divas aprīļa nedēļas neatkarīgi no Lieldienu datumiem. Lēmumu par sešu periodu mācību gada ieviešanu skolās pieņem vietējās pašvaldības vai skolas valdes.

Skolas parasti strādā piecas dienas nedēļā no pirmdienas līdz piektdienai. Skolas ir atvērtas no pulksten 9.00 līdz pulksten 15.30/16.00 (apmēram vienu stundu ir pusdienu starpbrīdis). Rīta un pēcpusdienas sesiju starplaikos ir 15 minūšu starpbrīdis. Skola pati nosaka laika organizāciju skolā.

Sākumskolā ir noteikts minimālais stundu skaits nedēļā, t.i., 21 stunda skolēniem vecumā no pieciem līdz septiņiem gadiem un 23,5 stundas skolēniem vecumā no astoņiem līdz vienpadsmit gadiem. Vairākums skolu nodrošina vairāk stundu, nekā ir noteikts minimumā.

2002. gada Izglītības likums deva iespēju skolām nodrošināt virkni dažādu sabiedrisku pakalpojumu un aktivitāšu ārpus regulārā stundu saraksta. Valdība visām skolām ir noteikusi mērķi nodrošināt līdz 2010. gadam pilnu klāstu pamata „paplašināto pakalpojumu” (*core extended services*). Ir plānots, ka skolām jāpiedāvā tādas aktivitātes kā, piemēram, mājasdarbu klubiņi, sporta un mūzikas apmācības, kā arī iespējas apmeklēt muzejus un galerijas, apvienojumā ar augstas kvalitātes bērnu aprūpi sākumskolās, vecāku atbalstu, ātru un vienkāršu piekļuvi mērķa pakalpojumiem un speciālistu pakalpojumiem, kā arī vietējās sabiedrības iespējas piekļūt skolā izvietotajam aprīkojumam un ērtībām.

Vairākums viena vecuma bērnu sākumskolas pakāpē mācās jauktu spēju klasēs viena skolotāja pārraudzībā. Daudzās skolās ir skolotāju palīgi, kas strādā kopā ar skolotājiem klasē, palīdzot individuāli vai grupām (papildinformāciju skatiet 3.6.).

Dažās skolās atsevišķus mācību priekšmetus, piemēram, matemātiku, māca, organizējot grupas pēc spējām. Mazākās vai lauku skolās var būt jaukta vecuma klases.

Visām pašvaldību skolām jānodrošina piecus, sešus un septiņus gadus vecu bērnu (pirmā pamatposma vecuma bērnu) mācības klasēs, kurās nav vairāk par 30 skolēniem vienam skolotājam. Otrajā pamatposmā sākumskolas izglītībā, t.i., skolēniem vecumā no septiņiem līdz vienpadsmit gadiem nav noteikts skolēnu skaits klasē.

3.3. Izglītības saturs

Bērnu, skolas un ģimeņu lietu ministrija ir atbildīga par izglītības saturu kopumā. Kvalifikāciju un izglītības satura attīstības aģentūra ir ministrijā neietilpstoša valsts organizācija, kas arī atbild par šo jomu, un šīs aģentūras pienākumos ietilpst visu izglītības satura aspektu sagatavošana un pārskatīšana.

2002. gada Izglītības likums nosaka, ka skolu izglītības pamatprincips ir nodrošināt līdzsvarotu un plašu izglītības saturu, kas atbilst bērna vecumam, spējām, interesēm un jebkādam īpašām izglītības vajadzībām, ja tādas ir. Likums nosaka, ka līdzsvarots un pamatots izglītības saturs:

- veicina skolēnu garīgo, morālo, kultūras, intelektuālo un fizisko attīstību skolā un sabiedrībā;
- sagatavo skolēnus turpmākās dzīves iespējām, atbildībai un pārbaudījumiem.

Visām valsts finansētajām skolām jāievēro valsts izglītības satura norādes, uz kuru pamata veidotas visas obligātās izglītības programmas. Šajās programmās noteikts katrā mācību priekšmetā apgūstamo zināšanu, prasmju un iemaņu minimums katrā pamatposmā (*key stage*). Skolas izglītības programma nav pilnībā jāveido, tikai pamatojoties uz valsts izglītības satura norādēm. Skolas var brīvi noteikt savas programmas raksturu un īpašās iezīmes.

1996. gada Izglītības likums nenosaka noteiktu laika daudzumu katra mācību priekšmeta apguvei. Katra skola pati izlemj, cik laika veltīt katra mācību priekšmeta apguvei.

Obligātie mācību priekšmeti sākumskolā ir:

- **galvenie mācību priekšmeti:** angļu valoda, matemātika un dabaszinības;

- **pamatzināšanu mācību priekšmeti:** dizains un tehnoloģijas, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT), vēsture, ģeogrāfija, māksla un dizains, mūzika un fiziskā audzināšana.

Valdība ir nolēmusi līdz 2010. gada septembrim ieviest modernās svešvalodas kā obligātu otrā pamatposma programmas daļu (bērniem vecumā no septiņiem līdz vienpadsmit gadiem).

Reliģiskā audzināšana arī ir obligāts mācību priekšmets obligātajā izglītībā, taču vecākiem ir tiesības atteikties no šī mācību priekšmeta. Visām vietējām pašvaldībām ir prasība apstiprināt savu reliģiskās audzināšanas programmu, kurai „jāatspoguļo fakts, ka Lielbritānijā galvenā reliģija ir kristietība, taču vienlaikus paturot prātā, ka valstī praktizē arī citas pamatreliģijas”. Katrai vietējai pašvaldībai ir prasība nodibināt Pastāvīgo reliģiskās izglītības konsultatīvo padomi (*Standing Advisory Council for Religious Education (SACRE)*), kas konsultē vietējo pašvaldību par reliģiskās audzināšanu un kolektīvo lūgšanu praksi.

Mācība par narkotiku, alkohola un smēķēšanas kaitīgumu ir obligāta dabaszinību programmas daļa pirmajā un otrajā pamatposmā. Tā ietverta plašākā personības, sociālā un veselības mācības jomā un pilsoniskās audzināšanas programmā. Lai gan personības, sociālā un veselības mācība un pilsoniskā audzināšana nav obligāti mācību priekšmeti, tiek sagaidīts, ka skolām tie ir jānodrošina. Valdība plāno, ka personības, sociālo un veselības mācību, tostarp seksuālo audzināšanu, ieviesīs līdz 2011. gada septembrim kā obligātus mācību priekšmetus pirmajā līdz ceturtajā pamatposmā.

Seksuālā audzināšana patlaban nav obligāts mācību priekšmets sākumskolas izglītībā. Skolu valdēm jāizlemj, vai un kad ieviest seksuālo audzināšanu skolu programmā, un savlaikus rakstveidā jāinformē par rīcībpolitiku, ko tās vēlas īstenot. Vecākiem, ja viņi to vēlas, ir tiesības noteikt saviem bērniem neapmeklēt seksuālās audzināšanas stundas.

Sākumskolas izglītības saturs ietver sešu pamatprasmju - saziņas, skaitļu lietošanas, informācijas tehnoloģijas, komandas darba, mācību un rezultātu uzlabošanas un problēmu risināšanas prasmes - apguvi. Šīs prasmes uzskata par galvenajām prasmēm panākumu gūšanai darbā, izglītībā un ikdienas dzīvē. Valsts izglītības satura norādēs ietvertas arī „domāšanas prasmes”: informācijas analizēšanas, spriestspējas un izziņas, radošās domāšanas un vērtēšanas prasmes. Tās papildina jau minētās pamatprasmes, un to apguve ļauj bērniem „mācīties, kā jāmācās”.

Klases audzinātājs parasti izvēlas mācību metodes un mācību līdzekļus, konsultējoties ar direktoru un mācību priekšmeta metodisko vadītāju vai koordinatori, kas ir klašu audzinātāji, kuriem noteikti papildu pienākumi konkrētajā mācību priekšmetā. Tā kā skolām jānodrošina plaša un līdzsvarota izglītības programma visiem skolēniem, ir ļoti svarīgi diferencēt mācību metodes un līdzekļus atbilstoši skolēnu individuālajām vajadzībām.

Mācību grāmatas izdod komerciāli izdevēji, un tām nevajag valdības apstiprinājumu. Visās skolās skolēniem ir pieejami datori.

Lai gan nav stingri noteiktu mācību metožu un mācību līdzekļu, Bērnu, skolu un ģimenes lietu ministrija nodrošina skolotājus ar vadlīnijām katra mācību priekšmeta mācīšanā. Bērnu, skolu un ģimenes lietu ministrija un Kvalifikāciju un izglītības satura attīstības aģentūra nodrošina arī ar darba shēmām, kas palīdz skolotājiem plānot un veikt pedagoģisko darbu, tomēr šo shēmu ievērošana nav obligāta.

2009. gadā aprīlī publicētajā vispārējā sākumskolas izglītības pārskata galīgajā ziņojumā (iv) norādīti ieteikumi: ieviest sešas mācību jomas, kas ir saistītas ar agrīnā vecuma pamatposma sistēmu (bērniem no dzimšanas līdz piecu gadu vecumam) (skatiet 2.3.), un veidot jaunu vidējās izglītības posmu saturu (skatiet 5.3.), izmantot iespējas apgūt zināšanas un prasmes integrēti dažādos mācību priekšmetos,

mācīšanās un attīstības procesā vairāk pievērst uzmanību spēles elementiem. Valdība plāno jauno sākumskolas izglītības saturu ieviest, sākot ar 2011. gada septembri.

3.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajām klasēm un izglītības dokumenta izsniegšana

Bērnu, skolas un ģimeņu lietu ministrija ir vispārēji atbildīga par vērtēšanu un pārbaudes darbu organizēšanu skolās. Šajā jomā atbildīgas ir arī divas jaunas publiskā sektora organizācijas, kas darbojas ārpus ministrijas ietvariem. Viena ir **Kvalifikāciju un izglītības satura attīstības aģentūra**, kas atbild par izglītības satura sagatavošanu, vērtēšanas procesa uzlabošanu un veikšanu, kā arī kvalifikāciju vai saņemto izglītības dokumentu pārskatīšanu un reformēšanu, otra ir jauns, neatkarīgs pārbaudes darbu un eksāmenu regulators - **Kvalifikāciju un eksāmenu regulators (Ofqual)**.

Sākumskolas izglītībā visi skolotāji veic pastāvīgu formatīvo vērtēšanu. Skolēnu vērtēšanai ir noteiktas vairākas īpašas prasības, kas raksturotas tālāk tekstā.

Visos valsts izglītības satura norādēs minētajos mācību priekšmetos ir noteikti izglītības sasniegumu veidi, kas nosaka prognozēto skolēnu sasniegumu standartu, un izklāstīti līmeņa sasniegumu aprakstā (*level description*) vai attiecīgā pamatposma beigu perioda sasniegumu aprakstā (*end of key stage description*). Pamatojoties uz šiem aprakstiem, vērtē skolēnu sasniegumus dažādos mācību priekšmetu aspektos katra pamatposma beigās.

Katram sasniegumu veidam noteikti astoņu līmeņu apraksti. Līmeņu apraksti parāda sasniegumu veidus un apmēru, ko skolēnam noteiktā laikposmā konkrētajā līmenī vajadzētu sasniegt. Tie sagatavoti tā, lai „vidējais skolēns” apmēram ik pēc diviem gadiem sasniegtu nākamo līmeni. Pirmā pamatposma beigās (septiņu gadu vecumā) vairākumam skolēnu sasniegumu jābūt 1. līdz 3. līmeņa robežās, otrā pamatposma beigās (vienpadsmit gadu vecumā) - 2. līdz 5. līmeņa robežās.

Pirmā pamatposma beigās (aptuveni septiņu gadu vecumā) ir noteikti ārējo vērtētāju sagatavoti pārbaudes darbi angļu valodā, matemātikā un dabaszinībās. Šajos pārbaudes darbos ir apvienoti rakstveida pārbaudes darbi un uzdevumi lasīšanā (angļu valodā), pareizrakstībā (angļu valodā) un matemātikā, to vērtēšanu veic skolotājs. 2004./2005. mācību gadā ieviesa izmaiņas, lielāku lomu ierādot skolotāju veiktajai vērtēšanai. Vecāki saņem sava bērna sasniegumu kopējo novērtējumu, ko veicis skolotājs un kurā apvienoti pārbaudes darbu rezultāti un bērna vispārējie sasniegumi. Skolas arvien elastīgāk var pieņemt lēmumu par pirmā pamatposma pārbaudes darbu laika un veida organizēšanu.

Otrā pamatposma beigās jāveic likumā noteikta vērtēšana angļu valodā un matemātikā (bērniem vienpadsmit gadu vecumā). Tā ietver:

- ārējo vērtētāju sagatavotus un vērtētus pārbaudes darbus angļu valodā (trīs pārbaudes darbi: lasīšana, pareizrakstība un rakstīšana) un matemātikā (trīs pārbaudes darbi: tests bez kalkulatora, tests ar kalkulatoru un galvā risināms aritmētikas tests);
- skolotāju vērtējumu angļu valodā un matemātikā.

Skolām jānosūta vecākiem ne mazāk kā viens rakstveida ziņojums gadā. Mācību gada laikā vecākiem jāsaņem ziņojumi:

- par bērna sasniegumiem visos valsts izglītības satura norādēs noteiktajos mācību priekšmetos;
- par bērna sasniegumiem visos citos mācību priekšmetos un aktivitātēs;
- par vispārējo attīstību un apmeklējumu;
- par vērtēšanas rezultātiem bērniem, kuriem saskaņā ar normatīvajiem aktiem otrā pamatposma beigās ir veikta valsts izglītības saturas norādēs noteiktā vērtēšana (bērniem vienpadsmit gadu vecumā) un rezultātu salīdzinājums skolas un valsts mērogā (skatiet iepriekš);
- par iespējām apspriest šo ziņojumu ar skolu.

Informāciju par skolēnu sasniegumu vērtējumu otrā pamatposma beigās publicē valsts mērogā, un parasti to veido salīdzinošu „Skolu un koledžu sekmju un sasniegumu tabulu” veidā. Tabulās sniegtās informācijas mērķi ir informēt vietējās pašvaldības un institūcijas, vērst to uzmanību uz jomām, kurās vajadzīga konkrēta rīcība, un arī informēt skolēnu vecākus par izglītības iespēju izvēli nākotnē.

2009. gada jūnijā valdība publicēja Balto grāmatu par uzlabojumiem skolās „Jūsu bērns, jūsu skolas, mūsu nākotne: veidojot 21. gadsimta skolu sistēmu” (v), kas ietver virkni priekšlikumu, kā veicināt skolu atbildību. Tie ietver plānu ieviest, sākot ar 2011. gadu, jaunu ziņojuma veidu - „*School Report Card*”. Šis ziņojums ļaus vietējām pašvaldībām, plašākai sabiedrībai, vecākiem, vietējai un centrālajai valdībai un izglītības, bērnu aprūpes un prasmju standartu birojam iepazīties ar skaidru un regulāru katras skolas sasniegumu novērtējumu. Tajā būs informācija par skolēnu sasniegumiem, progresu, labklājību, par skolas panākumiem nelabvēlīgas ietekmes samazināšanā, skolēnu un vecāku viedokļiem par skolu un atbalstu, ko viņi saņem.

Pārceļšana uz nākamo pamatposma klasi ir automātiska, un tā nav atkarīga no novērtējuma rezultātiem. No skolām gaida, lai zemu skolēnu sasniegumu gadījumā mācību procesu dažādotu un sniegtu papildu atbalstu, nevis lai skolēnam būtu kāds mācību gads jāatkārto.

Sākumskolas beigās neizsniedz nekādus šo izglītību apliecinošus dokumentus.

3.5. Karjeras atbalsta pasākumi

Sākumskolas skolēniem netiek piedāvātas profesionālās izvēles konsultācijas.

Profesionālās izvēles atbalsta pasākumus iespējams iekļaut otrajā pamatposmā (skolēniem vecumā no septiņiem līdz vienpadsmit gadiem) personības, sociālās un veselības mācības programmā. Neobligātajās šīs jomas saturā norādēs teikts, ka skolēniem jāstāsta „par dažādām profesijām, kurās strādā viņiem pazīstami cilvēki, jāmača saprast, kā attīstīt prasmes, lai dotu ieguldījumu savā nākotnē”.

3.6. Skolotāji

Lai veiktu pedagoģisko darbu pašvaldības sākumskolā vai vidusskolā, visiem **skolotājiem** ir jābūt ar kvalificēta skolotāja statusu. Lai to sasniegtu, pedagoģijas studentiem jāsasniedz ministra noteiktie kritēriji. Lai varētu piedāvāt programmas, kas nodrošina kvalificēta skolotāja statusu, sākotnējās pedagoģiskās izglītības iestādēm ir jāatbilst noteiktiem oficiāliem kritērijiem. Sākotnējās pedagoģiskās izglītības iestādes ir atbildīgas par programmu plānošanu, saturu un vadību. Lielākā daļa šo iestāžu ir augstākās izglītības iestādes.

Ceļš uz sākumskolas izglītības pedagoga profesiju var būt paralēls vai pēctecīgs. Topošie skolotāji, kas ir izvēlējušies paralēlo modeli, apgūst trīs vai četru gadu programmu, kurā vispārēja izglītība ir apvienota ar profesionālajām apmācībām un kura nodrošina bakalaura grāda iegūvi un kvalificēta skolotāja statusu. Izvēloties pēctecīgo modeli, topošajiem pedagogiem vispirms jāiegūst bakalaura grāds kādā no mācību priekšmetiem un tad jāpiesakās viena gada profesionālo apmācību programmā, lai iegūtu pēcbakalaura (*postgraduate*) sertifikātu pedagoģijā un kvalificēta skolotāja statusu. Programmas, kuru noslēgumā iegūst bakalaura grādu un kvalificēta skolotāja statusu vai pēcbakalaura (*postgraduate*) sertifikātu pedagoģijā, apvieno akadēmiskās studijas ar pedagoģisko praksi skolās.

Topošo sākumskolu skolotāju studiju programmas ir vērstas uz visu mācību priekšmetu skolotāju sagatavošanu. Tomēr ir arī iespēja padziļināti apgūt vienu vai vairākus sākumskolas izglītības mācību priekšmetus, kas sniedz iespēju strādāt par konkrēta mācību priekšmeta metodiķi vai koordinators.

Piedalīšanās profesionālās pilnveides programmās ir skolotāja profesionālais pienākums. Dalības ilgums profesionālajā pilnveidē nav reglamentēta prasība. Tas ir atkarīgs no skolotāja profesionālajām vajadzībām un skolas resursu iespējām to īstenot. Normatīvie akti nosaka, ka skolotājam jābūt darbā direktora vadībā 195 dienas gadā, no kurām 190 dienas ir darbadienas. Laikposmā, kad nenotiek

mācības skolā, piecas dienas var veltīt dažādām citām aktivitātēm, tostarp pilnveidei.

Atbildība par profesionālo pilnveidi un tās finansēšanu ir nodota skolu ziņā. Katra skola nosaka pilnveides nepieciešamību, pamatojoties uz skolas attīstības plānā noteiktajām prasībām.

Profesionālā pilnveide ietver plašu gan formālu, gan neformālu izglītojošu aktivitāšu spektru skolotāju darba uzlabošanai. Šīs aktivitātes var ietvert:

- aktivitātes skolā, piemēram, koučingu, mentoringu, individuālu atbalstu (kura vajadzība noteikta darba kvalitātes vadības intervijās), komandu mācības, dalīšanās labās prakses pieredzē, stundu vērošana un analīze, kā arī skolas vispārējās attīstības aktivitātes;
- skolu tīklus, piemēram, lai dalītos labās prakses pieredzē, kas notiek dažādu skolu ietvaros vai virtuālajā vidē;
- ārpusskolas aktivitātes, piemēram, apmācību kursus, pēcbakalaura studijas, konferences, tehniskās prakses vai „darba ēnošanu”, starptautiskus mācību braucienus un apmaiņas braucienus, mācību atvaļinājumus skolotājiem, kam ir noteiktais darba stāžs.

Pedagoģiskā darba dalīšana skolotāju vidū ir atkarīga no vairākiem faktoriem, tostarp no tā, cik augsta specializācija konkrētā mācību priekšmetā ir katram skolotājam. Piemēram, lai gan sākumskolas skolotājiem ir atļauts mācīt visus mācību priekšmetus, personāla darba likmju sadalījums ir skolas ziņā. Daudzas skolas elastīgi izmanto viņu rīcībā esošos cilvēkresursus, nodrošinot skolotāju apmaiņu starp klasēm konkrētu aktivitāšu veikšanai un/vai konkrētos mācību priekšmetos pieaicinot speciālistus, tajā laikā klašu audzinātājiem dodot vairāk laika citu pienākumu veikšanai, piemēram, plānošanai un stundu sagatavošanai.

Pamatojoties uz 2003. gada Nacionālo nolīgumu par standartu paaugstināšanu un slodzes samazināšanu (vi), kura mērķis bija samazināt skolotāju slodzi un uzlabot atbalsta personāla lomu, šī personāla skaits skolās ir ievērojami palielinājies. Piemēram, daudzās skolās ir **skolotāju palīgi**, kas strādā kopā ar skolotājiem klasē, palīdzot skolēniem mācībās individuāli vai grupās. Daži no viņiem ir specializējušies lasītprasmes, rakstītprasmes un rēķināšanas prasmju mācīšanā, speciālās izglītības vajadzībās, mūzikā vai angļu valodā kā papildu valodā. Pamatojoties uz darba slodzes nolīgumu, izveidoja **augstākā līmeņa skolotāja palīga amatu**, kurā var strādāt pieredzējuši skolotāju palīgi, kas plāno un veic pedagoģisko darbu skolotāja vadībā, kā arī novērtē, reģistrē un raksta ziņojumus par skolēnu sekmēm. Viņi var arī vadīt citus stundu norisē iesaistītus darbiniekus vai uzraudzīt klasi skolotāja prombūtnes laikā.

4. VIDĒJĀ IZGLĪTĪBA

Pārskats

ISCED 2 ietver vidējās izglītības pirmo posmu (*lower secondary education*) – trešo pamatposmu (*key stage 3*) (izglītojamie vecumā no vienpadsmit līdz četrpadsmit gadiem; 7., 8. un 9. klase). ISCED 3 pakāpes izglītība ietver vidējās izglītības otro posmu (*upper secondary education*) – ceturto pamatposmu (*key stage 4*) (izglītojamie vecumā no četrpadsmit līdz sešpadsmit gadiem; 10. un 11. klase). Obligātā izglītība tiek pabeigta 16 gadu vecumā. ISCED 3 ietver arī pēcobligātās padziļinātās apguves programmas, ko piedāvā vidusskolas (lielākoties jauniešiem vecumā no sešpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem) un tālākizglītības koledžas (jauniešiem vecumā no sešpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem un vecākiem). ISCED 3 padziļinātās apguves pilnlaika programmas (skolu beidzējiem 16 gadu vecumā) parasti ilgst divus gadus, gados vecākiem izglītības ieguvējiem šīs programmas var būt dažāda ilguma.

Vidējās izglītības pirmais un otrais posms (*secondary education*) un tālākizglītība ir noteikta 1996. gada Izglītības likumā. Vidējās izglītības pirmais un otrais posms ir definēti kā izglītība, kas paredzēta jauniešiem vecumā no vienpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem. Tālākizglītība ir definēta kā izglītība cilvēkiem pēc obligātā skolas vecuma (pēc sešpadsmit gadu vecuma) un kā izglītība, kas atšķiras no skolā iegūtās. Tā neietver augstākās izglītības programmas (ISCED 5 un ISCED 6), taču ietver sagatavošanas programmas (skatiet 5.) un tālākizglītību pieaugušajiem (skatiet 7.).

Pašreiz izglītību jauniešiem vecumā no četrpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem reformē un restrukturē. Reformas mērķis ir radīt elastīgu kvalifikāciju ietvarsistēmu jauniešiem vecumā no četrpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem, tā nodrošinot plašas izglītības izvēles atbilstoši dažādām vēlmēm. Valdība it īpaši plāno nostiprināt profesionālās izglītības jomu piedāvājumu un veicināt jauniešu iesaistīšanos izglītībā pēc obligātās izglītības. Reformas ietver jaunu diplomu kvalifikāciju (izglītības veidu, kura beigās iegūst diplomu) ieviešanu, apvienojot tradicionālo (vispārējo) un darba (profesionālo) izglītību (skatiet 4.4.), un vecuma, kādā jaunieši beidz izglītību vai praktiskās apmācības, palielināšanu, nosakot, ka tas ir līdz septiņpadsmit gadiem 2013. gadā un līdz astoņpadsmit gadiem 2015. gadā.

Vidējās izglītības pirmais un otrais posms skolās

Dažas vidusskolas nodrošina jauniešiem tikai obligātos vidējās izglītības posmus (skolēniem vecumā no vienpadsmit līdz sešpadsmit gadiem). Taču daudzās skolās ir arī 6. klase, kas nodrošina pilnlaika izglītību pēc obligātās izglītības (jauniešiem vecumā no sešpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem). Pilnlaika pēcobligātās programmas parasti ilgst divus gadus; daži izglītojamie tās beidz trīs gados.

1996. gada Izglītības likums nosaka, ka obligātā izglītība (bērniem vecumā no pieciem līdz sešpadsmit gadiem) ir iedalīta četros pamatposmos (*key stages*). Obligātie vidējās izglītības posmi ir trešais un ceturtais pamatposms. Trešais pamatposms paredzēts bērniem vecumā no vienpadsmit līdz četrpadsmit gadiem, ceturtais pamatposms - jauniešiem vecumā no četrpadsmit līdz sešpadsmit gadiem. 2002. gada Izglītības likums normatīvi nošķir pirmo līdz trešo pamatposmu un ceturto pamatposmu. Tas piešķir ceturta pamatposma izglītībai daudz lielāku elastību, nodrošinot iespējas pielāgot izglītību individuālām vajadzībām.

Trešajā un ceturtajā pamatposmā vidējās izglītības posmu skolas piedāvā vispārēju (akadēmisku) izglītību, kas noteikta valsts izglītības satura norādēs (skatiet 4.3.). Ceturtajā pamatposmā un pēc sešpadsmit gadu vecuma tās nodrošina programmas, kuru noslēgumā kārtā centralizētos eksāmenus vispārizglītojošajos mācību priekšmetos un dažos profesionālajos vai praktiskajos mācību priekšmetos (skatiet 4.4.), pēc eksāmenu nokārtošanas saņemot izglītību apliecinošu dokumentu (kvalifikāciju)

Sākumskolas izglītības un vidējās izglītības pirmā un otrā posma galvenie mērķi ir noteikti valsts izglītības satura norādēs (papildinformāciju skatiet 3.3.).

Lai gan izglītība ir obligāta bērniem vecumā no pieciem līdz sešpadsmit gadiem, skolas apmeklējums nav obligāts. Pamatojoties uz 1996. gada Izglītības likumu, vecāki ir atbildīgi par bērna izglītošanu. Tie bērni, kuri neapmeklē skolu, visbiežāk izglītojas māj mācības kārtā.

1998. gada Skolu standartu un programmu likums noteica jaunu tiesisko regulējumu pašvaldību sākumskolās un vidusskolās un iedalīja tās pašvaldību, brīvprātīgajās un fondu skolās.

Vairākumu skolu ir dibinājušas un finansē vietējās pašvaldības. Fondu skolas saņem arī vietējo pašvaldību finansējumu, bet tās pieder skolas valdei vai labdarības fondam. Brīvprātīgās skolas sākotnēji bija brīvprātīgu institūciju, galvenokārt baznīcu, dibinātas, un tās saglabāja nelielu kontroli pār skolas vadību. Patlaban tās galvenokārt saņem finansējumu no vietējām pašvaldībām. Visām pašvaldību skolām ir liela autonomijas pakāpe.

„Specializēto skolu programma” dod tiesības pašvaldības vidusskolai specializēties kādā no izglītības jomām, tajā pašā laikā izpildot visas valsts izglītības satura norādes (skatiet 4.3.) un sniedzot plašu un līdzsvarotu izglītību. Patlaban ir desmit mācību priekšmetu jomas, kurās skolas var specializēties – māksla, komercdarbība un uzņēmējdarbība, inženierzinības, humanitārās zinātnes, valodas, matemātika un datorzinības, mūzika, dabaszinības, sports, tehnoloģijas. Specializētās skolas saņem papildu finansējumu no valdības, un tām jānodrošina arī neliels finansējums no privātiem sponsoriem.

Vairākums pašvaldību vidusskolu neuzņem skolēnus pēc spēju atlases principa. Daudzos Anglijas reģionos darbojas ģimnāzijas (*grammar schools*). Tās ir vienīgās pašvaldību skolas, kurās atļauta uzņemšana pēc atlases principa. 2007./2008. mācību gadā Anglijā bija 164 pašvaldību ģimnāzijas.

Ārpus pašvaldību skolu sektora ir arī akadēmijas (*academies*) - dažādu spēju skolas, kuras ir dibinājuši uzņēmējdarbības, ticīgo vai brīvprātīgo grupu sponsori, sadarbojoties ar centrālo valdību un vietējās pašvaldības partneriem uz inovatīvu partnerību pamata. Katra akadēmija ir organizēta kā uzņēmums, kura atbildības apmēru nosaka sniegtās garantijas un kuram ir labdarības organizācijas statuss. Valdība pilnībā sedz akadēmiju kapitālos un kārtējos izdevumus. Skolas valde ir atbildīga par skolas pārvaldi un stratēģisko vadību. Akadēmijām jābūt tā sauktajās nelabvēlīgajās teritorijās. Tām jānodrošina plaša un līdzsvarota izglītības programma, pastiprināti pievēršot uzmanību kādai izglītības satura jomai vai jomām.

Ir arī neatkarīgās skolas - privātskolas. Neatkarīgās skolas nesaņem publisko finansējumu, un tās galvenokārt finansē no vecāku maksātās mācību maksas.

Vairāk nekā 90% publiski finansēto skolu ir jaukta dzimuma skolas.

Pašvaldību vidusskolas un akadēmijas nevar prasīt skolēniem maksu par izglītību kopumā vai par mācībstundām (izņemot pusdienu starpbrīžus). Arī izglītībai, ko pilnībā vai galvenokārt sniedz ārpus stundām un kas noteikta valsts izglītības satura norādēs, jābūt nodrošinātai bez maksas. Turklāt nevar prasīt maksu par materiāliem, grāmatām, mācību līdzekļiem vai citu aprīkojumu.

Taču vidusskolas var prasīt maksu par aktivitātēm, kas neietilpst iepriekš minētajās kategorijās. Tām jā sagatavo noteikta rīcībpolitika, kas nosaka gadījumus, kad paredzēta maksa par aktivitātēm. Tās var lūgt vecākiem veikt brīvprātīgas iemaksas par aktivitātēm, kuras notiek stundu laikā, un par mācību līdzekļiem vai var lūgt veikt vispārējas iemaksas skolas fondā.

6. klases skolēni var pieteikties uz izglītības nodrošināšanas pabalstiem (*Education Maintenance Allowance (EMA)*). Šie pabalsti ir paredzēti, lai iedrošinātu jauniešus vecumā no sešpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem turpināt pilnlaika izglītību pēc obligātās izglītības beigām (pēc sešpadsmit gadu vecuma). Tie pabalsta saņemšanas prasībām atbilstīgus pretendētus, atkarībā no viņu materiālā stāvokļa, nodrošina ar nedēļas pabalstu līdz 30 sterliņu mārciņām.

Visās skolās ir rīta un pēcpusdienas sesijas, kas atdalītas ar pusdienu starpbrīdi. Tiem skolēniem, kuru

vecāki saņem dažādus sociālos pabalstus, nodrošina skolā bezmaksas maltītes. Skolām jānodrošina to telpu uzraudzība, kurās skolēni ēd līdzpaņemtās pusdienas, vai, ja vecāki to vēlas, jānodrošina pusdienas par maksu.

Vietējām pašvaldībām jānodrošina bezmaksas transports astoņus gadus un vecākiem skolēniem, kas dzīvo tālu no skolas, t. i., tālāk par trim jūdzēm.

Pēcobligātā vidējā izglītība tālākizglītības koledžās

Pilna un daļlaika pēcobligāto izglītību jaunieši vecumā no sešpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem var iegūt arī tālākizglītības iestādēs. Tās atšķiras lieluma, misijas, programmu piedāvājuma un savas darbības vēstures ziņā. Ir šādas tālākizglītības iestādes:

- **vispārējās tālākizglītības koledžas**, kur vairāk uzsver profesionālos mācību priekšmetus, taču tajās māca arī vispārīgāko mācību priekšmetus;
- **specializētās koledžas**, kuras piedāvā specializētas programmas, piemēram, mākslā vai kādā profesionālās nodarbošanās jomā, piemēram, lauksaimniecībā;
- **6. klašu koledžas**, kuras piedāvā jauniešiem vecumā no sešpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem pilnlaika vispārējās vidējās izglītības programmas un dažas profesionālās izglītības programmas. Piedāvātās programmas pamatā ir tādas pašas, kādas piedāvā skolu 6. klasēs, tomēr koledžās bieži ir plašāka programmu izvēle.

Dažas koledžas apvieno tālākizglītības iestādes koledžu un 6. klašu koledžu funkcijas.

Tālākizglītības sektorā papildus valsts finansētajām tālākizglītības koledžām darbojas ievērojams skaits privāto un trešā sektora izglītības iestāžu.

2007./2008. mācību gadā Anglijā bija 373 tālākizglītības koledžas, no kurām 95 bija 6. klašu koledžas(vii).

Normatīvajos aktos noteiktās publiskā sektora izglītības, tostarp tālākizglītības, mērķis sākotnēji bija definēts 1944. gada Izglītības likumā, kas patlaban aizstāts ar vēlākiem normatīvajiem aktiem, un mērķis ir – dot ieguldījumu sabiedrības garīgajā, morālajā, intelektuālajā un fiziskajā attīstībā. Pēdējā laikā lielāka vērība ir pievērsta skolēnu sagatavošanai pieaugušo un darba dzīvei un prasmīga darbaspēka nodrošināšanai atbilstoši ekonomikas vajadzībām.

Tālākizglītības koledžas ir autonomas, un to juridiskais statuss ir līdzīgs valsts uzņēmumiem. Iestādes korporācija (parasti valde) ir atbildīga par visiem lēmumiem, kas attiecas uz iestādi.

Līdz deviņpadsmit gadu vecumam izglītība ir bez maksas.

Sešpadsmit līdz deviņpadsmit gadus veci jaunieši, kas pēc obligātās izglītības mācās pilnlaika tālākizglītības koledžās vai skolās, var pieteikties uz izglītības nodrošināšanas pabalstiem. Papildinformāciju skatiet iepriekš – „Vidējās izglītības pirmais un otrais posms skolās”.

4.1. Uzņemšana

Obligātā izglītība

Vairākums skolēnu pāriet no sākumskolas izglītības uz vidējās izglītības pirmo posmu vienpadsmit gadu vecumā.

Visu vidusskolu uzņemšanas politikai jābūt saskaņā ar „Kodeksu uzņemšanai skolā” (*School Admissions Code*). Uzņemšanas noteikumi lielākoties ir tādi paši kā sākumskolām (skatiet 3.1.).

Lielākā daļa pašvaldības vidusskolu neuzņem skolēnus pēc atlases principa, un tās sauc par vispārīzglītojošām (*comprehensive*) skolām.

Dažos Anglijas reģionos darbojas pašvaldības ģimnāzijas. Šīs skolas uzņem skolēnus pēc atlases principa.

Specializētās skolas un akadēmijas uzņemšanā var dot priekšroku bērniem ar spējām konkrētā mācību priekšmetā (šo bērnu skaits nedrīks pārsniegt 10 procentus no visiem uzņemtajiem skolēniem). Taču ir ļoti maz skolu, kas tā dara.

Pēcobligātā izglītība

Uzņemšanas noteikumus pēcobligātās izglītības un apmācību programmās nosaka individuāla skola, koledža vai darba devējs.

Visām vidusskolām, uzņemot audzēkņus, tostarp skolu 6. klasēs, jāievēro „Kodekss uzņemšanai skolā”. Papildinformāciju skatiet 3.1.

Skolēniem jāpiesakās uzņemšanai arī tad, ja viņi vēlas turpināt izglītību savas vidusskolas 6. klasē. Skolas nosaka savus uzņemšanas kritērijus. Visbiežākā prasība uzņemšanai A līmeņa kursos ir ne mazāk kā pieci GCSE (sertifikāts, ko saņem pēc vidējās izglītības ieguves) eksāmeni ar vērtējumu A* līdz C (skatiet 4.4.). Kritēriji uzņemšanai A līmeņa programmās bieži ietver ar noteiktu novērtējumu nokārtotus GCSE eksāmenus mācību priekšmetos, kurus vēlas apgūt A līmeņa kursos.

Skolēniem ir tiesības pieteikties jebkurā tālākizglītības koledžā. Līdzīgi kā skolās, uzņemšanas noteikumus tālākizglītības koledžu programmās nosaka katrai programmai atsevišķi.

4.2. Mācību laika, grupu un norises vietas organizēšana

Obligātā izglītība

Mācību gada, nedēļas un dienas organizācija pašvaldību vidusskolās ir lielākoties līdzīga kā sākumskolās (papildinformāciju skatiet 3.2.). Tomēr vidusskolā noteiktais minimālais stundu skaits nedēļā ir lielāks nekā sākumskolā. Tas ir 24 stundas skolēniem trešajā pamatposmā (skolēniem vecumā no vienpadsmit līdz četrpadsmit gadiem) un 25 stundas ceturtajā pamatposmā (skolēniem vecumā no četrpadsmit līdz sešpadsmit gadiem). Daudzas skolas nodrošina vairāk stundu, nekā ir noteikts minimumā.

Viena vecuma skolēni parasti mācās vienā klasē. Grupu organizēšanu nosaka skola.

Skolēnu grupas var būt veidotas, ņemot vērā vispārējās spējas, jauktās spējas vai visbiežāk spējas konkrētā mācību priekšmetā. Vairākums skolu skolēnu iedalīšanu grupās izmanto tikai dažos mācību priekšmetos, piemēram, matemātikā un valodās. Pārējos mācību priekšmetos māca jauktu spēju grupās. Grupēšanu pēc spējām noteiktos mācību priekšmetos vairāk izmanto vecāku skolēnu grupās.

Maksimālais skolēnu skaits klasē nav reglamentēts.

Pēcobligātā izglītība

6. klašu (izglītojamie vecumā no 16 līdz 18+ gadiem) mācību laika organizēšana notiek pēc tāda paša kalendārā principa kā vidējās izglītības pirmajā un otrajā posmā, jo 6.klase darbojas vidusskolās (papildinformāciju skatiet 3.2.).

6. klašu skolēnus māca mācību priekšmetu skolotāji, un tas notiek grupās, kas ir mazākas nekā grupas jaunākajiem skolēniem. Minimālais stundu skaits nedēļā un skolēnu skaits klasē nav noteikts.

Pilns mācību gads tālākizglītības koledžās ilgst no 1. septembra līdz 31. augustam, lai gan skolotāju darbs notiek tsāku laiku. Pilnlaika izglītojamiem ir trīs mācību semestri un brīvdienas Ziemassvētkos, Lieldienās un vasarā. Tomēr kursus organizē ļoti dažādi. Koledžas arvien vairāk piedāvā kursus visa gada garumā, arī ieskaitot tradicionālos brīvdienas periodus.

Tālākizglītības iestādes atšķirībā no skolām strādā trīs sesijas dienā - no rīta, pēcpusdienā un vakarā. Tās parasti ir atvērtas no pulksten 9.00 līdz pulksten 21.00. Kursu ilgums ir mainīgs, arī studiju veids var būt pilnlaika, daļlaika, vienas dienas vai moduļu veidā.

4.3. Izglītības saturs

Obligātā vidējā izglītība

Tās valsts iestādes, kuras atbild par vidējās izglītības pirmā un otrā posma saturu, izglītības satura ietvarstruktūru, prasību skolām nodrošināt plašas un līdzsvarotas izglītības programmas, kā arī atbild par katra mācību priekšmeta apguvei atvēlēto laiku, ir tās pašas, kuras par to atbild sākumskolas izglītībā (papildinformāciju skatiet 3.3.).

Obligātā vidējās izglītības pirmā posma satura apguve notiek trešajā pamatposmā (skolēni vecumā no vienpadsmit līdz četrpadsmit gadiem) un vidējās izglītības otrā posma satura apguve - ceturtajā pamatposmā (skolēni vecumā no četrpadsmit līdz sešpadsmit gadiem).

Trešajā pamatposmā obligātās valsts izglītības satura norādes ietver:

- **galvenos mācību priekšmetus:** angļu valodu, matemātiku un dabaszinības;
- **pamatzināšanu mācību priekšmetus:** dizainu un tehnoloģijas, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT), vēsturi, ģeogrāfiju, mākslu un dizainu, svešvalodas, pilsonisko izglītību, mūziku un fizisko audzināšanu.

Ceturtajā pamatposmā ir mazāk valsts izglītības satura norādēs noteikto obligāto mācību priekšmetu: angļu valodas, matemātikas, dabaszinības, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT), fiziskā audzināšana un pilsoniskā audzināšana. Ir arī noteiktas „izglītības satura norādēs minētās jomas”, kuras skolēniem ir tiesības mācīties: māksla, dizains un tehnoloģijas, humanitārie priekšmeti un modernās svešvalodas. Skolām jānodrošina vismaz viena kursa apguve katrā no šīm jomām.

Ārpus valsts izglītības satura ietvarstruktūras ir vairāki obligātie mācību priekšmeti. Līdzīgi kā sākumskolā, reliģiskā audzināšana ir obligāta trešajā un ceturtajā pamatposmā, kaut arī vecākiem ir tiesības no šī mācību priekšmeta atteikties (papildinformāciju par reliģisko audzināšanu skatiet 3.3.).

Seksuālā audzināšana ir arī obligāta trešajā un ceturtajā pamatposmā. Vecākiem ir tiesības atteikties no seksuālās audzināšanas stundām, bet viņiem nav tiesību liegt bērniem apgūt valsts izglītības satura norādēs noteikto dabaszinību programmu, kas māca par cilvēka bioloģijas un reprodukcijas aspektiem.

Mācība par narkotiku, alkohola un smēķēšanas kaitīgumu ir obligāta dabaszinību programmas daļa trešajā un ceturtajā pamatposmā. Tā ietverta plašākā personiskās, sociālās un veselības audzināšanas un pilsoniskās audzināšanas programmā. Lai gan personiskā, sociālā un veselības audzināšana nav obligāta, no skolām gaida, lai tās šo mācību priekšmetu iekļautu visos izglītības posmos. Valdība plāno, ka līdz 2011. gada septembrim ievieš personisko, sociālo un veselības audzināšanu kā obligātu mācību priekšmetu pirmajā līdz ceturtajā pamatposmā.

Karjeras izglītība arī ir obligāta trešajā un ceturtajā pamatposmā. Ar darbu saistīta mācīšanās ir normatīvajos aktos noteikta prasība ceturtajā pamatposmā.

Līdzīgi kā sākumskolas izglītībā, klases skolotājs parasti izvēlas mācību metodes un mācību līdzekļus,

konsultējoties ar direktoru un mācību priekšmeta metodisko vadītāju vai koordinatoriem, kas ir klašu skolotāji, kam ir noteikti papildu pienākumi konkrētā mācību priekšmetā un kas konsultē savus kolēģus skolā.

Vidējās izglītības saturu trešajā un ceturtajā pamatposmā nesen pārskatīja, un, sākot ar 2008. gada septembri, spēkā ir jaunas izglītības satura norādes 7. klases skolēniem (vecumā no vienpadsmit līdz divpadsmit gadiem), ko pilnībā paredzēts ieviest līdz 2010. gada septembrim. Obligātie mācību priekšmeti nav mainījušies. Ir vairākas jaunas iezīmes: mazāk norādījumu attiecībā uz mācību priekšmeta saturu, vairāk norāžu par katra mācību priekšmeta pamatkonceptijām un procesiem, vairāk iespēju starppriekšmetu saiknēm un aktivitātēm, kas veicina kultūru izpratni, uzņēmējdarbību un daudzveidību.

Funkcionālo prasmju un personīgo mācīšanās un domāšanas prasmju attīstība ir iekļauta pārskatītajā vidējās izglītības saturā. Funkcionālo prasmju apguve ir iekļauta angļu valodas, matemātikas un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) pārskatītajās programmās un ir šo mācību priekšmetu galvenie elementi. Funkcionālās prasmes uzskata par noteicošām indivīda spējai efektīvi darboties personīgajā dzīvē, kopienā un darbā. Savukārt personīgo, mācīšanās un domāšanas prasmju ietvarstruktūra ietver sešas prasmju grupas, kas liek skolēniem būt patstāvīgiem pētniekiem, liek radoši domāt, analizēt, būt prasmīgiem komandas locekļiem, efektīviem dalībniekiem un tādiem, kas savu darbu plāno. Izglītības satura ietvarstruktūras mērķis ir sniegt atbalstu jauniešiem izglītības satura apguvē un papildināt dažādu mācību priekšmetu programmas.

Pēcobligātā izglītība

Valsts izglītības satura norādes neattiecas uz skolēniem pēcobligātajā izglītībā. Šajā līmenī nav obligātu mācību priekšmetu. Skolēni izvēlas mācību kursus no skolu vai tālākizglītības koledžu piedāvātā klāsta atbilstoši izvēlētajai kvalifikācijai. Skolas un tālākizglītības koledžas piedāvā plašu klāstu akadēmisko un profesionālās izglītības programmu (papildinformāciju skatīt 4.4.).

4.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajām klasēm un izglītības dokumenta izsniegšana

Līdz 2013. gadam valdība ir ieplānojusi izveidot racionālāku un saprotamāku kvalifikāciju sistēmu, kuras pamatā būtu četri valstī nodrošināti kvalifikācijas veidi:

- GCSE un A līmeņa programmas;
- diploma programmas;
- mācekļības;
- pamatapmācību programmas (*Foundation Learning programmes*) (jauniešiem un pieaugušajiem, kas apgūst Nacionālās kvalifikāciju ietvarsistēmas iestājīmeņa vai 1. līmeņa programmas).

Tā būs izglītojamo vecumā no četrpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem izglītības reformas daļa.

Papildinformāciju par šīm kvalifikācijām skatiet tālāk.

Obligātā izglītība

Obligātajos vidējās izglītības posmos visi skolotāji pastāvīgi veic formatīvo vērtēšanu.

Trešajā pamatposmā skolēnu novērtējuma pamatā ir izglītības sasniegumu mērķi, kas nosaka skolēnu sasniegumu standartu visos valsts izglītības satura norādēs minētajos mācību priekšmetos un ir izklāstīti līmeņa sasniegumu aprakstā (*level description*). Pamatojoties uz šiem aprakstiem, vērtē skolēnu sasniegumus dažādos mācību priekšmetu aspektos katra pamatposma beigās. Katram sasniegumu veidam noteikti astoņu līmeņu apraksti. Līmeņu apraksti parāda sasniegumu veidus un

apmēru, ko skolēnam noteiktā laikposmā konkrētajā līmenī vajadzētu panākt. Sasniegumi ir noteikti tā, lai vidējais skolēns aptuveni ik pēc diviem gadiem pārietu uz nākamo līmeni. Trešā pamatposma beigās vairākumam skolēnu sasniegumu jābūt 3. līdz 7. līmeņa robežās. 8. līmeni var iegūt ļoti talantīgi skolēni, un, lai palīdzētu skolotājiem atpazīt un novērtēt izcilus rezultātus trešajā pamatposmā, ir pieejams apraksts sasniegumiem arī virs 8. līmeņa.

Līdz 2008./2009. mācību gadam skolēniem trešā pamatposma beigās (skolēni četrpadsmit gadu vecumā) bija jākārt arī ārēji organizēti un vērtējami valsts izglītības satura norādēs noteiktie pārbaudes darbi angļu valodā, matemātikā un dabaszinībās. Taču 2008. gada oktobrī valdība paziņoja, ka šie pārbaudes darbi nekavējoties jāatceļ. Skolas joprojām var izmantot šos pārbaudes darbus, ja vien to vēlas, lai gan noteikumu par ārējo vērtēšanu nav.

Pašreiz trešā pamatposma nobeiguma pārbaudes darbus aizstāj ar pilnveidotu skolotāju veikto vērtēšanu un biežāku vecāku informēšanu visa šī pamatposma laikā. Pamatposma beigās skolas sniedz Kvalifikāciju un izglītības satura attīstības aģentūrai ziņojumu par skolotāju vērtētajiem pārbaudes darbu rezultātiem angļu valodā, matemātikā un dabaszinībās. Valdība ir nodibinājusi ekspertu grupu, kas sniedz konsultācijas par jaunas četrpadsmit gadus vecu jauniešu sasniegumu vērtēšanas sistēmas ieviešanu valsts mērogā, lai varētu turpināt pārraudzīt izglītības sistēmas darbu.

Obligātās izglītības beigās (jaunieši ir sešpadsmit gadus veci) pēc divu gadu mācībām **ceturtajā pamatposmā** (*key stage*) lielākā daļa jauniešu kārtā ārēji organizētus eksāmenus. Tos sagatavo neatkarīgas organizācijas, kas zināmas kā kvalifikāciju piešķiršanas institūcijas vai organizācijas, kuru darbu regulē Kvalifikāciju un eksāmenu regulators (*Ofqual*).

Skolēniem līdz deviņpadsmit gadu vecumam valsts finansējums pienākas tikai tādām izglītības dokumentu nodrošināšanām programmām, kuras ir apstiprinājis Valsts sekretārs, pamatojoties uz 2000. gada Mācību un prasmju likuma 96. pantu. Ļoti daudz kvalifikāciju jeb izglītības programmu, kuru beigās piešķir dokumentu par iegūto izglītību, ir apstiprinātas. Programmas ir sagatavotas konkrētām izglītojamo grupām, ļaujot skolām pielāgot savu piedāvājumu skolēnu vajadzībām. Programmas, kas ir apstiprinātas obligātā skolas vecuma izglītojamajiem, var apgūt jebkura vecuma izglītības ieguvējs.

Visbiežāk kārtotie pārbaudes darbi obligātās izglītības beigās ir GCSE (*general certificate of secondary education*) eksāmeni konkrētos mācību priekšmetos vairāk nekā 40 mācību priekšmetu jomās. Eksāmenu rezultātus iedala astoņu punktu skalā no A* (augstākā) līdz G (zemākajam). Tie skolēni, kuri nesasniedz minimālo – G līmeni –, saņem „U jeb neklasificēts” un nesaņem sertifikātu. GCSE atzīmes no A* līdz C vērtē kā „labus GCSE līmeņus”. Piecu labu GCSE līmeņu sasniegšana, tostarp angļu valodā un matemātikā, ir valdības noteiktais mērķis sasniegumiem vidējās izglītības līmenī. Labi GCSE rezultāti angļu valodā un matemātikā parasti kalpo par pamatprasību izglītības turpināšanai pēc obligātās izglītības un uzsākot darba gaitas.

Ir arī iespēja iegūt GCSE praktiskajos mācību priekšmetos deviņās profesionālo mācību priekšmetu jomās, piemēram, inženierzinībās vai tūrismā. Rezultātus izsaka līdzīgā skalā kā GCSE (no A* līdz G) - ar divām atzīmēm, piemēram, „BB” vai „DD”, lai parādītu faktu, ka rezultāts atbilst divām standarta GCSE kvalifikācijām.

Iestājīmeņa pārbaudes darbi (*entry level qualifications*) paredzēti jauniešiem, kas ceturtajā pamatposma beigās nav gatavi GCSE eksāmeņiem. Tie ir pieejami virknē vispārīgā (akadēmisko) mācību priekšmetu, piemēram, tādās kā māksla un dizains, matemātika, kā arī profesionālās izglītības jomās, piemēram, tādās kā mazumtirdzniecība, izklaide un tūrisms. Valsts izglītības satura norādēs noteiktajā astoņu līmeņu skalā (skatīt iepriekš) šie pārbaudes darbi ir iekļauti no 1. līdz 3. līmenim. Pēc to nokārtošanas ir iespēja turpināt izglītību līdz augstākas pakāpes pārbaudes darbu kārtīšanai.

Obligātajos vidējās izglītības posmos skolēnus pārceļ uz nākamo klasi mācību gada beigās. Nav nekādu juridisku prasību, kas to reglamentē. Šī procedūra notiek saskaņā ar ierasto praksi. No skolām gaida, lai zemu skolēnu sasniegumu gadījumā mācību procesu dažādotu un sniegtu papildu atbalstu, nevis lai

skolēns atkārtotu mācību gadu.

Skolām jānosūta vecākiem ne mazāk kā viens rakstveida ziņojums gadā. Mācību gada laikā vecākiem jāsaņem ziņojumi:

- par bērna sasniegumiem visos valsts izglītības satura norādēs noteiktajos mācību priekšmetos;
- par bērna sasniegumiem visos citos mācību priekšmetos un aktivitātēs;
- par vispārējo attīstību un kavējumiem;
- par novērtējumu rezultātiem bērniem, kuriem saskaņā ar normatīvajiem aktiem trešā pamatposma beigās (četrpadsmit gadu vecumā) (skatiet iepriekš) veikta skolotāju vērtēšana visos valsts izglītības satura norādēs noteiktajos mācību priekšmetos un rezultātu salīdzinājums skolas un valsts mērogā;
- par valsts eksāmenu rezultātiem, tostarp profesionālajā izglītībā, un par iegūtajiem kredītpunktiem;
- par iespējām apspriest bērna sasniegumus ar skolas darbiniekiem.

Pēcobligātā izglītība

Pēcobligātais vidējās izglītības posms parasti ilgst divus gadus jauniešiem vecumā no sešpadsmit līdz astoņpadsmit gadiem. Šajā posmā visi skolotāji parasti pastāvīgi veic formatīvo vērtēšanu. Skolēni šajā posmā kārto arī ārēju eksāmenu.

Skolēniem līdz deviņpadsmit gadu vecumam valsts finansējums pienākas tikai tādām izglītības programmām, kuras ir apstiprinājis Valsts sekretārs, pamatojoties uz 2000. gada Mācību un prasmju likuma 96. pantu. Ļoti daudz kvalifikāciju jeb izglītības programmu, kuru beigās piešķir dokumentu par iegūto izglītību, ir apstiprinātas. Programmas ir sagatavotas konkrētām izglītojamo grupām, ļaujot skolām pielāgot savu piedāvājumu izglītojamo vajadzībām. Programmas, kuras ir apstiprinātas obligātā skolas vecuma izglītojamiem (skatiet iepriekš), var apgūt jebkura vecuma izglītības ieguvējs, tostarp pēcobligātajā izglītībā.

Visbiežāk kārtotie pārbaudes darbi pēcobligātās izglītības beigās (apmēram astoņpadsmit gadu vecumā) ir **A līmeņa** eksāmeni. Tie ir eksāmeni konkrētos mācību priekšmetos, kurus var apgūt jebkurā kombinācijā atbilstoši skolas vai tālākizglītības koledžas stundu plānam un piedāvātajam mācību priekšmetu klāstam. Šīs programmas parasti ilgst divus gadus. A līmeņa programmas struktūru veido:

- **AS** – pēcobligātās izglītības pirmais gads, kurā skolēni parasti izvēlas četrus vai piecus mācību priekšmetus, kuru apguve nodrošina AS (*advanced subsidiary*) līmeņa izglītības dokumentu (kvalifikāciju). Tās ir atsevišķas programmas, kuras parasti veido trīs moduļi;
- **A2** – pēcobligātās izglītības otrais gads, kas ir pilnas A līmeņa izglītības otra puse. Šo programmu veido nākamie trīs moduļi. Salīdzinot ar AS līmeni, A2 aptver padziļinātu materiāla apguvi. Skolēni A2 līmenī parasti izvēlas trīs no četriem vai pieciem AS līmenī apgūtajiem mācību priekšmetiem.

Pēcobligātajā izglītības posmā skolēni var arī iegūt GCE (*General Certificate of Education*) vai **A līmeņa kvalifikāciju praktiskajos mācību priekšmetos**. Šīs programmas sniedz zināšanas, prasmes un iemaņas plašās profesionālajās jomās un piedāvā vispārēju sagatavotību nodarbinātībai, kā arī paver ceļu uz augstākās izglītības programmām. Līdzīgi kā A līmeņa programmām, tām ir AS/A2 struktūra. Ir iespējama arī dubultkvalifikāciju piešķiršana.

Pārbaudes darbus, kas kārtoti A līmeņa mācību priekšmetos un A līmeņa praktiskajos mācību priekšmetos, vērtē pēc vienas skalas - no A (visaugstākā) līdz E (viszemākajam) -; vērtējums „U jeb neklasificēts” norāda, ka eksāmens nav nokārtots. Lai uzsāktu studijas augstākās izglītības iestādēs, skolēniem ir nepieciešams nokārtot divus vai trīs A līmeņa eksāmenus. Iestājai daudzās augstākās izglītības programmās ir nepieciešams nokārtot eksāmenus vienā vai vairākos mācību priekšmetos un iegūt noteiktu vērtējumu. Iestājoties augstākās izglītības iestādēs, prasība kārtot eksāmenus A līmeņa praktiskajos mācību priekšmetos kļūst arvien populārāka.

Diplomi ir pēdējā laikā ieviesti izglītības dokumenti jeb kvalifikācijas, kuru programmas apvieno teorētiskās zināšanas un praktisku pieredzi. Šie izglītības dokumenti ir valdības sagatavotās četrpadsmit līdz deviņpadsmit gadus vecu jauniešu izglītības reformas programmas daļa (papildinformāciju skatiet šīs nodaļas ievadā). Kopš 2009. gada septembra diplomus var iegūt desmit mācību priekšmetos jeb „mācību virzienos” (*lines of learning*), tostarp tādos mācību priekšmetos kā informācijas tehnoloģijas (IT), inženierzinības, matu kopšana un skaistumkopšana. Diplomu programmas citās jomās ieviests nākamajos gados, un, sākot ar 2013. gadu, jauniešiem būs iespējas iegūt septiņpadsmit dažādus diplomus savā vietējā reģionā. Diplomus var iegūt trīs dažādos līmeņos: pamata līmenī (*Foundation*) (tas atbilst pieciem GCSE eksāmeņiem), augstākajā līmenī (*Higher*) (tas atbilst septiņiem GCSE eksāmeņiem) un padziļinātas apguves līmenī (*Advanced*) (tas atbilst trīsarpus A līmeņa eksāmeņiem (skatiet iepriekš)). Plānots, ka, sākot ar 2011. gadu, ieviests paplašināto diplomu (*Extended*) visos trīs līmeņos. Diplomus piešķir diplomu konsorcijs - valdības apstiprinātas skolu, koledžu, apmācību centru un darba devēju partnerības.

Pamatprasmju kvalifikācijas jeb sertifikātus iegūst komunikāciju, skaitļu lietošanas un informācijas tehnoloģiju pamatprasmju programmās, kuru apguve paredzēta vienlaikus ar citām programmām, piemēram, GCSE, A līmeņa programmām vai programmām, kurās notiek apmācības darba procesā.

Plānots, ka, sākot ar 2010. gada septembri, pamatprasmju kvalifikācijas aizstās ar jaunām **funkcionālo prasmju kvalifikācijām**, kuras ir arī daļa no valdības reformas programmas jauniešiem vecumā no četrpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem. Šīs programmas varēs apgūt jebkura vecuma izglītojamie. Funkcionālās prasmes ir praktiskās prasmes angļu valodā, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) lietošanas prasmes un prasmes matemātikā, ko uzskata par galvenajām prasmēm, lai varētu pārliecinoši, efektīvi un patstāvīgi strādāt. Tās varēs iegūt gan kā atsevišķas kvalifikācijas, gan kā jaunās diplomu (skatiet iepriekš) un mācekļības sistēmas daļu (skatiet tālāk).

Nacionālā profesionālo kvalifikāciju sistēma dod iespēju skolēniem un tiem strādājošajiem, kuri nav pabeiguši pilnlaika izglītību, iegūt atzītu izglītību konkrētās profesijās. Šajās programmās atzīst darba procesā iegūtas kompetences un arī mācības izglītības vai apmācību iestādē. Profesionālās kvalifikācijas var iegūt piecos līmeņos vienpadsmit profesionālās jomās – no pamata līdz profesionālo asociāciju atzītām un profesionālām prasmēm. To piešķiršanā vērtē praktisku uzdevumu izpildi un „pierādījumu portfolio”. Šīs kvalifikācijas paver iespēju tālākizglītbai un profesionālajai pilnveidei vai darbam.

Galvenā valdības finansētā apmācību sistēma jauniešiem ir **Mācekļības** programma. Tai ir vairāki līmeņi:

- **jauniešu mācekļība (*Young Apprenticeships (YAs)*)**, kas dod iespēju motivētiem jauniešiem vecumā no četrpadsmit līdz sešpadsmit gadiem pavadīt ne vairāk kā divas dienas nedēļā darba vietā, apgūstot kādu profesiju;
- **iestāšanās darbā jeb pirmsmācekļība (*Entry to Employment (E2E) or Pre-Apprenticeships*)**, kas paredzēta nenodarbinātiem jauniešiem vecumā no sešpadsmit līdz astoņpadsmit gadiem, lai sagatavotu viņus mācekļībai vai darbam;
- **mācekļība**, kas ir apmācību iespēja darba procesā jauniešiem un darba devējiem, pamatojoties uz Nacionālo profesionālo kvalifikāciju sistēmu (skatiet iepriekš). Apmācību ietvarsistēmas

ir sagatavotas vairāk nekā 80 nodarbinātības sektoros;

- **augstākā līmeņa mācekļība**, kas ir valdības un tautsaimniecības nozaru pārstāvju partnerību iniciatīva, kuras mērķis ir nodrošināt augstas kvalitātes darba procesā pamatotas apmācības, pēc kurām iespējams iegūt Nacionālās profesionālo kvalifikāciju sistēmas 3. līmeni. Augstākā līmeņa mācekļības mērķis ir sniegt augstas kvalitātes prasmes un kvalifikācijas, kas ir pieprasītas tautsaimniecības nozarēs. Šīs mācekļības ir paredzētas skolu absolventiem sešpadsmit gadu vecumā un vecākiem, taču tajās var mācīties arī gadus vecāki. Prasmīgākajiem mācekļiem ir nodarbinātā statuss, un viņi saņem darba algu;
- **ievadsertifikāti (*introductory certificates*) un diplomi** ir profesionālās izglītības kvalifikācijas, kuras iegūst praktiskos mācību priekšmetos līdztekus *GCSE*. Šīs kvalifikācijas ir domātas jauniešiem un pieaugušajiem, kas vēlas mācīties pilnlaika vai daļlaika programmās, pēc to pabeigšanas saņemot iespēju uzsākt darbu vai mācības tālākizglītībā vai augstākajā izglītībā.

Šo programmu mērķis ir attīstīt izglītojamo zināšanas, prasmes un iemaņas specializētā profesionālā sektorā un mudināt apgūt pamatprasmes, personīgās prasmes un pieaugušajiem - lasītprasmi, rakstītprasmi un rēķināšanas prasmi.

Biznesa un tehniskās izglītības padomes (*Business and Technical Education Council (BTEC)*) un Oksfordas, Kembridžas un Karaliskās mākslas biedrības (*Oxford, Cambridge and Royal Society of Arts (OCR)*) nacionālās kvalifikācijas arī ir sagatavotas izglītībai profesionālās jomās, piemēram, dārzkopībā. Tās ietver teorētiskas un praktiskas nodarbības, un tām ir trīs līmeņi (*BTEC* pirmo līmeni jaunieši vecumā no četrpadsmit līdz sešpadsmit gadiem var iegūt obligātajā izglītības posmā). Eksāmenus šo kvalifikāciju ieguvei pieņem vai nu skolotāji, vai neatkarīgs eksaminētājs. Eksāmenus veido dažādi uzdevumi, situāciju analīze, pierādījumu *portfolio* izvērtēšana un praktiskie darbi. Šīs kvalifikācijas paver iespēju iekļauties darba tirgū vai iestāties augstāka līmeņa profesionālajā izglītībā.

Kad Anglijā, Velsā un Ziemeļīrijā regulatori akreditē konkrētas ārējās kvalifikācijas, tās tiek iekļautas **Nacionālajā kvalifikāciju ietvarsistēmā** vai **Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvarsistēmā**, ko pašlaik ievieš.

Nacionālā kvalifikāciju ietvarsistēma ietver gan vispārīzglītojošās akadēmiskās, gan profesionālās kvalifikācijas, kas iedalītas deviņos līmeņos:

- 8. līmenis - piemēram, speciālista kvalifikācijas;
- 7. līmenis - piemēram, *BTEC* profesionālie diplomi, sertifikāti un kvalifikācijas;
- 6. līmenis - piemēram, *BTEC* profesionālie diplomi, sertifikāti un kvalifikācijas;
- 5. līmenis - piemēram, nacionālās profesionālo kvalifikāciju sistēmas 5. līmenis;
- 4. līmenis - piemēram, nacionālās profesionālo kvalifikāciju sistēmas 4. līmenis;
- 3. līmenis - piemēram, *GCE* sertifikāts A līmeņa mācību priekšmetos, sertifikāts A līmeņa praktiskajos mācību priekšmetos un nacionālās profesionālo kvalifikāciju sistēmas 3. līmenis;
- 2. līmenis - piemēram, *GCSE* sertifikāts (ar eksāmenu vērtējumu A* līdz C) un nacionālās profesionālo kvalifikāciju sistēmas 2. līmenis;
- 1. līmenis - piemēram, *GCSE* sertifikāts (ar eksāmenu vērtējumu D līdz G) un nacionālo profesionālo kvalifikāciju 1. līmenis;

- piekļuves līmenis - piemēram, iestājlīmeņa kvalifikācijas.

Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvarsistēma ir jauna sistēma, kuras mērķis ir dot iespēju izglītojamiem iegūt kvalifikāciju pašu izvēlētajā laikposmā, saņemot kredītpunktus par iegūto izglītību un atsevišķajām programmām vai to daļām. Visas profesionālās kvalifikācijas iekļaus kvalifikāciju un kredītpunktu ietvarā līdz 2010. gada beigām. Plānots, ka arī akadēmiskās kvalifikācijas iekļaus kvalifikāciju un kredītpunktu ietvarsistēmā. Līdz tam laikam Nacionālā kvalifikāciju sistēma turpina kalpot par ietvaru visām akadēmiskajām kvalifikācijām. Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvars tādējādi strukturēs visas skolās apgūstamās programmas, to noslēgumā kārtojamos pārbaudes darbus un iegūstamos izglītības dokumentus (kvalifikācijas), tostarp vispārējās kvalifikācijas (līdz šim šādu sistēmu vairāk attiecināja uz profesionālajām kvalifikācijām).

Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvarsistēmas mērķis ir vienkāršot esošo sarežģīto sistēmu, skaidrojot kvalifikācijas vieglāk saprotamā veidā, pilnveidot un paplašināt visu veidu izglītības atzīšanu un ieviest sistēmā vairāk elastīguma, izmantojot vienības (kvalifikāciju jeb programmu komponentes) un kredītpunktus, ko piešķir, sasniedzot šīs vienības. Līdzīgi kā Nacionālajā kvalifikāciju sistēmā, katrai kvalifikāciju un kredītpunktu ietvarsistēmas vienībai un kvalifikācijai deviņu līmeņu sistēmā ir savs līmenis, sākot no piekļuves līmeņa līdz 8. līmenim, kas norāda uz sarežģītības pakāpi. 2. līmenis atbilst GCSE (vērtējums A* līdz C), 3. līmenis atbilst A līmeņa programmām un 8. līmenis atbilst doktora grādam. Katrai vienībai un kvalifikācijai ir arī kredītpunktu vērtība (viens kredītpunkts atbilst 10 mācībstundām). Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvara kvalifikācijām ir trīs veidi: apliecības (*Awards*) (1 līdz 12 kredītpunkti); sertifikāti (*Certificates*) (13 līdz-36 kredītpunkti); diplomi (*Diplomas*) (37 un vairāk kredītpunktu). Sistēmā ir iespējams saņemt kvalifikāciju 1. līmenī vai kvalifikāciju 8. līmenī, jo kvalifikācijas veids: apliecība, sertifikāts, diploms rāda kvalifikācijas (programmas) apmēru, nevis sarežģītības pakāpi. Svarīgi ir arī tas, ka ietvarsistēma nodrošina visu tajā iekļauto kvalifikāciju vienību sasniegšanu, atzīstot iepriekšējo izglītību (skatiet 7.1.).

Kvalifikāciju un eksāmenu regulators (*Ofqual*), Kvalifikāciju un izglītības satura attīstības aģentūra (*Qualifications and Curriculum Development Agency*) un Ziemeļrijas Izglītības programmas, eksāmenu un vērtēšanas padome ir pabeigusi pielāgot vērtējumu un kredītpunktu ietvara sistēmu Eiropas Mūžizglītības kvalifikāciju ietvarstruktūrai (*European Qualifications Framework for lifelong learning*), kas izveidota, lai kvalifikācijas būtu saprotamākas aiz robežām. Ziņojumu, kas apliecina, ka pielāgošanas process visā Apvienotajā Karalistē ir pabeigts, iesniedza Eiropas Komisijai 2009. gada beigās.

Skolām jānosūta vecākiem ne mazāk kā viens rakstveida ziņojums gadā. Mācību gada laikā vecākiem jāsaņem obligātais informācijas minimums:

- par skolēna sasniegumiem visos mācību priekšmetos un aktivitātēs;
- par vispārējo attīstību un kavējumiem;
- par valsts eksāmenu rezultātiem, tostarp profesionālās izglītības kvalifikācijās, un par iegūtajiem kredītpunktiem;
- par iespējām apspriest bērna sasniegumus ar skolas darbiniekiem.

4.5. Karjeras atbalsta pasākumi

Obligātā izglītība

Pamatojoties uz 2000. gada Mācību un prasmju likumu, nodibināja Apmācību un darba aģentūru (*Connexions Service*). Tā apvieno karjeras izglītības, jauniešu un citus valsts un brīvprātīgos dienestus, lai izveidotu integrētu un saskaņotu pakalpojumu informācijas, padomu un atbalsta nodrošināšanai. Apmācību un darba aģentūras mērķis ir sniegt universālus pakalpojumus jauniešiem vecumā no trīspadsmit līdz deviņpadsmit gadiem, īpaši tiem jauniešiem, kuri nemācās un nestrādā vai riskē kļūt par tādiem.

Vietējās pašvaldības sadarbībā ar citām aģentūrām, kas ir Bērnu trasta fonda ⁽⁷⁾ pakļautībā, atbild informācijas, konsultāciju un karjeras atbalsta pasākumu organizēšanu un finansēšanu.

Pamatojoties uz 1997. gada Izglītības likumu, ir jānodrošina, lai skolās būtu ārējo pakalpojumu karjeras konsultanti (parasti Apmācību un darba aģentūras darbinieki), kas skolēniem sniedz karjeras konsultācijas. Turklāt skolām jāsadarbojas ar karjeras dienestiem, lai nodrošinātu skolēnu piekļuvi informatīviem materiāliem un lai būtu pieejams plašs jaunāko izziņas materiālu spektrs par karjeras iespējām.

Skolēniem no 7. līdz 11. klasei (vecumā no vienpadsmit līdz sešpadsmit gadiem) skolās jānodrošina plānota karjeras izglītības programma, ko nosaka izglītības saturs. Karjeras izglītības programma ir sagatavota tā, lai nodrošinātu jauniešus ar nepieciešamajām prasmēm, iepazīstinātu ar izglītības un karjeras iespējām, izdarītu pamatotus secinājumus par izglītības un karjeras iespējām, palīdzētu saprast, kā šī izvēle palīdzēs sasniegt izvēlēto mērķi, un arī palīdzēs viņiem novērst grūtības, pārejot no viena karjeras posma uz citu.

2008. gada Izglītības likuma mērķis ir nostiprināt karjeras izglītību. Pamatojoties uz šo likumu, sākot ar 2009. gada 1. septembri, skolām ir obligāti jānodrošina objektīva karjeras izglītība un jāsniedz konsultācijas skolēnu interesēs.

Turklāt skolu programmās jāiekļauj darba prakse visiem ceturtdā pamatposma skolēniem vecumā no četrpadsmit līdz sešpadsmit gadiem. Darba prakse ir saistīta ar karjeras izglītību, taču tai ir daudz plašāks apmērs. To definē kā plānotu darbību, kas darba kontekstā attīsta zināšanas, prasmes un izpratni, kas nepieciešamas šajā darbā. Tā ietver mācīšanos „caur” darbu, par darbu un darba vajadzībām. Vairākumā skolu ceturtdā pamatposma skolēni veic vienas nedēļas vai divu nedēļu darba praksi darbavietās.

Lai gan karjeras izglītība un darba prakse ir obligāta, tās nav iekļautas Nacionālajā izglītības programmā, un tām nav reglamentētu apguves programmu vai vērtēšanas noteikumu. Skolas var izmantot plašu ieteikumu un ietvarprogrammu klāstu.

Pēcobligātā izglītība

Apmācību un darba aģentūras (*Connexions Service*) pakalpojumi ir pieejami visiem pēcobligātās izglītības skolēniem vecumā no sešpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem vidusskolu 6. klasēs un tālākizglītības koledžās. Apmācību un darba aģentūras (*Connexions Service*) pakalpojumus nodrošina ar karjeras, jauniešu un citiem valsts un brīvprātīgiem dienestiem, kas palīdz jauniešiem. Papildinformāciju skatiet iepriekš.

Pamatojoties uz 1997. gada Izglītības likumu, ir jānodrošina, lai skolās un tālākizglītības koledžās būtu ārējo pakalpojumu karjeras konsultanti (parasti Apmācību un darba aģentūras darbinieki), kas skolēniem sniegtu karjeras konsultācijas. Turklāt skolām jāsadarbojas ar karjeras dienestiem, lai nodrošinātu skolēnu piekļuvi informatīviem materiāliem un lai būtu jaunāko izziņas materiālu plašs spektrs par karjeras iespējām.

Šajā posmā izglītības programmas saturs ir atkarīgs no skolēnu izvēlētajām valstī atzītajām un izglītības dokumentu nodrošinātajām programmām vai apmācību programmām. Skolām un tālākizglītības koledžām nav oficiālas prasības nodrošināt skolēnus ar karjeras izglītību. Taču normatīvajos aktos ir nereglamentēti ieteikumi, kas palīdz iekļaut skolas programmā karjeras izglītību, darba prakses un uzņēmējdarbības izglītību.

(7) Bērnu trasta fondi ir vietēja mēroga partnerības, kuru mērķis ir nodrošināt integrētus un rezultatīvus pakalpojumus bērniem, jauniešiem un viņu ģimenēm.

4.6. Skolotāji un apmācību vadītāji

Obligātā izglītība

Lai mācītu pašvaldības sākumskolā vai vidusskolā, visiem skolotājiem ir jābūt kvalificēta skolotāja statusam. Lai sasniegtu šo statusu, pedagoģijas studentiem jāizpilda Valsts sekretāra noteiktie kritēriji. Lai varētu piedāvāt programmas, kas nodrošina kvalificēta skolotāja statusu, sākotnējo skolotāju apmācību iestādēm arī ir jāievēro apstiprinātie kritēriji. Sākotnējo skolotāju apmācību iestādes ir atbildīgas par pedagoģijas programmas plānošanu, saturu un vadību. Lielākā daļa sākotnējo skolotāju apmācību iestāžu ir augstākās izglītības iestādes.

Vidusskolas skolotāji ir specializējušies noteiktos mācību priekšmetos darbam ISCED 2 un ISCED 3 ar skolēniem vecumā no vienpadsmit līdz sešpadsmit gadiem un ar skolēniem vecumā no vienpadsmit līdz astoņpadsmit gadiem. Lai gan ir dažas vienlaicīgās programmas, vairākums topošo vidusskolas skolotāju izvēlas secīgo modeli, kurā bakalaura programmai seko viens gads profesionālajā praktiskajā apmācībā, un tiek iegūts pēcbakalaura sertifikāts pedagoģijā un kvalificēta skolotāja status vai tiesības mācīt. Šis izglītības dokuments ir ar specializāciju kādā mācību priekšmetā vidusskolā. Tās vairāk vērš uzmanību uz mācību metodikas attīstīšanu konkrētajā mācību priekšmetā, nevis uz paša mācību priekšmeta zināšanām, kuras jau apgūtas iepriekš – bakalaura grāda ieguves laikā.

Piedalīšanās profesionālajā tālākizglītības attīstībā ir līgumā noteikts skolotāja profesionālais pienākums. Papildinformāciju skatiet 3.6.

Pēcobligātā izglītība

Vidusskolas 6. klašu skolotāji

Tiem skolotājiem, kuri vēlas mācīt vidusskolas 6. klasē, nav īpašu sākotnējo skolotāju apmācību programmu. Vidusskolas 6. klašu skolotāji ir sagatavoti mācīt skolēnus visā vidējās izglītības pirmā un otrā posma laikā (izglītojamie vecumā no vienpadsmit līdz astoņpadsmit gadiem).

Profesionālās tālākizglītības attīstības prasības 6. klašu skolotājiem ir līdzīgas kā pārējiem vidusskolas skolotājiem.

Papildinformāciju par prasībām skatīt nodaļā par obligāto izglītību.

Skolotāji un apmācību vadītāji tālākizglītības koledžās

2007. gada septembrī tālākizglītības sektorā notika nozīmīgas sākotnējās skolotāju apmācības, statusa un iegūtās izglītības reformas. Agrāk tālākizglītības sektora skolotājiem nebija noteiktu nepieciešamās izglītības prasību, lai gan skolotājiem 6. klašu koledžās bija jābūt kvalificēta skolotāja statusam (*Qualified Teacher Status*) (skatiet iepriekš).

2007. gada reforma ieviesa sertificēta speciālista (*licenced practitioner*) profesionālo statusu. Visiem topošajiem tālākizglītības sektora skolotājiem ir jāiegūst jauns profesionālais statuss - mācīšanās un prasmju sektorā strādājoša kvalificēta skolotāja (*Qualified Teacher, Learning and Skills (QTLS)*) profesionālais statuss pilnas slodzes skolotājiem vai mācīšanās un prasmju sektorā strādājoša palīgskolotāja (*Associate Teacher, Learning and Skills*) profesionālais statuss - tiem, kuri strādā nepilnu slodzi.

Pamatojoties uz jaunajiem profesionālajiem pedagoģiskā darba standartiem, ieviesa jaunas kvalifikācijas:

- sākotnējo izglītību (*Initial Award*) - minimālo nepieciešamo izglītību pedagoģiskā darba veikšanai;
- sertifikātu asociētajiem skolotājiem. Tas nodrošina asociētā skolotāja mācību un prasmju

profesionālo statusu;

- diplomu pilnas slodzes skolotājiem. Tas nodrošina kvalificēta skolotāja mācību un prasmju profesionālo statusu.

Apvienotās Karalistes Mūzikglītības padome ir sektorālo prasmju padome, kas atbild par darbaspēka izglītošanu tālākizglītības sektorā. Apvienotās Karalistes Standartu pārbaudes komisija ir Mūzikglītības padomes daļa, kas apstiprina sākotnējo pedagoģisko izglītību tālākizglītības iestāžu skolotājiem. Tām augstākās izglītības iestādēm un kvalifikācijas piešķiršanas organizācijām, kuras vēlas izsniegt iepriekš minētās izglītības dokumentus, jāiesniedz pieteikums to apstiprināšanai.

Lai kļūtu par sertificētiem speciālistiem, topošajiem tālākizglītības skolotājiem, saskaņā ar reformu ir jāveic „profesionālās pilnveides” pēckvalifikācijas process. Izglītības speciālistu institūts (*Institute for Learning (IfL)*) ir mācīšanās un prasmju sektorā strādājošu pedagogu profesionāla institūcija, kurā skolotājiem jāreģistrējas un kura pārrauga procesu, kādā notiek sertificēta speciālista statusa ieguve.

Profesionālie standarti nosaka kvalifikācijas un noteikumus sertificēta speciālista statusa ieguvei. Standarti nosaka vispārējās prasmes, zināšanas un citas prasības topošajiem skolotājiem, konsultantiem un instruktoriem.

Par profesionālo tālākizglītību ir atbildīgs gan skolotājs, gan darba devējs, piemēram, tālākizglītības koledža. Profesionālā tālākizglītība ietver dažādas darbības – sākot no koučinga un mentoringa un beidzot ar īsajiem kursiem un augstākas izglītības pakāpes iegūvi.

Pilna laika tālākizglītības skolotājiem mācību gada laikā ne mazāk kā 30 stundas jāpiedalās profesionālās tālākizglītības aktivitātēs. Lai saglabātu sertificēta speciālista statusu, viņiem jāveic šo aktivitāšu uzskaitē jeb jāveido apgūto zināšanu *portfolio*, kas jāuzrāda Izglītības speciālistu institūtam.

5. IZGLĪTĪBA PĒC VIDĒJĀS UN PIRMS AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS

ISCED 4 ietver vienu īpašu programmu – sagatavošanas kursus. Šos kursus nodrošina tālākizglītības koledžas, un tie ir paredzēti gados vecākiem studiju interesentiem, kas vēlas iestāties augstākās izglītības iestādēs. Sagatavošanas kursi ir veidoti un tiek sniegti tā, lai nodrošinātu pieaugušo izglītības vajadzības.

Tā kā sagatavošanas kursi ir valdības stratēģija, kuras mērķis ir veicināt iesaistīšanos augstākajā izglītībā, tie ir vērsti uz mazāk pārstāvētajām grupām, piemēram, bezdarbniekiem, mazākumtautībām, sievietēm, kas atgriežas izglītībā, invalīdiem un pārstāvjiem no citām grupām, kuras parasti neiesaistās augstākās izglītības ieguvē.

5.1. Uzņemšana

Sagatavošanas kursiem nav formālu iestāšanās prasību, un tie ir vērsti uz pieaugušajiem, kas ir vecāki par deviņpadsmit gadiem un kuriem ir maz vai nav nekādu izglītību apliecinošu dokumentu.

5.2. Mācību laika, grupu un norises vietas organizēšana

Pilna laika sagatavošanas kursi ilgst vienu gadu, bet daļlaika sagatavošanas kursi ilgst no viena līdz diviem gadiem. Viena gada sagatavošanas kursi koledža ietver līdz 16 mācībstundām nedēļā papildus individuālajām nodarbībām.

5.3. Izglītības saturs

Ir pieejami dažādi sagatavošanas kursi, kas ir sagatavoti sadarbībā ar augstākās izglītības iestādēm. Dažas programmas ir vispārīzglītojošas, tomēr lielākā daļa ir orientētas uz konkrētu studiju jomu un ietver akadēmiskus un profesionālus mācību priekšmetus. Sagatavošanas kursus veido mācību priekšmetu moduļi vai vienības, pamatprasmes informācijas tehnoloģijās, rēķināšanas un saziņas prasmes, mācīšanās prasmes un pedagoģiskais atbalsts.

5.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajiem kursiem un izglītības dokumenta izsniegšana

Sagatavošanas kursu noslēgumā vērtē kursa darbu un eksāmena rezultātus, un lielākā daļa sagatavošanas kursu ļauj studentiem programmas laikā krāt kredītpunktus, kas nepieciešami, lai iegūtu izglītības dokumentu piekļuvei augstākajai izglītībai.

5.5. Karjeras atbalsta pasākumi

Skatiet 4.5.

5.6. Skolotāji un apmācību vadītāji

Skatiet 4.6.

6. AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA

Izglītība ISCED 5 un ISCED 6 pakāpēs ir augstākā izglītība. 1988. gada Izglītības reformas likums un 1989. gada Izglītības reformas (Ziemeļīrija) rīkojums definē augstāko izglītību kā izglītību, ko nodrošina programmas, kuru standarti ir augstāki nekā GCE A līmeņa programmu standarti.

Lielāko daļu augstākās izglītības iestāžu klasificē kā valdības daļēji finansētas, privātas iestādes. Anglijā ir arī neliels skaits patstāvīgu privāto izglītības iestāžu, kuras nesaņem valdības finansējumu.

Augstākās izglītības iestādes ir ļoti dažādas lieluma, misijas un vecuma ziņā. Tās visas ir patstāvīgas pašpārvaldes institūcijas, kas veic izglītojošu un pētniecisku darbību un piešķir stipendijas. Pamatojoties uz 1992. gada Tālākizglītības un augstākās izglītības likumu, vairs nav atsevišķa augstākās profesionālās izglītības sektora, un visām augstākās izglītības iestādēm ir vienotas prasības kvalitātes nodrošināšanai un finansēšanas nolīgumiem. Tomēr individuālu iestāžu darbības juridiskais pamats ir atšķirīgs. Lielāko daļu universitāšu pirms 1992. gada ir dibinājusi „Karaliskā harta” (*Royal Charter*). Tikai dažas universitātes, kas dibinātas pirms 1992. gada, ir nodibinātas, pamatojoties uz īpašu Parlamenta likumu. Oksfordas un Kembridžas universitāšu, kas ir izveidotas 12. un 13. gadsimtā, dibināšanas pamatā nav nedz Parlamenta likuma, nedz hartas. Universitātes un citas augstākās izglītības iestādes, kas ir nodibinātas pēc 1992. gada, pamatojoties uz 1988. gada Izglītības reformu likumu, tika veidotas kā augstākās izglītības korporācijas. Tās sauc par „jaunajām” universitātēm, lai gan sākotnēji, pirms ļoti daudziem gadiem tās veidoja kā profesionālās izglītības iestādes.

Augstākās izglītības dokumentu izsniegšanu kontrolē valdība, pamatojoties uz 1992. gada Tālākizglītības un augstākās izglītības likuma noteikumiem. Pilnvaras izsniegt dokumentu par iegūto augstāko izglītību ļauj iestādēm sagatavot dažādas programmas, piešķirt grādus un izglītības dokumentus un noteikt to piešķiršanas kritērijus. Pilnvarojumam piešķirt akadēmisko grādu (ISCED 5A) vai grādu pētnieciskajā darbā (ISCED 5 un ISCED 6) ir dažādi kritēriji. Augstākās izglītības iestādes bez pilnvarojuma izsniegt dokumentus par iegūto izglītību piedāvā programmas ar dažādu deleģēto pilnvarojuma pakāpi, sagatavojot studentus izglītības dokumenta vai grāda ieguvei augstākās izglītības iestādēs, kurām ir šāds pilnvarojums.

Līdz 2005. gadam tikai tām izglītības iestādēm, kurām bija tiesības piešķirt akadēmiskos grādus un grādus pētnieciskajā darbā, bija atļauja sevi dēvēt par „universitātēm”. Kopš 2005. gada tikai tām Anglijas un Velsas izglītības iestādēm, kurām ir tiesības piešķirt akadēmiskos grādus un kuras atbilst noteiktiem skaitliskiem kritērijiem, ir atļauts lietot nosaukumu „universitāte”. Tās izglītības iestādes, kurām ir tiesības piešķirt akadēmisko grādu, bet kuras neatbilst noteiktiem skaitliskiem kritērijiem, var pretendēt uz „universitātes koledžas” nosaukumu, lai gan ne visas to izvēlas. Citas izglītības iestādes bieži mēdz saukt par „augstākās izglītības koledžām”, taču šis nosaukums nav noteikts likumā, un arī izglītības iestāžu oficiālie nosaukumi ir atšķirīgi.

2008. gada augustā Anglijā bija 133 augstākās izglītības iestādes, tostarp 90 universitātes. Šajā skaitā ir ietverta Londonas Universitāte - federālā iestāde, kas ir viena universitāte, bet ietver vairākas augstākās izglītības iestādes. Velsā bija divpadsmit augstākās izglītības iestādes, tostarp trīs universitātes. Šajā skaitā ir ietverta Velsas Universitāte - federālā izglītības iestāde, kas ir viena universitāte, bet ietver vairākas augstākās izglītības iestādes. Ziemeļīrijā bija četras augstākās izglītības iestādes, tostarp divas universitātes (viii).

Nozīmīgs augstākās izglītības studentu skaits – apmēram desmit procenti - studē tālākizglītības koledžās. Daudzas no šīm izglītības iestādēm nodrošina ISCED 5A programmas, taču visbiežāk – ISCED 5B izglītību. Izglītības dokumentu piešķir ārējās institūcijas, piemēram, universitāte, vai ISCED 5B programmām – tikai valsts līmeņa kvalifikāciju piešķiršanas institūcija. 2007. gada Tālākizglītības un profesionālās pilnveides likums dod Anglijas tālākizglītības koledžām tiesības pretendēt uz tiesībām piešķirt savu pamatgrādu (*foundation degree*) (ISCED 5B). Citus ISCED 5B izglītību apliecinājošus dokumentus likums nereglamentē.

Lai gan tiesību akti neregulē, kā jābūt organizētām augstākās izglītības programmām, izglītības iestādes veido savas studiju programmas, ievērojot līdzīgus principus.

Programmas veido atbilstoši trīs ciklu struktūrai un Eiropas Augstākās izglītības telpas principiem. Kvalifikāciju nosaukumi nav reglamentēti un var atšķirties dažādās izglītības iestādēs. Lai nodrošinātu skaidru augstākās izglītības kvalifikāciju struktūru un veicinātu konsekventu kvalifikāciju nosaukumu lietošanu, Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas aģentūra ir sagatavojusi piecu līmeņu ietvarstruktūru. Ir atzīts, ka šī ietvarstruktūra ir savietojama ar Eiropas Augstākās izglītības telpas kvalifikāciju ietvarstruktūru (EAITKI), kas pieņemta saskaņā ar Boloņas procesu.

Anglijas, Velsas un Ziemeļīrijas augstākās izglītības kvalifikāciju ietvarstruktūra

Raksturīgākās augstākās izglītības kvalifikācijas	Ietvarstruktūras līmenis	Atbilstošais EAITKI cikls
Doktora grādi (<i>Doctoral degrees</i>) (piem. <i>PhD/DPhil</i>) (ieskaitot jaunas, citādāk strukturētas programmas (<i>new-route</i>) <i>PhD, EdD, DBA, DClinPsy</i>)	8.	Trešā cikla (cikla beigu) izglītība
Maģistra grādi (<i>Master's degrees</i>) (piem. <i>MPhil, MLitt, MRes, MA, MSc</i>)	7.	Otrā cikla (cikla beigu) izglītība
Integrētie maģistra grādi (<i>Integrated master's degrees</i>) (piem. <i>MEng, MChem, MPhys, MPharm</i>)		
Pēcbakalaura (<i>Postgraduate</i>) diplomu		
Pēcbakalaura sertifikāts pedagoģijā (<i>Postgraduate Certificate in Education (PGCE)</i>) Pēcbakalaura (<i>Postgraduate</i>) sertifikāti		
Bakalaura grādi ar izcilību (<i>Bachelor's degrees with honours</i>) (piem. <i>BA/BSc Hons</i>)	6.	Pirmā cikla (cikla beigu) izglītība
Bakalaura grādi (<i>Bachelor's degrees</i>)		
Augstākās pedagoģiskās izglītības sertifikāts (<i>Professional Graduate Certificate in Education (PGCE)</i>)		
Pirmā cikla diplomu (<i>Graduate diplomas</i>)		
Pirmā cikla sertifikāti (<i>Graduate certificates</i>)		
Pamatgrādi (<i>Foundation Degrees</i>) (eg, <i>FdA, FdSc</i>)	5.	Īsā cikla (ietilpst pirmajā ciklā vai ir tam piesaistīts) izglītība
Augstākās izglītības diplomu (<i>Diplomas of Higher Education</i>) (<i>DipHE</i>)		
Augstākie valsts diplomu (<i>Higher National Diplomas</i>) (<i>HND</i>)		
Augstākie valsts sertifikāti (<i>Higher National Certificates</i>) (<i>HNC</i>)	4.	
Augstākās izglītības sertifikāti (<i>Certificates of Higher Education</i>) (<i>CertHE</i>)		

Tās programmas, kas nodrošina AIKI 8. līmeni, parasti ilgst trīs gadus pilnlaika studijās. Ir dažādas doktorantūras programmas, tostarp tādas, kas sagatavo studentus darba tirgum (tās parasti ietver nozīmīgus akadēmiskos elementus un ir pazīstamas kā profesionālās doktorantūras), un programmas, kas sagatavo studentus akadēmiskajām aprindām. Doktora grādus *PhD* un *DPhil* parasti piešķir par unikālu pētniecisko darbu. Doktorantūras programmas, kas ietver pētījumus un nozīmīgu akadēmisko komponenti, parasti nodrošina kvalifikāciju piešķiršanu, kuru nosaukumos ietverts pētījamās disciplīnas nosaukums (piemēram, pedagoģijas doktors (*Doctor of Education (EdD)*)).

Programmas, kas nodrošina **AIKI 7. līmeņa** kvalifikācijas, ietver maģistrantūru, kas parasti ilgst ne mazāk kā vienu gadu (pilna laika studijās). Maģistra grādu piešķir pēc akadēmisko kursu vai pētniecības pabeigšanas (vai arī kombinējot abus). Daži maģistra grādi (piemēram, ķīmijā, inženierzinātnēs,

matemātikā, farmakoloģijā un fizikā) ir integrēti pirmā cikla programmās un ilgst gadu ilgāk nekā bakalauru programmas. Ilgākas, pētnieciskajā darbā pamatotas programmas bieži nodrošina *MPhil* grādu. Šajā līmenī ietilpst arī īsās padziļinātās apguves programmas, kas bieži veido daļu no profesionālās tālākizglītības programmām un nodrošina pēcbakalaura sertifikātus (*postgraduate certificates*) un pēcbakalaura diplomus (*postgraduate diplomas*).

Programmas, kas nodrošina **AIKI 6. līmeņa** kvalifikācijas, ietver bakalaura grādus ar izcilību (*bachelor's degrees with honours*), un tā ir augstākās izglītības kvalifikāciju lielākā grupa. Bakalauru ar izcilību programmas parasti ilgst trīs gadus pilna laika studijās, lai gan tās var būt garākas vai īsākas. Ilgākās programmas ietver apmācību kursus, kuros ietilpst prakse ārpus universitātes un koledžas, un kursus moderno valodu padziļinātai apguvei, kas parasti izpaužas kā viena gada pavadīšana apgūstamās valodas valstī. Īsākās programmas ietver divu gadu paātrinātas apguves programmas, kas prasa no studenta programmas apguvi arī brīvdienų periodos.

Lai gan nav tādas prasības, taču visas Apvienotās Karalistes augstākās izglītības iestādes izmanto vienotu klasificēšanas (vērtēšanas) sistēmu studentu izglītības sasniegumu vērtēšanai diplomu ar izcilību programmās. Skalā ir iespējami seši punkti. Virs līmeņa „neieskaitīts” (*Fail*) izglītības iestādes piešķir vērtējumus „Pirmais” (*First*), „Augšējais otrais” (*Upper Second*, bieži pazīstams kā „*two-one*”), „*two-two*”, „Apakšējais otrais” (*Lower Second*) un „Trešās šķiras” (*Third Class*). Iespējams arī piešķirt vērtējumu „ieskaitīts” (*Pass*), kas nenorāda uz izglītības sasniegumu kvalitāti.

Tie kursi, kas nodrošina **AIKI 5. līmeņa** kvalifikācijas, parasti ilgst divus gadus pilnlaika studijās vai attiecīgu laika periodu daļlaika studijās.

Tos kursus, kas nodrošina **AIKI 4. līmeņa** kvalifikācijas, visbiežāk piedāvā profesionālās izglītības mācību priekšmetos, kur pilna laika studijas ilgst vienu gadu un daļlaika studijas – attiecīgi ilgāk.

2008. gada augustā publicēja augstākās izglītības kredītpunktu ietvarstruktūru. No tām izglītības iestādēm, kuras to ir pieņēmušas, tiek sagaidīts piedāvāto studiju vērtējums kredītpunktos (8), lai gan tā nav obligāta prasība.

Augstākās izglītības iestādes ir atbildīgas par programmu izvēli un sagatavošanu. Programmas parasti specializējas vienā jomā, lai gan ISCED 5 ir arī kombinētās studiju programmas, kas apvieno divas vai trīs specializācijas. Katras programmas ietvaros ir arī izvēles iespējas. Sākumā programma piedāvā noteiktus moduljus studiju priekšmeta apgūvē, kas sniedz pamatzināšanas, kam seko izvēles moduli specializācijai noteiktā mācību priekšmeta aspektā. Anglijas, Velsas un Ziemeļīrijas izglītības iestādes 2009. gadā piedāvāja ļoti plašu programmu klāstu - kopā aptuveni 44 000 dažādas ISCED 5 (pirmā cikla) programmas.

6.1. Uzņemšana

Kopējo studējošo skaitu nosaka valdība. Augstākās izglītības finanšu institūcijas piešķir dotācijas izglītības iestādēm, lai sasniegtu plānoto studentu skaitu un noteiktu vēlamo studentu skaitu augstskolās. Mērķu noteikšana nodrošina faktu, ka izglītības iestādes pilnībā izmanto finansējumu izglītības nodrošināšanai.

Dažas studiju jomas ir pakļautas lielākai centralizētai kontrolei. Medicīnas un zobārstniecības programmu finansējuma pamatā ir kvotas, kas nodrošina valstī nepieciešamo studējošo skaitu. Māsu un vecmāšu apmācības galvenokārt finansē veselības iestādes, kuras noslēdz līgumus ar izglītības iestādēm par noteiktu skaitu medicīnas māsu un vecmāšu apmācībām. Anglijas Skolu apmācību un attīstības aģentūra nosaka studējošo skaitu sākotnējai pedagoģiskajai izglītībai. Līdzīga kārtība ir arī Velsā un Ziemeļīrijā.

(8) Papildinformāciju par augstākās izglītības kredītpunktu ietvarstruktūru skatiet: <http://www.hefce.ac.uk/learning/diversity/credit/>

Uzņemšanu augstskolās centralizēti nekontrolē. Katra augstākās izglītības iestāde nosaka savus uzņemšanas noteikumus un prasības katrai programmai, ko publicē iestāžu bukletos. Topošajiem studentiem jāpiesakās uz konkrētu programmu. Pilna laika studiju pirmā cikla programmām ISCED 5 pakāpē minimālā iestāšanās prasība visbiežāk ir divi vai trīs GCE A līmeņi (konkrētā mācību priekšmetā nokārtots eksāmens) vai pielīdzināma iegūtā izglītība. Taču minimālo prasību nodrošināšana nebūt negarantē uzņemšanu augstskolā, jo ir jāiztur konkurss, kas ir ļoti atšķirīgs dažādām augstskolām un dažādās programmās. Daudzām programmām ir nepieciešami nokārtoti eksāmeni un noteiktas atzīmes vienā vai visos konkrētās studiju jomas mācību priekšmetos. 2002. gadā ieviesa punktu sistēmu, kas nosaka iestāšanās prasības. Universitāšu un koledžu uzņemšanas biroja tarifa (*UCAS tariff*) punktu sistēma nodrošina dažādu iegūtās izglītības veidu, tostarp GCE A līmeņu Anglijā, Velsā un Ziemeļīrijā, dažu profesionālās izglītības veidu, Velsas bakalaurāta, starptautiskā bakalaurāta un Skotijas un Īrijas izglītības salīdzināmību. Tomēr augstākās izglītības iestādēm nav obligāti jāformulē savas uzņemšanas prasības atbilstoši minētajai sistēmai. Dažās ļoti pieprasītās programmās (piemēram, medicīnā, zobārstniecībā, veterinārijā un tiesību zinātnē) pretendenti var būt papildu iestājpārbaudījumi un intervijas. Vairākumā augstākās izglītības iestāžu (izņemot Oksfordas un Kembridžas universitāti) nav pretendentu interviju praktiski visās citās programmās. Dažas izglītības iestādes var atteikties no prasības gados vecākiem studentiem (ar atbilstošu darba pieredzi) uzrādīt formālu iepriekšējo izglītību apliecinājošus dokumentus. Sagatavošanas kursi (ISCED 4) nodrošina alternatīvu iztrūkstošās izglītības apguves iespēju gados vecākiem studiju pretendentiem.

Pilna laika bakaura programmām (ISCED 5 A pirmā cikla un ISCED 5 B) pretendentiem centralizēti jāpiesakās tiešsaistē vienlaikus ne vairāk kā piecās izglītības iestādēs vai programmās, izmantojot Universitāšu un koledžu uzņemšanas biroju, kas administrē pieteikumu iesniegšanas procesu izglītības iestāžu vārdā. Pieteikumus iesniedz rudenī, gadu pirms studiju uzsākšanas un pirms noslēguma eksāmenu rezultātu publiskošanas. Augstākās izglītības iestādes veic nosacīta rakstura piedāvājumus, pamatojoties uz prognozējamajām atzīmēm, norādot atzīmju līmeni, kāds pretendentam ir jāsasniedz. Katrs pretendents izvēlas vienu „stingru” vai prioritāru piedāvājumu un vienu „rezerves” piedāvājumu, pēdējo parasti zemāku atzīmju gadījumā. Kad augusta otrajā pusē publisko skolas galīgo pārbaudījumu rezultātus, izglītības iestādes apstiprina piedāvājumus tiem pretendentiem, kuri ir sasnieguši norādītos rezultātus. Visus lēmumus par individuālu uzņemšanu pieņem augstākās izglītības iestāde, kurā iesniegts pieteikums.

Pretendenti uz daļlaika programmām un uz programmām virs bakaura līmeņa piesakās tieši izglītības iestādē.

Topošie studenti no citām valstīm (ārpus Apvienotās Karalistes un Īrijas) var saņemt savas izglītības novērtējumu salīdzinājumā ar Apvienotās Karalistes kvalifikāciju ietvarstruktūru Nacionālajā akadēmiskās atzīšanas informācijas centrā (*NARIC*) - Apvienotās Karalistes valsts aģentūrā, kas atbild par to indivīdu informēšanu, kuri vēlas strādāt, mācīties vai veikt apmācības Apvienotajā Karalistē. Daudzas augstākās izglītības iestādes, kas uzņem nozīmīgu skaitu studentu no ES un citām pasaules valstīm, nodrošina savās tīmekļvietnēs informāciju par kvalifikāciju atbilstību.

6.2. Studentu iemaksas un finansiālais atbalsts

Normatīvais regulējums studiju maksai nav noteikts:

- daļlaika studentiem;
- ārvalstu studentiem (studentiem no valstīm, kas nav ES dalībvalstis);
- pēcbakaura programmu studentiem.

Turpmākā informācija attiecas tikai uz pilnlaika (ISCED 5 pirmā cikla) Apvienotās Karalistes un ES studentiem.

Pamatojoties uz 2004. gada Augstākās izglītības likumu, augstākās izglītības iestādēm Anglijā ir tiesības noteikt mainīgu mācību maksu līdz 3000 sterliņu mārciņām (GBP) gadā, un mācību maksu paaugstina tikai atkarībā no inflācijas (to sāka pārskatīt 2009. gada beigās). Turklāt likums nodrošināja juridisku pamatu jaunajiem noteikumiem par atbalsta piešķiršanu studentiem un piešķirta Velsas Nacionālajai asamblejai jaunas pilnvaras noteikt studentu pabalstu apmēru un pilnu atbildību par studiju maksu sistēmu. 2005. gadā Velsas Nacionālā asambleja panāca vienošanos par jauniem finanšu noteikumiem. Kopš 2007./2008. mācību gada, līdzīgi kā Anglijā, Velsas augstākās izglītības iestādēm ir tiesības noteikt variētu studiju maksu. Studenti, kas dzīvo un studē Velsā, maksā mazāk nekā pusi no pilnas studiju maksas, jo pārējo finansējumu nodrošina valsts subsīdijas, ko maksā tieši izglītības iestādēm. Taču, sākot ar 2010. gadu, šie noteikumi mainīsies.

Pilna laika studējošajiem būs iespēja saņemt neatmaksājamu studējošā stipendiju (*Assembly Learning Grant in Wales*). Šīs stipendijas lielums ir atkarīgs no studenta materiālā stāvokļa, un tā ir paredzēta studentiem no mājsaimniecībām ar zemākiem ienākumiem. Vairākumam studentu ņem vērā vecāku ienākumu līmeni, patstāvīgiem studentiem ņem vērā viņu un/vai viņu laulātā vai partnera ienākumu līmeni. Patstāvīgi studenti ir tie, kuri ir vairāk nekā 25 gadus veci vai ir precējušies, vai kuri ir sevi uzturējuši trīs gadus, vai arī kuri ir atsvešinājušies no vecākiem.

Dažiem studentiem ir tiesības saņemt stipendiju no izglītības iestādes, kurā viņi studē. No augstākās izglītības iestādēm, kas noteikušas maksimālo studiju maksu, gaida, ka būs jāmaksā minimāli garantēta iestādes stipendija tiem, kuri saņem maksimālo iztikas stipendiju Velsā. Bez šī garantētā minimuma augstākās izglītības iestādēs ir plaša virkne papildu pastāvīgu pabalstu, kurus piešķir atkarībā no studenta materiālā stāvokļa vai kuri ir paredzēti vietējo skolu un koledžu studentiem un/vai par akadēmiskajiem sasniegumiem.

Programmās, kuras nodrošina akadēmiskas kvalifikācijas saņemšanu, visiem studējošajiem ir tiesības saņemt studiju kredītu. Ir divu veidu kredīti: studiju kredīti studiju maksas segšanai un studējošā kredīti iztikas izdevumiem. Studiju kredītus maksā tieši izglītības iestādēm, un tie pilnībā sedz studiju maksu. Studējošā kredīta lielums ir atkarīgs no studenta materiālā stāvokļa, t. i., atkarībā no mājsaimniecības kopējiem ienākumiem. Patstāvīgiem studentiem vecāku ienākumi netiek ņemti vērā, bet laulāto vai partneru ienākumus ņem vērā. Kredīta lielums ir atkarīgs arī no tā, vai students dzīvo mājās kopā ar ģimeni vai Londonā. Studentiem, kas saņem iztikas stipendiju, var samazināt iespējamo maksimālo aizdevumu. Noteikumi abu kredītu veidu atmaksāšanai ir vienādi. Kredīta ņēmējiem nav jāatmaksā aizņēmums tik ilgi, kamēr viņi nav beiguši studijas un kamēr viņu ienākumi nav sasnieguši noteiktu apmēru. Maksājumu iekasēšana notiek, izmantojot nodokļu atvilkumus. Procentu likmes ir indeksētas, pamatojoties uz inflāciju, un aizņēmēji noteiktā termiņā atmaksā, to pašu summu, ko aizņēmušies.

Papildu atbalsts ir paredzēts studentiem, kuriem ir apgādājami ģimenes locekļi. Šī atbalsta lielums ir atkarīgs no studenta un viņa apgādājamo ienākumiem. Materiālo pabalstu var saņemt arī studenti ar invaliditāti, garīgās veselības problēmām vai īpašām mācīšanās grūtībām. Uz daļlaika studējošajiem attiecas citi noteikumi.

Tālākās studijās pēc bakalaura grāda ieguves (ISCED 5 otrais cikls un ISCED 6) nav tiesību uz atbalstu. Stipendijas pēcdiploma studijām var iegūt konkursa kārtībā uz apstiprinātiem kursiem. Anglijā un Velsā stipendijas var saņemt no Pētniecības padomes, Ziemeļīrijā - no Nodarbinātības un izglītības ministrijas. Pēcdiploma studenti, kas apgūst profesionālās izglītības studiju programmas, var pieteikties uz aizdevumu karjeras attīstībai. Tie ir komercbanku aizdevumi, taču valdība maksā aizdevuma procentus, kamēr students studē (līdz diviem gadiem). Šie aizdevumi nav domāti tikai pēcdiploma studijām, un tos var izmantot daudzās izglītības programmās, kas veicina darba prasmju apguvi.

6.3. Akadēmiskā gada ilgums

Augstākās izglītības akadēmiskais gads ilgst no 1. augusta līdz 31. jūlijam.

Augstākās izglītības iestādes organizē akadēmisko gadu pēc saviem ieskatiem. Pirmā cikla studentiem studiju sākuma datums ir variējams - no septembra sākuma līdz oktobra sākumam, un studijas ilgst līdz jūnija beigām Brīvdienas ilgst no trim līdz piecām nedēļām Ziemassvētkos un Lieldienās. Mācību procesu parasti organizē trīs semestru sistēmā, lai gan daudzas izglītības iestādes patlaban organizē studijas divu semestru sistēmā.

6.4. Vērtēšana, pāreja uz nākamajiem kursiem un izglītības dokumenta izsniegšana

Vērtēšanas kārtību un noteikumus, kas regulē studentu pāreju no viena studiju posma uz citu programmas ietvaros, nosaka pati izglītības iestāde.

Parasti studiju programmu apguves vērtēšana ietver eksāmenus un kursa darbus. Dažas programmas paredz disertācijas rakstīšanu. Visas izglītības iestādes izmanto ārējos eksaminētājus.

Vērtēšanas process pētniecisko un akadēmisko grādu saņemšanai ir atšķirīgs. Visbiežāk studentu eksaminē par konkrētu veikto darbu, un mutveida eksāmenā piedalās ne mazāk kā divi atbilstoši kvalificēti eksaminētāji, no kuriem viens ir ārējais eksaminētājs un no kuriem nevienam nav tiešas saistības ar studenta darbu. Eksaminētāji iesniedz atsevišķus, neatkarīgus rakstveida ziņojumus pirms mutveida eksāmena un kopēju ziņojumu pēc tā.

Izglītības dokumenta izsniegšana nepiešķir tiesības pāriet uz tālākām, padziļinātām programmām. Lai iestātos maģistrantūras (ISCED 5 otrā posma) programmās minimālā prasība ir bakalaura grāds ar specializēta kursa padziļinātu apguvi (*honours degree*) un novērtējumu „2:2” vai augstāk. Lai iestātos maģistrantūras (ISCED 5 otrā posma) programmā, uzņemšanas prasības parasti ir augstākas – iegūts bakalaura grāds ar vērtējumu „2:1” vai augstāks vērtējums.

6.5. Karjeras atbalsta pasākumi

Ir dažādi pasākumi, kuru mērķis ir paplašināt piekļuvi augstākajai izglītībai jauniešiem no mazāk pārstāvētām grupām. Dažas universitātes sadarbojas ar skolām, rīkojot informatīvus pasākumus, lai veicinātu jauniešu centienus un sasniegumus, piemēram, piedāvā universitāšu pilsētiņu apmeklējumus vai ar mentoringa palīdzību informē par atdarināšanas vērtiem profesionāliem paraugiem.

Izglītības iestādēm ir dažāda karjeras atbalsta pasākumu politika. Parasti visiem studentiem ir norīkots atbilstošā departamenta akadēmiskā personāla pārstāvis, kas darbojas kā personīgais konsultants. Konsultants var organizēt tikšanos ar studentu, un students jebkurā laikā var vērsties pie konsultanta pēc padoma.

Visas izglītības iestādes nodrošina studentus ar karjeras atbalsta pasākumu iespējām, ja viņi to vēlas.

6.6. Akadēmiskais personāls

Akadēmiskais personāls ir konkrētu augstākās izglītības iestāžu darbinieki, kas nav ierēdņi. Katra augstākās izglītības iestāde nosaka personāla struktūru un prasības akadēmiskajam personālam. Minimālās prasības parasti ir ar labām sekmēm nokārtoti bakalaura grāda ieguvei nepieciešamie pārbaudījumi pasniedzamajā studiju priekšmetā; bieža prasība ir maģistra vai doktora grāds. Pasniedzēja darbam profesionālajās studiju programmās ir nepieciešama profesionālā pieredze un spēkā esoša profesionālā reģistrācija, ja programma nodrošina profesionālo reģistrāciju (piemēram, māksliniecībā, sociālajā darbā).

Par atalgojuma līmeni vienošanās notiek, par aprēķinu pamatu ņemot visas Apvienotās Karalistes teritoriju. Atalgojuma pamatnolīgums nosaka piecus akadēmiskos līmeņus ar minimālo un maksimālo atalgojumu:

- AC1: studējoši mācībspēki (maģistranti vai doktoranti, kas māca stingrā pārraudzībā);
- AC2: lektori;
- AC3: vecākie lektori;
- AC4: vadošie lektori;
- AC5: departamentu vadītāji un profesori.

Pamatnolīgums nav obligāts, un tas netiek pilnībā īstenots visās izglītības iestādēs.

Akadēmiskajam personālam nav juridiskas prasības apmeklēt profesionālās pilnveides kursus, tomēr daudzas augstākās izglītības iestādes nodrošina akadēmiskā personāla, īpaši jauno mācībspēku, apmācības.

7. TĀLĀKIZGLĪTĪBA UN PROFESIONĀLĀ PILNVEIDE

7.1. Rīcībpolitika un normatīvais regulējums

Izglītības iespējas pieaugušajiem, kas atsāk mācības, veido daļu no tālākizglītības sektora. Tās ietver arī izglītību tādiem jauniešiem vecumā no sešpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem, kas nemācās skolu 6. klasēs (atbilstošu informāciju skatiet 1. un 4.). Tālākizglītība ietver mācības dažādās ISCED pakāpēs: ISCED 1 – pamatprasmju kursi, ISCED 3 – dažādas specializācijas programmas un ISCED 4 – sagatavošanas kursi augstskolām. Tā neietver mācības ISCED 5 un ISCED 6 pakāpē (pat ja tālākizglītības koledža nodrošina programmas šajās pakāpēs).

Izglītības iespējas jauniešiem, kas ir vecāki par deviņpadsmit gadiem, patlaban plaši dēvē par pieaugušo un vietējās kopienas izglītību (*adult and community learning*). Tas ir vispārīgs termins ļoti plašām pieaugušo izglītības iespējām, tostarp valodu, pamatprasmju, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) un brīvā laika aktivitāšu kursiem, kuru lielākā daļa notiek ārpus oficiālā tālākizglītības sektora.

Valsts noteiktās izglītības, tostarp tālākizglītības, mērķi sākotnēji definēja 1944. gada Izglītības likumā. Un šis mērķis ir dot ieguldījumu vietējās kopienas garīgajā, morālajā, intelektuālajā un fiziskajā attīstībā. Pēdējā laikā lielāku vērību pievērš skolēnu sagatavošanai pieaugušo un darba dzīvei un prasmīga darbaspēka nodrošināšanai, kas atbilstu tautsaimniecības vajadzībām.

Lielāku uzmanību tautsaimniecības vajadzībām atbilstoša, prasmīga darbaspēka nodrošināšanai pievērš kopš visā Apvienotajā Karalistē veiktā *Leitch* prasmju pārskata publicēšanas. 2006. gadā publicētais pārskata nobeiguma ziņojumā uzsvērts, ka Apvienotajā Karalistē steidzami jāpaaugstina prasmju līmenis, un ieteikts paaugstināt pieaugušo prasmju līmeni visos līmeņos un veicināt darba devēju iesaistīšanos prasmju attīstībā.

2007. gadā valdība publicēja „Pasaules klases prasmes: *Leitch* prasmju pārskata īstenošana”. Tas norādīja uz pasākumiem, kas paredz darba devēja lomas pieaugumu, nodibinot jauno Apvienotās Karalistes Nodarbinātības un prasmju komisiju, kas veicinās prasmju un nodarbinātības sistēmas efektivitāti (skatiet 7.2.) un uzticēs darba devējiem galveno lomu sava sektora reformā un prasmju pilnveidē.

Pamatojoties uz 1998. gada Pedagoģiskā darba un augstākās izglītības likumu, nodarbinātie vecumā no sešpadsmit līdz septiņpadsmit gadiem var izmantot apmaksātu atvaļinājumu, lai mācītos vai veiktu praktiskas apmācības, kas ir saistītas ar sava darba specifiku saistītas izglītības ieguvī. Tas attiecas uz jauniešiem, kas nav iesaistīti pilna laika vidējās izglītības pirmā vai otrā posma vai tālākizglītības apgūvē un kas nav ieguvuši Nacionālā kvalifikāciju ietvara 2. līmeņa kvalifikāciju (šo sistēmu pamazām aizstās ar Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvaru) (skatiet 4.4.). Turklāt pēc Mācekļības, prasmju, bērnu lietu un izglītības likumprojekta ieviešanas, ko iesniedza parlamentam apstiprināšanai 2009. gada februārī, visiem nodarbinātajiem, lai iegūtu izglītību, būs tiesības pieprasīt saviem darba devējiem atbrīvojumu no darba.

Pēdējā laikā valdība ir arī ieviesusi un veicinājusi pieaugušo tiesības uz bezmaksas izglītību. Kopš 2007. gada augusta visiem cilvēkiem vecumā no deviņpadsmit līdz divdesmit pieciem gadiem, kas apgūst savu pirmo Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvara 2. līmeņa programmu, ir tiesības uz bezmaksas izglītību. Turklāt 2008. gada Izglītības un prasmju likums, ko pieņēma 2008. gada novembrī, ir ieviesis pieaugušajiem jaunas tiesības mācīties pamatprasmju kursus un kursus, kas nodrošina pirmo Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvara 2. līmeņa kvalifikāciju.

Nacionālā profesionālo kvalifikāciju sistēma, kura vērtēšanas noteikumos ņem vērā iepriekšējo pieredzi un mācības, atzīst neformālas un ikdienējas izglītības iespējas (skatiet arī 4.4.) (to sauc par iepriekšējās izglītības atzīšanu). Parasti vērtēšanā ņem vērā iepriekšējās izglītības apliecinājumu kopumu, kurā norādītas apgūto zināšanu joma un līmenis. Neformālo un ikdienējo izglītību atzīst (nevis sertificē)

tālākizglītībā un augstākajā izglītībā studējošo atlasē vai lai palīdzētu bezdarbniekiem atgriezties darbā, norādot iepriekšējā darbā iegūtās prasmes.

Turklāt Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvars (skatiet 4.4.) plāno vēl vairāk atzīt izglītības ieguvēju sasniegumu atzīšanu. Pamatojoties uz šo ietvaru, „iepriekšējās izglītības atzīšana” attiecas uz „iepriekšēju izglītību, pēc kuras nav izsniegts to apliecinošs dokuments”. Visu novērtējumu un kredītpunktu ietvara vienību pamatā ir mācību rezultāti un novērtējuma kritēriji, kas izglītības ieguvējiem skaidri parāda novērtējuma standartu, kas nepieciešams veiksmīgai izglītības vērtēšanas vienības pabeigšanai. Visas Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvara vienības nepieprasa skaidru norādi uz novērtējuma metodi, kas nepieciešama kredītpunkta vai kredītpunktu ieguvei, apgūstot vienību. Tas nozīmē, ka visas Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvara vienības var sasniegt ar iepriekšējas izglītības atzīšanu. Noteikumi, kas reglamentē Kvalifikāciju un kredītpunktu ietvaru, paredz, ka nepieciešamības gadījumā kvalifikāciju piešķiršanas un nodrošināšanas organizācijām jāpiedāvā izglītojamiem iepriekšējas izglītības atzīšana.

7.2. Atbildīgās institūcijas

Izglītības iespējas pieaugušajiem, kas atsāk mācības, veido daļu no tālākizglītības sektora. Tās ietver arī izglītību tādiem jauniešiem vecumā no sešpadsmit līdz deviņpadsmit gadiem, kas nemācās skolu 6. klasēs. Atbilstošu informāciju skatiet 1. un 4.

Pieaugušo izglītībā ir vairākas institūcijas, kurām ir īpaša loma un atbildība.

Apvienotās Karalistes Nodarbinātības un prasmju komisiju nodibināja 2008. gada aprīlī atbilstoši *Leitch* prasmju pārskata ieteikumiem (skatiet 7.1.). Darbojoties visās četrās Apvienotās Karalistes daļās, komisijas darba pamatā ir konsultatīva funkcija, tomēr tai ir arī daži īpaši pienākumi, kas ietver sektorālo prasmju padomju (skatiet tālāk) finansēšanu un vadīšanu, kā arī prasmju pilnveides virzības vērtēšanu. Darba devēju vadītās **Nodarbinātības un prasmju komisijas** mērķis ir nodrošināt ar konsultācijām, kas nepieciešamas, lai palielinātu nodarbinātību, attīstītu prasmes un produktivitāti.

Sektorālās prasmju padomes ir valsts finansētas un darba devēju vadītas organizācijas, kas ietver specifiskus tautsaimniecības sektorus visā Apvienotajā Karalistē. Pašreiz tās ir divdesmit piecas, un tām ir četri galvenie uzdevumi: mazināt nepietiekamu prasmju īpatsvaru; uzlabot produktivitāti; stiprināt attiecīgo sektoru darbaspēka prasmes un uzlabot izglītības nodrošinājumu. Šos uzdevumus pilda, veicinot valsts profesiju standartu sagatavošanu, iesaistoties mācekļības ietvara (skatiet 4.4.) sagatavošanā un apstiprināšanā un piedaloties sektorālo prasmju nolīgumu (stratēģisku plānu, kas norāda prasmju nepietiekamību katrā nozarē un virzienus šo trūkumu risināšanā) sagatavošanā. Šīm padomēm ir pieaugoša loma programmu (kvalifikāciju) kvalitātes nodrošināšanā un definēšanā. Jumta organizācija - Sektorālo prasmju padomju aliance – atbalsta sektorālo prasmju padomju darbu un stimulē to darbības kapacitāti un profilu.

Nacionālais pieaugušo tālākizglītības institūts darbojas kā konsultatīva institūcija un kā informācijas, sadarbības un konsultāciju centrs pieaugušo tālākizglītības jomā. Tas saņem finansējumu no Uzņēmējdarbības, inovāciju un prasmju ministrijas, Mācību un prasmju padomes un Vietējo pašvaldību asociācijas. Tas strādā, lai atrastu, sagatavotu un izplatītu labu pieredzi lasītprasmes un rakstītprasmes, kā arī valodu un rēķināšanas prasmes attīstībā visās vecuma grupās.

Trešā sektora valsts izglītības aliance ir valsts aliance, kurā apvienotas brīvprātīgo un vietējo kopienu organizācijas un sociālie uzņēmumi, kas darbojas izglītības un prasmju jomā. Tās mērķis ir nodrošināt saskaņotu izglītības iestāžu viedokli, sadarbojoties ar ministrijām un citām svarīgām institūcijām, un nodrošināt trešā sektora ideju un priekšlikumu forumu.

7.3. Finansējums

Papildinformāciju par tālākizglītības sektora finansēšanu skatiet 1.3.

7.4. Programmas un izglītības iestādes

Tālākizglītības sektorā pieaugušajiem piedāvā plašu dažādu programmu klāstu. Programmu nodrošinātāji piedāvā vispārējās, profesionālās izglītības vai interešu izglītības programmas, kā arī dažādas programmu kombinācijas. Papildinformāciju skatiet tālāk.

Programmas, kas sagatavotas skolēniem vai skolu absolventiem, ir apstiprinātas kā piemērotas izglītojamiem jebkurā vecumā. Šīs programmas piedāvā pieaugušajiem iespēju izglītoties **tālākizglītības koledžās** (skatiet 4.4.). Piemēram, tā ir parasta prakse piedāvāt virkni A līmeņa kursu (atsevišķu mācību priekšmetu programmas, kas sagatavotas 18 gadus veciem jauniešiem, kas ir pilna laika studenti) pieaugušajiem, kas vēlas apgūt vienu vai divus mācību priekšmetus daļlaika studijās. Koledžas piedāvā arī īpaši gados vecākiem izglītojamiem paredzētas programmas, piemēram, sagatavošanas kursus (skatiet 5.) un lasīšanas, rakstīšanas un rēķināšanas pamatprasmju programmas.

Tālākizglītības koledžas piedāvā arī plašu **interesu izglītības kursu** spektru, kuru noslēgumā var izsniegt un var neizsniegt izglītības dokumentu. Šo kursu klāstā var būt mākslas mācību priekšmeti (piemēram, gleznošana un fotografēšana), amatniecība (piemēram, keramikas un rotaslietu dizains), veselības un labklājības kursi (piemēram, fiziskie vingrojumi un stresa pārvaldība), humanitārie mācību priekšmeti un svešvalodas, personiskās attīstības un informācijas un komunikācijas tehnoloģiju (IKT) kursi.

Pieaugušo izglītības centri piedāvā daļlaika izglītību un apmācības, kā arī interešu izglītības, atpūtas un vaļasprieku kursus izglītojamiem pēc obligātā skolas vecuma. Kursu ilgumi ir atšķirīgi – sākot no gariem kursiem, kas ilgst pilnu mācību gadu, līdz īsiem „izmēģinājuma” kursiem.

Strādnieku izglītības asociācija ir brīvprātīga institūcija, kuras mērķis ir veicināt pieaugušo tālākizglītību. Tai ir vietējie un reģionālie centri visā Apvienotajā Karalistē. Asociācija nodrošina pieaugušajiem kursus dažādos mācību priekšmetos, piemēram, mākslā, vēsturē, datorzinībās, lasītprasme un rakstītprasmē un rēķināšanā. Kursi galvenokārt ir daļlaika un dažāda ilguma – no nedēļas nogales semināriem līdz trīs gadus gariem kursiem.

Pašlaik tiek dibināts **Nacionālo prasmju akadēmiju** tīkls. Tie ir uzņēmēju vadīti izcilības centri, kuru mērķis ir sniegt individuālos sektoros pieprasītās prasmes. Nacionālo prasmju akadēmiju uzmanības centrā ir profesionālā izglītība un prasmju apguve, un tās ir vērstas uz skolu un augstskolu absolventiem un nodarbinātajiem. Pašreiz ir 11 **nacionālo prasmju akadēmiju**, un ir aptverti tādi sektori kā mazumtirdzniecība, finanšu pakalpojumi, sports un aktīvā atpūta. Vēl piecas akadēmijas ir attīstības procesā. Sektoru prasmju padomes (skatiet 7.2.) ir atbildīgas par piedāvājumu un biznesa plānu saskaņošanu, kā arī darba devēju sponsorēšanas koordinēšanu akadēmijām.

Learndirect ir e-izglītības organizācija, kuras mērķis ir nodrošināt augstas kvalitātes apmācības tiem sešpadsmit gadus un vecākiem jauniešiem, kuriem ir maz prasmju vai kvalifikāciju un kuri, visticamāk, neiesaistīsies tradicionālajās apmācību formās un neattīstīs nodarbinātībai nepieciešamās prasmes. **Learndirect** interneta starpniecību nodrošina vairāk nekā 750 tiešsaistes mācību centriem Anglijā un Velsā. **Learndirect** piekļuves punkti ir plaši izplatīti un pieejami tādās vietās kā bibliotēkās, sporta klubos, iepirkšanās centros, baznīcās un dzelzceļa stacijās. Elastīgās tiešsaistes apmācībās īpašu vērību pievērš interneta izmantošanai. Tiešsaistē ir pieejami vairāki simti dažādu kursu, tostarp informācijas tehnoloģijās, pamatprasmēs, uzņēmējdarbības pamatos un pārvaldības prasmēs, kā arī dažās specializētās uzņēmējdarbības jomās.

Kopš 2007. gada septembra valstī sāka ieviest **stažēšanās programmas pieaugušajiem**, kas paredzētas tiem, kuri ir vecāki par divdesmit pieciem gadiem. Mācības notiek gan darbavietā, gan

vietējā apmācību centrā. Stažēšanās pieaugušajiem ietilpst ģimeņu un stažēšanās programmā, kas pieejama Anglijā (papildinformāciju skatiet 4.4.).

2009. gada oktobrī valstī sāka ieviest programmu „**Flexible New Deal**”, kuras mērķis ir palīdzēt atrast darbu tiem, kuri 12 un vairāk mēnešu ir bijuši bez darba. Programmu īsteno *Jobcentre Plus* - valdības aģentūra, kas ir atbildīga par palīdzības nodrošināšanu darbspējīga vecuma cilvēkiem darba meklējumos, sadarbībā ar profesionālām organizācijām, kas nodrošina individuālu padomu un atbalstu darba meklējumos. Programmā ietilpst arī darba pieredze četrus nedēļu garumā.

2006. gada septembrī valdība ieviesa darba devēju apmācību programmu „**Train to Gain**”, kuras mērķis ir palīdzēt uzņēmējiem apgūt viņiem nepieciešamās prasmes. Šis pakalpojums dod darba devējiem bezmaksas piekļuves iespēju „prasmju starpnieku” pakalpojumiem, kuru mērķis ir sniegt objektīvas konsultācijas un nodrošināt pieeju kvalitatīvām apmācībām, saskaņojot izglītības vajadzības ar apmācību sniedzējiem. Šī programma arī nodrošina pilnībā subsidētās zemi kvalificētu nodarbināto apmācības. Uzņēmējdarbības, inovāciju un prasmju ministrija kopīgi ar Sektoru prasmju padomēm (tās pārstāv dažādus tautsaimniecības sektorus) (skatiet 7.2.) sagatavo „sektorālo prasmju kopsavilkumus”, lai pielāgotu „*Train to Gain*” programmu tautsaimniecības sektoru īpašajām vajadzībām un apstākļiem.

Vēl viens piemērs ir **pieaugušo mācības darba procesā**, kas nodrošina vietējām vajadzībām pielāgotas programmas valdības noteiktajos ietvaros. Pieaugušo mācību darba procesā mērķis ir palīdzēt pieaugušajiem (vecākiem par 25 gadiem), kas bijuši bez darba sešus mēnešus vai ilgāk, nodrošināt un uzturēt nodarbinātību vai pašnodarbinātību, izmantojot individuāli pielāgotu karjeras atbalsta pasākumu, strukturētas darba pieredzes, praktisko apmācību un apstiprinātu izglītības programmu apguvi. Programma piedāvā vairākus apmācību variantus un sniedz atbalstu pārejas periodā no mācībām uz darbu, kā arī mudina izmantot mūžizglītības sniegtās iespējas.

7.5. Kvalitātes nodrošināšana

Ofsted birojs atbild par tālākizglītības un ar nodarbinātību saistītu apmācību inspekciju un regulēšanu. Papildinformāciju skatiet 1.4.

7.6. Karjeras atbalsta pasākumi

„Nākamais solis” (*Nextstep*) ir bezmaksas karjeras atbalsta pasākumu pakalpojumi pieaugušajiem, ko nodrošina vietējo biroju tīkls. Personīgie konsultanti sniedz informāciju un padomu darba meklējumos, par to, kā pieteikties darbā, palīdz atrast finansējumu mācībām, pilnveido interviju un prezentācijas prasmes; nodarbinātajiem palīdz rast labākās pilnveides iespējas.

Karjeras atbalsta pasākumus bezdarbniekiem piedāvā tādas programmas kā „*Flexible New Deal*” (skatiet 7.4.).

Pašreiz sagatavo un, sākot ar 2010./2011. mācību gadu, pilnībā darbosies jauns integrēts „Pieaugušo attīstības un karjeras dienests”. Jaunais integrētais dienests veiks prasmju testus „*Skills Health Checks*”, kā arī nodrošinās informāciju un konsultācijas par karjeras un darba iespējām, prasmēm, mājokli, bērnu aprūpi un finansēm. Jaunā pakalpojuma ieviešana ir viena no daudzajām reformām, kas paredzēta izglītības un apmācību nodrošināšanai un administrēšanai jauniešiem, kas ir vecāki par 19 gadiem (papildinformāciju skatiet 1.2.).

7.7. Skolotāji un apmācību vadītāji

Informāciju par sākotnējās apmācības un profesionālās pilnveides prasībām skolotājiem un apmācību vadītājiem skatiet 4.6.

BIBLIOGRĀFISKĀS ATSAUCES UN TĪMEKĻVIETNES

- ⁱ HM TREASURY (2003). *Every Child Matters* (CM 5860). London: The Stationery Office.
Tiešsaistē pieejams:
<http://publications.everychildmatters.gov.uk/eOrderingDownload/CM5860.pdf>
(2009. gada 24. novembrī)
- ⁱⁱ OFFICE FOR STANDARDS IN EDUCATION, CHILDREN'S SERVICES AND SKILLS 2009. Ofsted Inspects: A Framework for All *Ofsted Inspection and Regulation*. London: Ofsted.
Tiešsaistē pieejams:
[http://www.ofsted.gov.uk/Ofsted-home/Forms-and-guidance/Browse-all-by/Other/General/Ofsted-inspects/\(language\)/eng-GB](http://www.ofsted.gov.uk/Ofsted-home/Forms-and-guidance/Browse-all-by/Other/General/Ofsted-inspects/(language)/eng-GB) (2009. gada 24. novembrī)
- ⁱⁱⁱ DEPARTMENT FOR CHILDREN, SCHOOLS AND FAMILIES (2009). *School Admissions Code*. London: DCSF. Tiešsaistē pieejams:
<http://www.dcsf.gov.uk/sacode/downloads/SchoolAdmissionsCodeWEB060309.pdf>
(2009. gada 24. novembrī)
- ^{iv} ROSE, J. (2009). Independent Review of the Primary Curriculum: Final Report. London: DCSF.
Tiešsaistē pieejams:
<http://publications.teachernet.gov.uk/default.aspx?PageFunction=productdetails&PageMode=publications&ProductId=DCSF-00499-2009&> (2009. gada 24. novembrī)
- ^v GREAT BRITAIN. PARLIAMENT. HOUSE OF COMMONS (2009). Your child, your schools, our future: building a 21st century school system (CM 7588). London: The Stationery Office.
Tiešsaistē pieejams:
<http://publications.dcsf.gov.uk/default.aspx?PageFunction=productdetails&PageMode=publications&ProductId=Cm+7588> (2009. gada 24. novembrī)
- ^{vi} DEPARTMENT FOR EDUCATION AND SKILLS et al. (2003). Raising Standards and Tackling Workload: A National Agreement. *London: DfEs*.
Tiešsaistē pieejams:
http://www.tda.gov.uk/upload/resources/na_standards_workload.pdf (2009. gada 24. novembrī)
- ^{vii} DEPARTMENT FOR CHILDREN, SCHOOLS AND FAMILIES (2009). Education and Training Statistics for the United Kingdom: 2009.
Tikai tiešsaistē pieejams:
<http://www.dcsf.gov.uk/rsgateway/DB/VOL/v000891/index.shtml>
[2009. gada 26. novembrī]
- ^{viii} UNIVERSITIESUK (2008). Higher Education in Facts and Figures - Summer 2008. London: UUK.
Tiešsaistē pieejams:
<http://www.universitiesuk.ac.uk/Publications/Documents/Stats2008.pdf> (2009. gada 25. novembrī)
- ^{ix} LEITCH, S. (2006). UK Skills: Prosperity for All in the Global Economy - World Class Skills. *London: The Stationery Office*.
Tiešsaistē pieejams:
http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/+/http://www.hm-treasury.gov.uk/d/leitch_finalreport051206.pdf
(2009. gada 25. novembrī)
- ^x DEPARTMENT FOR INNOVATION, UNIVERSITIES AND SKILLS (2007). World Class Skills: Implementing the Leitch Review of Skills in *England*. *London: The Stationery Office*.
Tiešsaistē pieejams:
<http://www.dfes.gov.uk/skillsstrategy/uploads/documents/World%20Class%20Skills%20FINAL.pdf>
(2009. gada 25. novembrī)

Timeklvietnes

Sektoru prasmju padomju alianse: <http://www.sscalliance.org>

Novērtēšanas un kvalifikācijas alianse: <http://www.aqa.org.uk/index.php>

Lielbritānijas Izglītības komunikāciju un tehnoloģiju aģentūra (Becta): <http://www.becta.org.uk>

Bērnu iestāžu darbaspēka attīstības padome: <http://www.cwdcouncil.org.uk/>

Līdztiesības un cilvēktiesību komiteja: <http://www.equalityhumanrights.com/>

Uzņēmējdarbības, inovāciju un prasmju ministrija:- <http://www.bis.gov.uk/>

Bērnu, skolu un ģimenes lietu ministrija: <http://www.dcsf.gov.uk>

Edexcel: <http://www.edexcel.com/Pages/home.aspx>

Anglijas Vispārējā pedagoģiskā darba padome: <http://www.gtce.org.uk>

Anglijas Augstākās izglītības finansēšanas padome: <http://www.hefce.ac.uk>

Learndirect: <http://www.learndirect.co.uk/>

Mācību un prasmju padome: <http://www.lsc.gov.uk>

Mācību un prasmju pilnveides dienests: <http://www.lsis.org.uk/LSISHome.aspx>

Apvienotās Karalistes Mūžizglītības padome: <http://www.lluk.org/>

Bērnu iestāžu un skolu vadības nacionālā koledža: <http://www.nationalcollege.org.uk/>

Valsts darba dienests: <http://nationalemployerservice.org.uk/>

Nacionālais pieaugušo tālākās izglītības institūts: <http://www.niace.org.uk>

Nacionālo prasmju akadēmiju tīkls: <http://www.nationalskillsacademy.co.uk/>

Oksfordas, Kembridžas un Karaliskās mākslas biedrības kvalifikācijas (OCR): <http://www.ocr.org.uk>

Ofqual – Kvalifikāciju un eksāmenu regulators: <http://www.ofqual.gov.uk>

Ofsted – Izglītības standartu, bērnu dienestu un prasmju birojs: <http://www.ofsted.gov.uk>

Kvalifikāciju un izglītības satura aģentūra: <http://www.qcda.gov.uk>

Augstākās izglītības kvalitātes nodrošināšanas aģentūra: <http://www.qaa.ac.uk>

Standartu pārbaude: <http://www.standardsverificationuk.org/>

Skolu apmācību un attīstības aģentūra: <http://www.tda.gov.uk>

Apvienotās Karalistes Nodarbinātības un prasmju komisija: <http://www.ukces.org.uk>

Apvienotās Karalistes universitātes: <http://www.universitiesuk.ac.uk/Pages/Default.aspx>

Strādnieku izglītības asociācija: <http://www.wea.org.uk/>

LV

Eurydice tīkls nodrošina informāciju un analīzi par Eiropas izglītības sistēmām un politiku. Sākot ar 2011. gadu, tīkla sastāvā darbojas 37 nacionālās nodaļas visās 33 valstīs, kas piedalās ES Mūžizglītības programmā (ES dalībvalstis, EEZ valstis, Horvātija un Turcija). *Eurydice* darbību koordinē un vada ES Izglītības, audiovizuālās jomas un kultūras izpildaģentūra Briselē, kas veido tīkla publikācijas un atjauno datubāzes.

Eurydice darba rezultātus izmanto izglītības politikas veidotāji nacionālajā, reģionālajā un vietējā līmenī, kā arī ES institūcijās. Tīkla darba specifika ir visu pakāpju izglītības struktūra un organizācija, un tas publicē dalībvalstu izglītības sistēmu aprakstus, salīdzinošus tematiskus pētījumus, izglītības indikatorus un statistiku. Visas *Eurydice* publikācijas ir bez maksas pieejamas tīkla tīmekļa vietnē vai drukātā veidā pēc pieprasījuma.

Eurydice internetā –
<http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice>

Publications Office